

24875 (2)

Claudij Galeni Pergameni

DE TEMPERAMENTIS LIBRI III.

DE INAEQUALI INTEMPERIE LIBER I.

Thoma Linacro Anglo Interprete.

*Cum Isagoge in eosdem libros, & Scholijs marginalibus
longè doctissimis, per Iacobum Syluium,*

PARISIIS,

Ex officina Christiani Wecheli, sub scuto Basiliensi,
in vico Iacobæo: & sub Pegaso, in vico
Bellouacensi. M. D. XLV.

Memineris studiosè lector, quæ hac nota [] à
reliquo orationis còtextu secreta sunt, in græ-
co codice, qui nobis quidem contigit, deside-
rari, & ab interprete latino, sensus explanan-
di gratia, passim inserta esse.

IN LIBROS TEMPERAMENTORVM

COMMENTATIONES PARTITIONES QVE

ALIQVOT VUTILISSIMAE.

Elementa quatuor ignis, aer, aqua, terra, rerum omnium generabilium & corruptibilium principia, per se uita a suis qualitatibus summis confusa, pro missionis modo & differentia, res alias atque alias constituunt: adiuta nunc tota transmutanda rei substantia, ut sit in nutritione: nunc formatrici in natura uirtute, ut in animalibus generandis, quae quidem artifex facultas est, & partialis animi moribus accommodas effungi, ne solis qualitatibus formandarum partium causam tribuamus, cum haec formationis tantum instrumenta: formator alius, tum propinquus, ut sementium remotor, diuturnioris cuiusda originis. Quamquam haec qualitatibus sole per tota alterant ea quibus adsunt, & cum Exemplum quibus dixi, in alterius essentiae speciem transferunt. Ab his, quae dixi, res omnes sunt, exempli gratia, haec omnia, illa caro, alia uena, alia arteria, & ceterae res, id quod sunt, sunt pro cuiusque ipsa possit Phyrum temperamentum proprietate & differentia. Vnde tot simularum partium differentiae sunt, diastemata, &c. simplices quidem, quot sunt elementa, calidior, frigidior, humidior, siccior: Compositae uero, aliae initio lib. 2. quatuor, calidior & siccior, calidior & humidior, frigidior & siccior, frigidior & humidior. facult. natu. Quibus accedit princeps omnium quae temperatissima est. Haec autem partium simularum sine latitudine eucrasia, & temperatura omnium optima, perfectissimaque in animalium saltem corpore, cogitatione potius usurpatur, quam uere subsistat: cum nunquam plane sit uita in animalium corpore: aut si quando uita est in aliquo optima natura praedicta, ne minime quidem tempus sibi similis durauit. Ad id corpus multis necessario ipsum alterantibus, etati ad siccum semper tendentibus, sumendis, educandis, ad mouendis, faciendis, est continue obnoxium: quae omni prope momento corpus sic immutatur, ut etiam si optimum omnino temperamentum esset sortitum, tamen id diu seruare non posset. Altera est temperatura ab huius absolute, summae, optime, perfectione parum deficiens, non tamen ceterius, ut sensu ullo recessus deprehendi possit, & ad actionem & usum pertinet: sed de qua queri plane non liceat, quae in sanis omnibus subsistit, & apparet, & pro optima & absolutissima nobis habenda est. & quanto propius ad omnino optimam reliquarum uelut axonem & indicem accedit, tanto perfectior: quanto magis recedit, tanto imperfectior. Ab hac iterum tertia quaedam temperatura deficiat, nondum tamen tantum, ut animal sit grauis, & actionem aliquam ledat: sed per hanc nobis esse sanis adhuc licet.

Ambarum tanta est latitudo, quanta est sanis differentia actionum in excessus ac defectus uarietate. Auditionem enim, uisionem, ambulationem, coctionem, & ceteras actiones sani non similiter obeunt, sed hic perfectius, ille imperfectius: cum enim actionum diuersitas temperamenti modum sequatur, quot sunt temperamenti diuersitates, tot functionum differentiae. Sic pueri actionibus corporeis, id est, naturalibus, ceteris praestant, idque magis & minus: ut animalibus, etas omnis a pueritia usque ad ipsam a summo uigore remissionem, in qua robur omnibus minuitur. In quibus etiam magna est latitudo & temperamenti diuersitas, cum hic altero sit calidior, frigidior, humidior, siccior. Has tamen omnes actiones tam naturales quam animales bonas per omnes etates, & dictas temperaturas obire possumus. Ita ut sanorum temperamentum triplex sit, Primum, unde quaque optimum & exactissimum, quod unicuique est & simplex, latitudine carens. Nam in omnium rerum genere, quod optimum et perfectissimum est, id unicuique est, cum deterius fieri nequeat: uitio uero, plurimum. Secundum, medium, nulli uitio, quod saltem sensu perapiatur, obnoxium: quod pro optimo recipimus. Tercium, est intemperatum, uitioque expositum, & de quo queri liceat magis & minus: pro recessus a medio uarietate: in eo tamen sani sumus. Grales enim & obeunt, non admodum tamen, ex contrariis temperamenti facti maxime sani sunt: licet neutrum habitum plane laudemus, sed amborum medium euscum, in quo laudabile simularum temperamentum & actiones in alapat. quamquam ne hic quidem habitus corporis medius uere, & ad uigorem perfecta temperie sit: tamen pro inculpato & optimo ansetur, quod ad actionem & usum sit satis: & similibus seruari debet: ut tertium temperamentum, aut uerius intemperies, intra tamen sanitatis terminos contenta, est corrigenda contrariis, ut siccior humectantibus, sumendis, ad mouendis, educandis, faciendis: & aliae similiter, non aliter quam quae morbosa est intemperies, nisi quod

hæc ualentiora requirit contraria, ob id, quòd magis à medio recessit.

Vnde tres in totum, corporis dispositiones in nobis statuendæ sunt, optima nobis cognita: de-
terior, & morbosa: quarum omnium magna est latitudo, innumerabilisque sunt differentie, maio-
ris & minoris ratione. Cum autem homo sit animal sapientissimū, & solum eorum quæ sunt
in terra diuinum, & omnium quæ cœli ambitu clauduntur, perfectissimū: ut formam omniū no-
bilissimam, rationalem animam: sic corpus est sortitus omnium optimè constitutum, idemque sa-
nissimum, quod est similaribus cunctis partibus temperatissimum, in calidi, frigidi, humidi, siccī
symmetria, seu omnium partium uniuersa substantia incalpata, & partibus organicis omnibus
optimè conformatum, ex similarium omnium magnitudine, numero, figura, situ, connexu inter se
mutuo. Ex quibus actionum integritas solida, & solutu difficilis proficiatur, ut quæ causis o-
mnibus morbofis, externis salicet & internis fortiter resistat. Igitur inter salubres corporis habi-
tus quod ad partes similes attinet, unus est temperatus, octo intemperati: per intemperies saliet
simplices 4, & cōpositas totidem. Morbi autem harum nulli sunt temperati, sed omnes intempe-
rati, & tot numero, quot salubres intemperaturæ, hoc est, octo, simplices 4, & cōpositi 4.

VARIÆ TEMPERATURARVM ET INTEMPE- raturarum diuisiones.

Eucrasia,
id est, bo-
na tēpe-
ratura,

AD PONDVS

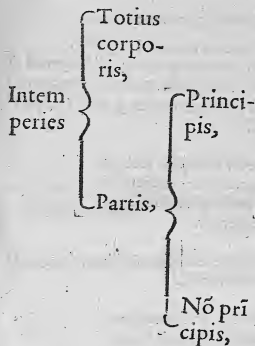
In cuius mistura est æqualis quatuor elementorum mensura
& portio, nec ulla qualitas alteri contraria præpollet, sed
in ipsarum quatuor medio exquisitè est posita. ut autis in-
terna & summi digiti manus, hominis ad iustitiam tempe-
rati, in aëre ad pondus temperato, qualis est Vere medio,
& climate quarto, Galeno: uel quinto, Auerroi: uel sexto
cum Manardo. Cui ad pondus temperatus diatur homo,
partibus suis omnibus temperatissimus, si inueniretur. hæc
tamen autis omnium mundi rerum exactissimè media est,
calida tamen sentitur, quia animalis pars est, ac uiuit, alio-
qui non magis calida, quàm frigida sentiretur: ut neq; cæ-
tera ad pondus tēperata, id est, inter utraq; quatuor qua-
litatum primarum cōtrarietatem exquisitè media. Huc per-
tinet, quod Galenus docet lib. 1. temper. Medium temperie
in toto animalium genere est homo. Medium, ut in hominū
specie, est eusarcos, i. quadratus, qui nec crassus, nec grac-
ilis, nec calidus, nec frigidus appellatur, nec alio quouis noīe
excessum uel defectum significat: quisquis super hunc su-
erit, is prorsus calidior, frigidior, humidior, siccior fuerit.

(AM AD IUSTITI-

In qua elementorum quatuor mixtio ferè inæqualis, sed o-
mnibus corporis sic temperati actionibus probè obeundis
idonea, ut in hominis tēperati corpore toto, & intēperati
sani uel morbofi, quibusdā partibus in tēperato animali,
& planta cuiuscunque generis (in quoque enim horū gene-
re unum potest esse temperatū) etiā si frigidiss. sit natura,
ut aīta, papauere, hyoscyamo, mādragora. in quibus tamē
omnibus, dum uiuunt, calidum præpollet frigus. Sic cutis
manus temperati, ad pondus temperata, diā etiā tempera-
ta ad iustitiā potest, quòd sic quatuor qualitatibus æquali
portionem mistis, idonea maximè efficiatur suis actionibus
obeundis, id est, tactui, & apprehensioni, ut pulchrè pro-
bat Galenus primo libro de usu partium.

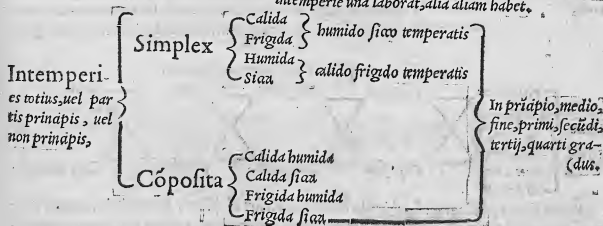
Corpus autem quod ab illo undequaque optimo parum recessit, & pro optimo accipimus,
præsertim

præsertim est in adoleſcentia, & regione temperata: in cæteris ætatibus & regionibus est im-
perſectius. Nam infans calidus & præhumidus: uir iam calidus & ſiccus: declinās minūs calidus
& ſiccior: ſenex frigidus & ſiccus. Tale etiā temperamentū in utraq; oppoſitione mediū in-
uenitur in ipſo uigore præcipuo ætatis, eius qui à prima genitura humidus fuit, & modicè cali-
dus. Nam ut hæc in ſenio frigida ſiæa fiat, tranſit à contrario in contrarium per medium in ipſo
tempore præcipui uigoris. Ad quem modū omnes corporis partes aliquando eſſe poſſunt tem- Initio lib. 6.
perate etiam ad pondus. Nam oſſa ſæctus uel in utero, uel mox à partu, dum ſaliat adhuc creta ſanū, tuēdæ.
ſunt, & ſceti formariq; ſalia, quid prohibet tunc temperata ad pōdus dicere? Quod ſi eſt, cor,
hepar, & partes reliquæ eſſe aliquādo poſſunt ad pōdus temperate, dum calidæ, humidæ (omni-
bus enim origo eſt ex ſemine & ſanguine, calidis & humidis noſtris principijs) ad frigidū ſic-
cam per medium tranſeunt. Niſi prius ſpermatias euſiſſe frigidæ uelis, quam humidæ & ſicæ
mediæ ſiant: ita ut ſimul quatuor qualitatū æqualitas in illis nō ſit, ſed prioris cōtrarietatis pri-
mō, deinde etiā poſterioris. Quæ igitur ſubſtantia diatur eucratos, id eſt, temperata, ex cōtra-
rijs æqua prorsus portione cōiunctis cōſtat: quæ uerò ab hac deſiciat, uel ſuperat, ſuperatis no-
mine diatur, ſaliat hæc alidior, frigidior, humidior, ſiccior. Animal uerò uel plantam eucraton
cūm diamus, contraria inter ſe ſimpliciter non comparamus, ſed ad naturam animalis, uel plan-
tæ reſerimus, ut equus, homo, ſiccus, uitis temperata, quū eorū quodque pro ſua natura aſſectum
eſt, & tale eſt, quale maxime naturā eſſe diatur, id quod externis ſunctiōibus ipſis intelligitur, ut
ſi ſiccas ſiccas, uitis ramos optimos & plurimos ferat: equus ſit ueloſiſſimus, homo prudētiſſimus.

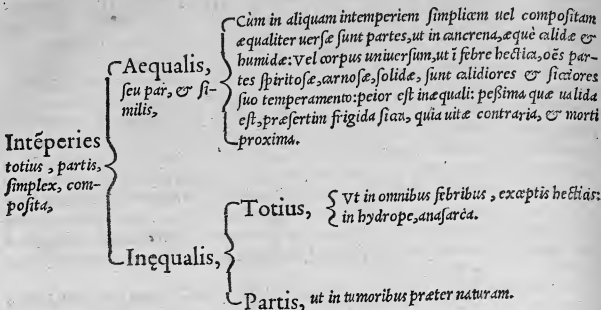

Vt cordis, hepatis, cerebri, teſtium, uentriculi. Morbis
maximè patēt corpora, quibus prināpes partes intē-
perie cōtraria laborant, ut quibus uenter calidus, æ-
rebrum frigidū, uel cōtrariāq; uel naturā, uel ex ac-
cidenti, ut ſi uētrialis inualuit à bile in ipſum regur-
gitante, aut refrigeratus à pituita ex cerebro deſil-
lata, ſic hepar, lien, & partes aliæ partium allarum
intemperaturis afficiuntur, cūm prius eſſent tempe-
rate, uel intemperie cōtraria laborarent. Multis etiā
apud cōmodè temperatū, thorax, uenter, partes ge-
nitivæ, parum proſpera ſunt temperie.

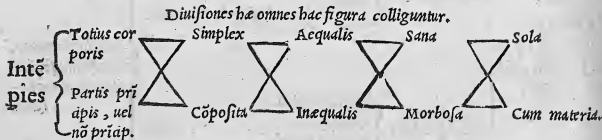
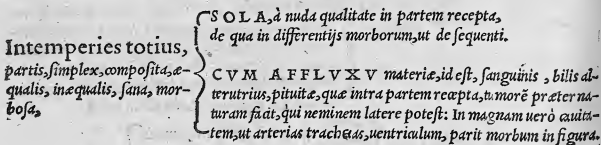
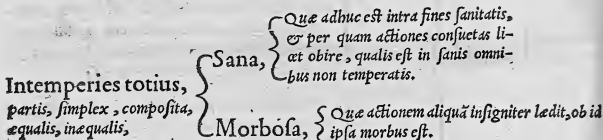
Vt reliquarum corporis partium. his enim uel artus
uel aliqua una pars, aut plures, eſt intēperata magis
& minus. Sed hæc minūs ſunt obnoxie morbis, præ-
ſertim periculoſis, q̃ principes. Quin in uno inſtru-
mento duplicem intemperaturā ſæpe uidemus, ut re-
liqua uētriciuli cavitās uno temperamēto cōmodo, uel
incommodo prædita: alio os uētriciali ſolū ſit. ſic in
manu uel digito pars una ſimilis, uel etiā organica
intemperie una laborat, alia aliam habet.

Lib. 6. Sanit- Intēperies quælibet sola & simplex diu durare nō potest : sed necessariō sibi statim afascit al-
tatis tuēdæ: teram. Ob id pleriq; medici quatuor tantum temperaturas putarunt, eāque compositas; simpli-
& lib. 1. tē- ces negarunt. Nam calida humiditatem semper absumendo, si aam parit: frigida dum humoris ni-
perament. hil absumit, humidam: si a per etates quibus augetur animal, calidius ipsum semper reddit: qui-
bus animal declinat, refrigerat, & solidis animalis partibus excrementorum copiam colligit.

Inæquales partium corporis temperatura tan sunt uariæ, ut numerari nequeant.
Intemperies in omnibus corporis partibus, par, calida tantum humido & siccō temperata ab initio sanior est, quam quæ in utraque oppositione habet intemperiem. Eadem in florenti etate erit calida si a, absumpta humiditate à calore, & biliosa euadet, & omnino graalis. Sic instrumentaliū partium constitutio, est æqualis uel inæqualis.

In qua figura possis ordinē arbitrato tuo mutare, cum diuisiones sint multæ, rei diuise propemodum æquē propinquæ: & quod postremum est aut medium, collocare primum, & contrā. Vnde numerosissime intemperaturarum differentiæ sunt: & in quaque infinitum est, quantum per

per magis & minus uariatio fiat. Adde quod temperatura ad pondus, & ad instillā, potest esse æqualis uel in æqualis: nisi quod in homine æqualis ad pondus inueniri nequeat, ut ante probauimus: in aëre, oleo, & alijs possit.

Qualitates primæ
 $\left. \begin{array}{l} \text{Caliditas} \\ \text{Frigiditas} \\ \text{Humiditas} \\ \text{Siccitas} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Prima} \\ \\ \\ \text{Secunda} \end{array} \right\} \text{oppositio, seu contrarietas.}$

Calidū, frigidū,
 $\left\{ \begin{array}{l} \text{CORPVS habens caliditatem, frigiditatem, humiditatem, \& siccitatem.} \\ \text{QUALITAS sola, scilicet caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, ut album. i. res alba, uel albedo: \& alia permulta similiter pro corpore ea qualitate prædita, uel abstracta.} \end{array} \right.$

 humidum, siccum

PER SE, secundum se, primò, primario, ex sua natura, ex sua & propria facultate & potentia, immediatè, calfaciens, refrigerans, &c. quod sua & naturali caliditate, frigiditate, à principio ad finem quadiu applicatum est, magis semper calefaciat & refrigerat, ut aqua potabilis, & dulcis, sincera, summe frigida, quando admouetur, semper refrigerat hominem quadratum, in temperiem calidam, simplicem & solam, sanam & morbosam. Pyrethrum syncerum & solum, & similia, quadratum hominem, in temperiem frigidam, simplicem & solam, sanam & morbosam semper calfaciet: Compositam uerò, & cum materia, illa per accidens calfaciat densata aut: hoc per accidens calido humore digesto refrigerat. Addidi sincera, quia quod calidum, frigidum, exploramus in sano, neutro, & ægro corpore, omnis alterius substantie missione careat oportet, & expers sit alienæ caliditatis, aut frigiditatis: ne rei per se calide, aut frigide naturam facultatem asstantia qualitas adulteret. Nam aqua calfacta quodammodo composita est: limosa, marina, aluminosa, sulphurea, et similes planè sunt compositæ. Sic Pyrethrum nunc refrigeratum, quodammodo compositum.

PER ACCIDENS, ex accidenti, per aliud, secundò, mediatè, non ex sua natura, aut facultate, calfaciens, refrigerans, &c. ut aqua summe frigida cuti affusa, pauco tempore post ablationem, refrigerata, contracta, & densata cute, ac reuocato calore, calfacit quadratum æstate media, non quidem primò & per se, sed secundò, & per caloris ad animam reuocationem. Sic calida tumoribus calidis affusa, calfacientem humorem in uapores à suo calore uersum digerendo refrigerat.

Suo, & naturali, ut piper.

Calidum calore
 $\left\{ \begin{array}{l} \text{Acquisitio, \& ex accidente, seu per accidens, ut aqua calfacta, Per accidens, que tamè per se calefacit. Vti res frigida naturali frigore, ut abisariam dicitur: \& frigore acquisitio, ut refrigerata in nunc omnia, per se citius refrigerant.} \end{array} \right.$

1. Primò

1. Primum, syncerè, absolutè, absoluto sermone, simpliciter, summè gradu summo, elementum solum ignis, aer, aqua, terra, quæ immixtas & summas qualitates sola habent, ipsæque syncera, immixta, à mixture aliena & simplicia sunt. Cetera corpora ex his mixtis constant, nullumque ipsorum prorsus calidum, frigidum, humidum, siccum inuenitur.

2. In uictoria, exuperantia, excellentia, excessu, ex contrarijs inuicem mixtis constat, sed uicentis ac prepollentis in mixtura qualitatis nomine uocatum: quod scilicet calidum largius habet, frigidum parauis, calidum uocamus: & contrà, quia contrarium in mixture uincit, & eius maior est portio. Sic homo, equus, bos, canis, & cetera animalia & plantæ, calida nobis uocantur, quod in his maior sit portio calidi, quam frigidi. Sic sanguis, pituita, adeps, uinum, mel, oleum, & similia, humida, (nisi sanguinem, ut uer, maioris temperaturæ diare) & os, chartilago, unguis, pilus, lignum, siccæ: quod illa humidi, hæc siccæ maiorem sunt sortita portionem. Idem calidum, frigidum, humidum, siccum, absoluto sermone interdum dicitur, id est, nulli priuatum collatum: ut canis absoluto sermone animal est siccum, prout cupian opinio est.

Hoc calidum, frigidum, humidum, siccum in excessu, philosophis duplex, mole & qualitate: ut puer calidior est iuuenes, copia calidæ substantiæ: iuuenis calidior puero, qualitatis effectu, & caloris acrimonia.

Energia,

id est, actus

3. In collatione. i. calidius, frigidius, humidius, siccus.

1. Ad symmetricum, & mediocre aliquod sui generis, ut homo cum leone comparatus: uel speciei, ut homo etate florens, cum puero.

2. Ad quoduis obuium, ut genus, speciem, indiuiduum quodcumque.

Hoc modo contraria dici possunt de ipsis animalibus speciatim inter se collatis, respectu tamè diuersorum, non eiusdè, ut

Hoc modo animalia calida, humida dicta sunt ueteribus, non propriæ temperaturæ gratia, & sermone absoluto, imò collata ad plantas, & demortua, quibus sunt calidiora.

Canis est

calidus, homini	{ collatus, uel cani alteri
& sibi mortuo:	
frigidus, leoni:	
humid. formice:	
siccus, homini	{ do, al. sic. hum.

Cap. 5. lib. 2. simpl.

Calidus,

frigidus, humidus, siccus, per se, & ex sua natura corporis

Modi duo potestatis traduntur Aristoteli, cap. 5. lib. 2. de anima, ab his parum diuersi.

Potentia, seu potestate,

seu in futuro tempore, id est, quod nondum tale actus est, quale dicitur, sed tale potest esse, si extrinsecus non impediatur.

1. Maxime propriè, in quo natura suo apte impetu in actum propensa est, si nihil extrinsecus impediatur, & motus intium acceperit, ut pyrethrum, castoreum calida sunt potestate: hyosciamus, acuta, frigida sunt potestate, quod in his facultas quedam sit, & causa effectrix caloris, aut frigoris, ubi illius uel huius initium à calore nostro acceperunt. Quomodo homo dicitur sciens & rationalis, quia sapientie natura est capax scientiæ & rationis.

2. Causa materialis continens & propinqua faciendæ rei, ut sanguis est potestate caro, quia minimam exigit mutationem, eamque propinquam, ad carnis generationem. Humida exhalatio potestate est flamma, usque potestate est aer.

Anglo interprete.

Onstare animalū corpora ex calidi, frigidi, sic-
ci, humidūq; mixtura, nec esse horum omniū pa-
rem in temperatura portionem, demonstratum
antiquis abunde est, tum Philosophorū, tum Me-
dicorū præcipuis. Diximus autem & nos de iis,
ea quæ probabilia sunt visa, alio opere: in quo

de iis, quæ Hippocrates constituit elementis egimus. Hoc autem opere, quod illi ordine succedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæc, qualesque sint, siue generatim quis, siue memoratim diuidat, intueri docebo. Sumamque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cum nanque ex calidi, frigidi, siccici & humidi temperatura constari corpora dicunt, de iis, quæ summo gradu sic se habent, ipsis scilicet elementis, ære, igni, a-

20 qua, terra, intelligendum aiunt. Cùm vero animal, stirpemue
calidam, humidam, frigidam, vel siccam esse: no[n] item. Neq[ue] enim
yllum animal, aut calidum in summo esse posse, vt est ignis: aut
in summo humidum, sicut est aqua: pari modo nec frigidum,
siccamue in summo: sed ab eo quod in mixtura præpollet, ap-
p[er]tinet. In summa enim corporibus nobis id humidum in quo ma-

pellationem fortiri: vocantibus nobis id nimum, in quo ma-
ior est humiditatis portio: siccum, in quo siccitatis. Ita verò & ca-
lidum, in quo calidum frigidum plus valet: frigidum verò, in quo
frigidum calido prestat. Atque hic quidem nominum vsus est.
Nunc de temperamentis ipsis agendum. Eorum igitur, qui

30 tum Medicorum, tum Philoponum maxime in his
plurimi sanè opinati sunt humidum aliquid calidumque tem-
peramentum ab humido & frigido diuersum esse: ac tertium ab
his, siccum & frigidum, diuersum a sicco & calido. Nonnulli ta-
men eorum humidum simul ac frigidum temperamentum quod

35 dam esse affirmant, atque etiam ab hoc alterum, calidum siccumque.
Non tamen aut humidum simul & calidum, aut frigidum pa-
riter & siccum, temperamentum esse. Neque enim posse 1 aut hu-
miditate cum abundare calore consistere: 2 aut cum frigiditate,
siccitatem: 3 quippe ab^{abundantia} calido, cum superat, humiditate

40 itaq; fieri, vt calidum simul & ficcum corpus euadat. 3 Eandem

[illegible]

Tēperamēta tā
 tū sunt 4. cōpo
 sita doctis qbus
 dā simplicia 4.
 his priora, &
 mediū cū malē
 omittētibz, lib.
 6. sanit. tuē. alijs
 falso iatūm duo.
 Notē triplicis
 horum erroris
 mox ordine hoc
 cōsutand.
 1. Rationes horum
 simpliciter di-
 ctæ falsæ distin-
 ctæ. 2. spiritū ueræ
 m. partim falsæ.
 bi

ubi imbecillus in corpore calor est, incoctā, imperfectāq; manere: quo fieri, vt calido vincente, sequatur liccitas: frigidō superante, humiditas. Atq; ii quidē his rationibus nixi, duas tantū esse temperamentorū differentias opinantur. Qui verō ea quatuor autumat, bisariam his cōtradicit. Alii statim id quod primum petunt negātes: nempe qd necesse sit, humorem a calido superate digerī. Alii contrā, id quidem assentiuntur, sed alia ratione dissentiunt. Ac priores quidem calidi munus esse, vt calfaciat, assueverant: frigidi, vt refrigeret. sicuti rursus sicci, vt siccet: & humidi, vt humectet. Proinde corpora, quæ calida siccaque naturā sint, quemadmodū ignis, ea quatenus calida sunt, excalfacere: quatenus sicca, siccare. Quæ humida calidaq; sunt, velut calens aqua, hæc non humectare modō, sed etiam calfacere posse semper; vtraq; qualitate hic quoq; vnum opus, idq; proprium, obtinente. Haudquaquam igitur cōcedere se, si quid calfaciat, idē protinūs & siccare: imō si calori humiditas sit adiuncta, nō calfacere modō, sed etiā humectare: quemadmodū balnea dulciū aquarum. Sin sicuti calidum, ita etiam siccum corpus sit, veluti ignis, statim id tum calfacere, tum verō siccare. Non tamen id calori referendum acceptum, sed siccitati, quæ simul est cōiuncta. Admonent autem hoc loco nos de his, qui sub a fine, scē diutius sunt versati, atq; ita, vt credibile est, arefacti, ac totū corpus siccum squalidūq; habent, intolerabiliterq; sitiunt. Quippe remedium his expeditum, & facillimū dicunt, non modō si biberint: sed etiam, si calidæ & dulcis aquæ balneo utantur, tanquā humiditate, siue ea cum frigore sit, siue cum calore, suū munus obire valent: quippe humectare ea quæ contingit. Ad eundem modū & siccitatem semper aiunt siccare. Boream enim qui siccus & frigidus sit ventus, omnia siccare ac refrigerare. idq; esse dictum ab Homero, Vt verō humentem desiccet protinūs agrū Autumnī Boreas: Pari modo & papaueris lachrymam, & alia sexcenta pharmaca siccare pariter & refrigerare. Itaque non esse necessarium, si quid frigidum est, idem protinūs & humidum esse: nec si quid calidum, idem statim & siccū. Neq; igitur calidum temperamentum necessario esse siccum: imō posse aliquando in animalis temperamento calidum quidem plus valere, qd frigidum: & humidum, qd siccum. Quinetiam tum generationem, tum alterationem, tum mutationem, ex contrariis in cōtraria fieri. Quis enim est, qui si dixerit album alteraū demutatūq; esse, propterea quod factum sit calidū, non sit ridiculus?

Cum postulet ea oratio, non eam quæ est in calido & frigido, oppositionem; sed quæ est in colore, mutationem. Mutatur enim quod album est, in nigrum; & quod nigrum est, in album. Rursus quod calidum est, in frigidum; & quod frigidum est, in calidum.

5 Ad eundem modum, & quod humidum est, in siccum: & quod siccum est, in humidum. Quippe si dicas alteratum corpus esse, propterea quod cum prius esset humidum, nunc sit album: vel cum prius esset siccum, nunc sit nigrum, parum compos mentis videaris. Sin quod prius erat humidum, nunc factum est siccum:

10 aut quod prius erat nigrum, nunc effectum album: aut etiam ex calido frigidum, aut ex frigido calidum, utique sapere, & conuenientia dicere censearis. Quod enim mutatur, quatenus mutatur, eatenus cedere in contrarium debet. siquidem factus est hic, aut sit musicus, ex non musico, dicimus: & grammaticus, ex non

15 grammatico: & rhetor, ex non rhetore. Ex musico verò grammaticum, aut ex grammatico musicum: aut ex alio quod diuersi sit generis, fieri aliquid dicere, sane est absurdum. Potest enim qui

Contrario-
rum nomen
Hippocrati
& Galeno
& his latius
patet, quod
Aristoteli.

20 prius erat grammaticus, nunc musicus esse: utique si musicen grammaticæ adiecit, nec grammaticen abiecit. Atque si quid acquisiuit priore etiam manente, cui non patet, non esse alteratum in eo quod manet? Ita non ex grammatico factus est musicus, quippe nunc etiam grammaticus est: sed ex non musico, musicus. Non enim potest, postquam musicus est factus, etiam non musicus manere. Cum igitur omnis mutatio, & ab contrariis, & ex contra-

25 riis fiat in contraria, manifestum est, etiam humidum si quatenus humidum est, mutetur, tum ipsum siccatum iri: tum quod id siccet, siccum dicendum esse. Desinant igitur inquirere, dicere, non posse calidum & humidum temperamentum esse. quippe calidum simul & frigidum esse idem temperamentum, aut humidum

Perit quod-
que à contra-
rio in con-
trariis, lib.
3. Meth.

30 & siccum, non potest: cum fieri nequeat, ut in eodem corpore contrariæ qualitates una consistent: humidum verò simul & calidum, præterea frigidum simul & siccum, profecto in eodem consistere possunt: sicuti tum ratio ipsa monstrauit, tum quæ paulo supra proposita sunt exempla. Ac talis quidem est prioris pro-

35 positurarum partium oratio. Altera pars negat alienum à ratione esse, etiam si calidum efficacissimum è quatuor sit, ita ut non in frigidum modò, sed etiam in humidum agere possit: esse tamen temperamentum, quod calidum sit, & humidum: utique cum in primo statim animantis ortu, humoris simul calorisque copia in

Cōstitutio
posterior.

40 idem coeat. Ratio verò horum non illud efficit, quod nequeat

A ii aliquando

Potentium
duo tantū
temperamē
ta rationes
malē cōclu
dunt.

aliquādo in eodem corpore humidi plus esse, quā siccū: & cali
di, q̄ frigidi: sed quōd sub eiusmodi statu durare perpetuū non
possit. Quippe digesto semper per calidum humore, spatio etiā
siccum corpus effici: atq; ita pro calido & humido, calidum sic
cūmque reddi. Iam hoc ipsum, quod calidum & siccum est red
ditum, procedente tempore frigidum siccūmq; fore. Vbi enim
omnē eiusmodi corporis humorem calor absorpsit, ipse quoq;
(inquit) marcescere inde incipit, destitutus scilicet alimento,
quod ipsum accēderat. Neq; igitur mirū putant, tum inter initia
statim ut gignitur animal, cōuenire in idem, aut humidum plus
siccū, aut calidū plus frigidū: tum temporis processu, quod prius
erat calidū & humidū temperamētū, postea posse calidum esse
& siccū: aequē ut postea quæ siccā erat calidāq; temperies, ubi ca
lor ipse extinctus est, frigidā siccāmq; euadere. Ergo esse quidē
aliquod temperamētū quod calidum sit & humidum: ac rursus
aliud quod frigidū sit & siccum, ex istis cōfirmāt. Non posse au
tem temperamētōrū differētiās plures esse q̄ quatuor, ex his do
cere conantur. Cū enim quatuor statuūtur qualitates, quæ in se
agere inuicē pati q; possint, (nempe calor, frigus, siccitas, humidi
tas) oppositiones existere duas: alteram in qua calidum aduersa
tur frigidū: alterā, in qua humidū pugnat cum siccū. Eōq; qua
tuor, si nō plures effici cōiugationes. Quippe sex fieri, ex quatuor
inter se copulatis, cōiugia: quorum duo subsistere non posse:
cū neq; humidum pariter & siccum, nec calidū simul & frigi
dū, dari corpus possit. Reliquas igitur esse quatuor temperamē
torum cōiugationes, duas humidās, & duas siccās: atque has ca
lore frigerēq; diuisas. Hæc sunt, quæ elegantissimi eorū qui ante
nos fuere, tum Medicorum, tum Philosophorum de his dixere.

Quatuor so
lū esse tēp
ramēta, eā
q̄ cōposita
potentium
rationes.

† rās tēp
q̄as.

Quæ verō mihi prætermisissē vidētur, nūc adiiciēda reor. Vnū
igitur & primum id est, quod temperata natura, quæ tamen nō
virtute modo, sed etiam viribus, reliquis præstat, non aduerterūt:
imō tanquā nulla sit, prorsus omiserunt. Quanquā ne loqui
quidem de reliquis aliquid sine hac potuerunt. Quippe quod
vel in calida temperie, calidum præualeat frigidū: vel in frigida
temperie, frigidum præstat calidū, id ne intellexisse quidem est,
nisi prius ponatur eucratos siue temperata: neq; enim aliud quā
ad hanc temperatā naturā, sunt intenti, cū sanitatis tuendæ
actum inuestigant, calidius iusto corpus iubentes refrigerare,
vel frigidius excalfacere, vel rursus humidius siccare, vel siccius
humectare: scilicet quod temperatum quendam mediocremque
statum

Quæ sunt omnia quæ
ex his primis
temperamentis
composita sunt
et rationes
malē cōclu
dunt.

Quæ sunt omnia quæ
ex his primis
temperamentis
composita sunt
et rationes
malē cōclu
dunt.

Quæ sunt omnia quæ
ex his primis
temperamentis
composita sunt
et rationes
malē cōclu
dunt.

Quæ sunt omnia quæ
ex his primis
temperamentis
composita sunt
et rationes
malē cōclu
dunt.

Quæ sunt omnia quæ
ex his primis
temperamentis
composita sunt
et rationes
malē cōclu
dunt.

statum efficiant, id quod minus est, ei, quod exuperat, semper
 equates. Ergo quem assidue sectantur, & quod semper respicien-
 tes intemperatos status corrigunt, hunc ego quidem primum om-
 nium statum censuerim. Hi vero tantum abest ut eius vel memine-
 rint, ut etiam totum prætereant. At non prætermimus, inquit,
 ex his aliqui: in calido enim & humido comprehenditur. Et quo-
 modò non quinque esse in totum temperamenta dixistis, sed
 quatuor, si modò optimum totò omisistis? Quippe duorum alter-
 um, aut ex intemperatis statibus necesse est unum esse omis-
 sum, aut ipsum temperatum. Atque ego quidem ex his quæ statuunt,
 temperatum ipsis prætermis-
 sum certò scio. Vbi enim calidum &
 siccum, vel frigidum & humidum, vel aliud quoduis tempera-
 mentum nominant, non utiq; summam à nobis intelligi qualita-
 tes postulant: imò ex iis quæ superant, fieri appellationes vo-
 lunt. Quòd si temperatum statum omitti nolunt, certè reliquo-
 rum aliquem omisisse conuincuntur. Sit enim sicut ipsi volunt,
 temperatus status is, qui calidus est & humidus: omisissus igitur il-
 lis planè est is, qui frigidus intemperamentò aduersetur & siccus:
 nempe in quo humidum præpolleret & calidum. At idem, inqui-
 unt, is est. At quæ fieri potest, ut simul exuperet calidum, & non
 exuperet? & superet frigidum, & non superetur? Si enim tem-
 peratus status est, neutrum alterum immodicè exuperat: sin inte-
 peratus, necesse est exuperet altera oppositionum pars. At hoc
 ipsum, inquit, temperati status proprium est, ut in eo calidum præ-
 stet frigidò: & humidum siccò. Quippe si frigidum modicè qui-
 dem vincat, non esse commodum temperamentum: sin amplius ex-
 uperet, iam utiq; morbum existere: æquè ut si vehementer exu-
 peret, mortem. Ad eundem modum de siccò iudicandum. in prin-
 cipio quidem existere intemperiem: si amplius augeatur, ægritu-
 dinem: si plurimum exuperet, mortem. Ceu vero de calido & hu-
 mido non idem sit iudicium. Quis enim non dicat, ubi vel cali-
 dum frigidò, vel humidum siccò paulò quidem plus valet, inte-
 periem ita fieri: ubi ampliter exuperat, morbum: ubi plurimum,
 mortem? Siquidem eadem est utrobique ratio. Alioqui nec qui ca-
 lidi humidique immodicè status sunt, eos vitio demus: nec qui ca-
 lidi morbi cum humore immodico consistunt, eos esse in morbos
 fateamur. Quis quidem & eiusmodi objectiones diluentes quidam
 Athalenses Athenienses sectatores, negat aut calidum humidumque
 statum vitio dandum, aut morbum vllum inueniri, qui calidus sit & hu-
 midus: sed omnino, qui vel calidus sit & siccus, ut febris: vel fri-

frigidum id siccumq; putes, propterea q; æstate frigidius, & hyeme siccus? vel quam sibi facit fortitione, vt vnâ partem oppositionis ab hyeme, alteram ab æstate accipiat? Quippe cum ab vtroq; in vtraq; oppositionu parte disideat, non ex dimidio collatione, sed ex toto habere debebat. Atqui si ita fiat, contraria illi inesse dicemus. Nam calidum erit & siccum, si cõferatur cū hyeme: frigidum & humidum, si cū æstate. Ex neutra igitur collatiõe, si modò integra est, siccum & humidum erit. Sed si illis licet ex vtraq; oppositione sumpto dimidio, calidum id humidumq; asserere: non bis quoq; ad alterum dimidium trāsire, atq; id frigidum & siccum dicere quid ni licebit? scilicet siccum, vt ad hyemē: frigidum, vt ad æstatem.

Omnia igitur hac ratione Ver erit, humidum, siccum, calidum, frigidum. Atqui illorum ipsorum sententia non possunt quatuor qualitates in vna eadēq; re præpollere. Ergo neq; æstati neque hyemi Ver cõparare est æquū: sed potius ipsum per se æstimare. Neq; enim hyemem ipsam ea de causa humidam esse & frigidā dicimus, q̃ reliquis temporibus humidior frigidiorq; sit. imò id illi alia quoq; ratione accidit: sed q̃ humiditas in ea superet siccitatem, & frigiditas calorem, p̃pterea frigida dicitur, atq; humida. Ad eundē modum & æstas, quum in ea humor vincitur à sicco, & frigidum à calido, ipsa quoq; calida dicitur & sicca. Siquidem æquum censēo, quatuor anni temporū quodlibet ex suapte æstimatum natura, non ex alterius comparatione, calidum, frigidum, humidum, siccumue nominari debere. Quinetiam si ad hāc formulā æstimes, apparebit tibi Ver esse omnis excessus planē in medio: cum neque sicut in hyeme plus valeat in eo frigidum q̃ calidum: neque sicut in æstate, minūs. Ad eundē modū siccitatis humiditatisq; æquabilitatē in eo spectes. Neque scilicet in eo sicut in æstate, prævalente sicco: neq; sicut in hyeme, exuperante humido. Proinde rectē ab Hippocrate est dictū, Ver esse saluberrimum, ac minimē morbis qui mortem afferant, obnoxium.

Est & autumnus, vt q̃ æstas, minūs calidus: sic vtiq; q̃ hyems, minūs frigidus. Quare hac ratione, nec calidus absoluto terminē est, nec frigidus: quippe cum ambo sit, ac neutrum ad summum. Caterum alterum in eo est incommodum, quod etiam Hippocratis illa sententia significauit, dicentis in Aphorismis: Cum eodem die modò frigus nos afficit, modò calor vrget, autumnales expectandi morbi sunt. Atque ea res est, quā maximē autumnum morbiferū facit, inæqualis ipsa temperies. Itaque nō rectē frigidus siccusque dicitur. Nō enim frigidus est, si ipse per

Ver etiam collatū uicinis sibi partibus, tēperatū in collatiōe cū alia parte.

Ver etiam collatū uicinis sibi partibus, tēperatū in collatiōe cū alia parte.

Morbi autumnales.

App. 2. lib. 3.

A iiii se spe.

Autūnus ad
meridiē ca-
lidus, reli-
quā die fri-
gidus, solū
tūmē siccus.

se spectetur, ut hyems est: sed ubi cum æstate cōfertur, utique il-
lā frigidior. sed nec æquabiliter tēperatus, sicut Ver. Imō in hoc
maximē ab illo tempore disidet, q̄ mediā temperiem & æqua-
litate perpetuē parē non seruat: quippe meridiē multo est ca-
lidior, quāni manē aut vesperi. Nec in humido & sicco medium
omnino statum obtinet, quemadmodū & Ver: sed ad siccū de-
uergit. Ab æstate verō etiam in hoc vincitur, non tamen tanto
intervallo, quanto in calore. Ergo patere arbitror, nec autumū
absoluto sermone, & citra exceptionē, frigidū & siccū, si-
cut illis placet, dicendum esse: cum neutrum ad summū sit, sed
vincat in eo siccitas humiditatem. quā ratione meritiō siccus ap-
pelletur: in calore verō & frigore, mixtū quiddam ex ambobus
& inæquale statuatur. Proinde si quatuor temperamentorū cō-
iugationes, in quatuor anni tēpora distribui volunt, sciāt se non
solum Veri calidū humidūq; statum maiē assignasse: sed etiā
autumno frigidū & siccū. Quanquā si hunc quoq; cōceda-
mus frigidū & siccū esse, nō erit statim necesse, Ver humidū
calidūq; esse. Non enim, si quatuor intemperaturæ cōiugatio-
nes in totum sunt, iam oēs eas in quatuor anni tempora dispen-
sari necessum est: sed si q̄ hoc in mudo est ordo, & prout melius
est, nō prout peius, omnia sunt disposita, pbabilius sit plura qui-
dem ex anni tēporibus temperata esse facta: vnū verō, si modō
aliquod, intemperatū. Inverō contra ostendere conantur, nullū
eorum esse temperatum: sed necessariō in ip̄is exuperare, aliās
calidū, aliās frigidū. & nunc, si ita fors tulit, siccū, nunc hu-
midū. Ego verō, tantū abest, ut aut Ver, aut si quid temperatū
est, calidū atq; humidū dicam, ut quōd planē cotrarium est,
id affirmem, omnium aëris ambientis temperamentorum pes-
simū id esse, quod humidū est & calidū. Quod sanē tēpera-
mentum in quatuor anni temporibus inuenire nequeas: in mor-
bido & pestilenti aëris statu interdum incidit: veluti quodā loco
Hippocrates cōmemorat his verbis, Pluebat per æstū hymbēr
largus assiduē. Id nanq; est humidū & calidū status propriū, ut
in æstū assiduē pluat. Quōd si vel tantū æstus sit, quēadmodū
in naturaliter se habente æstate: vel pluat, sed in frigore (veluti
hyeme solet) fieri nequit, ut is status calidus sit & humidus. An
igitur sine morbis erat ætas illa, in qua pluuisse dicit in caloribus
assiduē largū hymbēr? Atqui carbunculos in ea fuisse narrat, pu-
trescentibus scilicet in corpore excrementis: ac saniem quandam
(quæ calida humidāque immodicē fuerat) gignentibus. Intelli-
ges.

ges id ex ipsa dictione, si tota tibi adscripsero: ea sic habet, Erant
 in Cranone carbunculi aestiui, pluerat per aestu largo hymbri, idq;
 assidue. Acciderant aut magis Austro: ac suberat quidem sub cu
 te sanies, quæ conclusa incaluit, ac pruritu excitauit: mox pustu
 lae veluti ambultus sunt obortæ, vtiq; sub cute sunt visæ: verum hic
 minus, vtpote vno, tantum est quatuor temporibus mutato, malum
 fuit. Quod si duo triaue sint mutata, aut etiam totus annus cali
 dus humidusque fuerit, necesse est magna pestilentia succedat.
 Cuiusmodi in tertio Epidemiôn, [id est, graßantiu publicè mor
 boru] narrat. Apponam aut primum, quæ de temporu intepesti
 uo statu scripsit: deinde de hominu, quæ subsecuta est corrupte
 la. Aduertas aut animu in omnibus velim, aestimesque primum
 cuiusmodi res sit calida humidaq; teperies, quamq; Veri (quod
 temperata res est) dissimilis: deinde q̄ necessariò in ea omnia pu
 trefcant. Incipit igitur Hippocratis narratio in hunc modum,
 Annus Austrinus, pluuius, a ventis in totu silens: deinde totius
 status particularem rationem his subiicit, crebros hymbres in ca
 lido & Austrino statu fuisse scribens: mox vniuersum sermo
 nem † in vnam summam conferens in fine sic, Cum fuisset, inquit,
 totus annus Austrinus, humidus, & mollis, hæc & hæc inciderut,
 quæ vtiq; omnia in hoc libro scripsisse sit longu: licet autè cui li
 buerit, in tertio Epidemiôn memoratim ea legere, ac in vnu ca
 put omnia redacta videre: nempe putredinem maximam. Cuius
 etiam ipsius Hippocrates non raro nominatim meminit, alias
 sic scribens, Erat autem & fluxio ipsa collecta, haud similis puri
 Sed alia quedam putredo ac fluxio multa variaq; Alias sic, Et in
 pudendis carbunculi aestiui, tum alia quæ putredines appellatur.
 Et q̄ ex hac putredine multis quidem brachium, & cubitus to
 tus deciderit: multis femur vel sura est nudata, totuq; pes. Quin
 etiam magni osium, carniu, neruorum, articularuq; prolapsus
 inciderunt. Deniq; nullum ex affectibus, quos scripsit, inuenias,
 qui meritò soboles putredinis non sit: quippe cum nec à sicco pu
 trefieri quicquam sit aptum, nec à frigido. Intelligas id, si carnes
 & reliqua quæcûq; afferuari ab hominibus solèt, obserues hæc sa
 le, hæc muria, hæc aceto, hæc alio quopiã ex iis quæ siccât, cõmo
 dè præparari. Deprehedas & Boreã (qui sicca naturã & frigidus
 ventus est) omnia q̄ diutissimè imputria durare. Contrà, putre
 scere facillimè Austrino statu: est enim is ventus calidus & hu
 midus. Itaq; nos in totu cõtrã, q̄ u, qui calidu & humidu Ver au
 tumat, decernimus. cū neq; tale sit, neq; si esset, vtiq; salubre esset.

hi autem

hi autem & tale esse volūt, & propterea etiam salutiferum: vtro-
 bique peccantes, tum in his, quæ sensu percipere, tum quæ ratio-
 ne est intelligere. Cum sensu id manifestè liceat, plane tempera-
 mentum aduerrere. Nec minùs ratione illud inuenire, quod pro-
 pterea est aptum sanitati, quòd è quatuor nulla in eo qualitatum
 exuperet. Quòd si vel caliditas eius frigiditatem multò excede-
 ret, vel humiditas siccitatem, vt variis putredinibus obnoxium:
 sic omnium anni temporum morbis esset maximè opportunū.
 Nunc quatuor qualitatum mixtionis æqualitas, & mediæ tempe-
 raturæ eius, & salubritatis est causa. Quid igitur Medicis ac Phi-
 losophis quibusdam persuasit, vt calidum humidumque Ver es-
 se iudicarent? Nempe quòd quatuor temperamentorum coniu-
 gia, quatuor anni temporibus adaptare voluerunt. Porro id inde
 accidit, quòd primum omnium temperamentorum, id est, me-
 diū ipsum, prætermiserunt. Quinetiam victuum, medicamento-
 rum, omnium denique rerum differentias, in has quatuor coniu-
 gationes reducunt. ex quo manifestū est, quantopere parum re-
 ctæ, fallacisq; de hominis naturæ rationes, medicationibus ob-
 sint. Satiùsque erat duorum alterum: aut prorsus eiusmodi ratio-
 nes non attigisse, sed totum experientiæ concedere: aut priùs in
 Logica speculatione exercitatū fuisse. Quippe qui nec experie-
 tiæ est attentus, & naturalia theoremata aggreditur, priuquam
 rationem, qua hec inueniat, cōuenienter exercuit, necesse est in
 eiusmodi cauilla sit perductus, ac de euidētibus, seu is, qui sen-
 su careat, disputer. Tum Aristotelem testem inuocet, malè scilicet
 accipiendo ea quæ præcipit. Hic enim calidum, frigidum, hu-
 midum, & siccum, multipliciter dici nouit. illi, non quasi multi-
 pliciter, sed quasi ad eundem perpetuū modum dici velit, acci-
 piunt. Quinetiam is, quòd aliquid suo & naturali calore, aut alie-
 no & acquisitio calidum sit, non esse idem indicauit. Illi hoc
 quoque perperam accipiunt. Ad hæc Aristoteles, itēmq; Theo-
 phrastus, quòd respicientes temperatā intemperatāve naturam
 esse, iudicare oporteat, diligenter prodiderunt. Illi ne id quidem
 intelligunt: sed cūm hos audiūt animal calidum humidumque
 dicere: aut puelli temperiem humidā, calidāmq; esse, nec quem-
 admodū ea dicta sint, intelligunt, & stupidi, ad quatuor anni
 tempora sermonem transferunt. Ceu verò idem sit, ac non lon-
 go interuallo disidens, propriam alicuius temperiem humidam
 calidāmq; esse, aut circūdati nobis aëris. Neq; enim aut idē est,
 aut similiter dicitur animalis temperies calida & humidā, sicut

aëris temperamentum ^{per se} calidum dicitur & humidum. Quæ igitur sit omnium horum occasio, iam dicam, clarèq; ostendam, iis præsertim, qui intenti esse volunt, exiguum errorem in his, quæ inter initia Logicæ speculationis traduntur, maximorum errorum occasionem fieri: fortasseq; omnibus, quæ vel in cunctis artibus, vel in vitæ actionibus perperam geruntur, sophismata succedunt. Atque hæc quidem sophismata illi vitio succedunt, quod utique non rectè definitum est de calidi significationibus, sed duobus tantum modis dici id putatum. Quorum altero significatur, quod syncerum, immixtum, & simplex est: altero, quod in mixtione cum suo contrario, id superat. Quod autem & altera temperiem cum altera conferentes, subinde alteram earum calidam [pro eo quod est calidior] pronunciamus, id non meminerunt. Atqui ad eum modum animantia veteribus calida & humida sunt dicta, non propriæ temperaturæ gratia, & sermone absoluto: imò ad stirpes, & demortua collata. Quippe demortuis & stirpibus, animantia calidiora, humidioraque sunt. Quinetiam ex animantibus ipsis speciatim inter se collatis, canis siccior est, homo humidior. At si formicæ vel apî canem conferas, illas sicciores, hunc humidiorum inuenies. Ita idem animans præut homo, sic cū: præut apicula, humidum fuerit. Rursus ad hominem collatū, calidū: ad leonem, frigidū erit. Nec mirum, si ad aliud atque aliud comparatū, contraria simul dici de se patitur. Neque id alienum est, si idem corpus simul calidū frigidūmq; dixeris: nisi ad idem conferens, sic dixeris. Quod enim incommodum, si eundem hominem dextrum, sinistrūque dicas, nisi ad eundem conferens ita dicas? Cum ad alterum dextrum esse, ad alterum sinistrum, nihil sit absoni. Sic igitur & canis humidus pariter & siccus, præterea calidus simul & frigidus est, non tamen ad idem collatus. Quippe ad hominem si conferas, siccus est: ad formicam, humidus. Rursus hominis respectu calidus est: leonis, frigidus. Quinetiam calidus est, ut viuens, cum mortuus non amplius sit calidus: non calidus, ut ad alterū (si ita vis) canem comparatus. Atque hæc quidem omnia per collationem inter se dicuntur. Quæ verò ut in animantium genere conferuntur, alia ratione: sicuti etiam, quæcunque in aliqua animalium specie. Canis namque ad formicam & apim, est humidus: in animantium genere, est siccus. Rursus ipsorum speciatim canum, hic siccus, ille humidus: alius (ut fas est cani) temperatus. At dictū quidem à nobis est, in secundo de pulsu agnitione, de tali nominum usu diffusissimè.

Necesse

Quinetiam.

Per se autem in his lib. de long. & brevitate vite hominum et eum quo et cum canino comparat

Significata
calidi, frigi
di, humidi,
& sicc.

Necesse tamen videtur, nunc quoque summam aliquid de his
quod ad rem propositam utile sit, dicere. Quod absoluto ser-
mone, nec ad aliud vllum collatum, siccum vocatur, id in solis
elementis est, igni, terrâq; : sicut humidum in aqua & aëre. Ad
eundem modum & de calido frigidôque sentiendum. Nullum
enim cæterorum corporû prorsus calidum frigidumue esse, sed
sola elementa : quicquid præter hæc ceperis, ex his mixtis con-
stat. Eoque secundo significationum genere, calidum, frigidum-
ue est, non amplius absoluta ratione, veluti syncerum, & à mix-
tione alienum : imò veluti vel calidum largius, frigidum par-
cius : vel frigidum largius, calidum parcius sit sortitum : reliquo-
rum quidvis calidum, frigidumue dicitur. Ac duo quidem signi-
ficata calidi, frigidi, humidi, & sicci, hæc sunt : alterum absoluto
sermone † loquentium, mixtura carens, & syncerû : alterum ex
contrariis quidem mixtis constans, cæterum ex præpollentis in
mixtura nomine appellatû. Hoc genere sanguis, pituita, adeps,
vinum, oleum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur.
Os, chartilago, vnguis, vngula, cornu, pilus, lapides, lignum, hare-
na, later, minorem portionem humidi sunt sortita, mai oré sicci :
eoque eiusmodi omnia sicca dicuntur. Formica verò sicca est, &
vermis humidus : scilicet vt sunt animalia. Rursus inter ipsos ver-
mes, alius siccus, alius humidus. idque vel absolutè loquendo, vt
vermis : vel alteri cuiuspiam vermi comparatus. Cæterum hoc ip-
sum quod dicimus [vt vermis, siccus : vt homo, calidus : vt canis,
frigidus] nisi quis rectè accipiat, & prius intelligat quid sibi ve-
lit, necesse est omnem sermonem cōfundat. Est autem rectè ac-
cipere, id quod in secundo de pulsibus agnoscendis dicitur : vnū-
quodque secundum genus, vel speciem non modò calidum, fri-
gidum, humidum, siccumue : sed etiam magnum, paruum, cele-
re, tardum, aliaque id genus tunc nominari, cum supra medio-
cre, mediūmq; sit. Verbi gratia, animal calidum, cum supra me-
dium temperie sit animal : equum calidum, cum supra medium
temperie sit equū. Porro in quoque genere speciēue, media sunt
ea, quæ Græcè symmetra dicuntur : quippe quæ à summis in eo
genere & specie finibus æqualiter distant. Ac genus quidem est,
animal : species, equus, bos, canis. Medium temperie in toto ani-
maliū genere, homo est. id enim in sequentibus demonstrabitur.
Medium verò, vt in hominum specie est, quem Græcè eusarcon
vocant, [Latine (puto) quadratum]. Is porro est, quē nec gracile
dicere, nec crassum possis : sed nec calidum, nec frigidum, nec a-

Animal quo
modo calidū
ueteribus.

Symmetra.

Eusarcos.

lio quouis nomine ex iis, quæ excessum defectumue indicant, appellare. Quisquis super hunc fuerit, is prorsus calidior, frigidior, humidior, sicciorue est. Nominatur autem talis partim absoluto sermone, partim non absoluto. Absolutè quidem loquenti, quoniam calidus, frigidus, siccus, humidusue esse, minimè vni alicui priuati collatus, dicitur. Ita enim canis absoluto quidem sermone, prout videlicet cuiuspiam opinio est, animal siccum dicitur: non vtique alicui comparatus, verbi gratia, formicæ. Non absolutè verò, vna quidem ratione, quòd scilicet symmetro, id est, coæquali, & medio totius speciei comparatur: Altera verò, quòd cum eo quod inter omnia animalia coæquale, & media temperie est, quicquid id statuas, cõfertur. Ergo iam palàm fit, quòd vnumquodque eorum quæ sic dicuntur, nos id vel vni cuiusque comparantes, calidum, frigidum, humidumue, aut siccum, vt ad illud dicimus, vel in quocunque genere specieiue sit dictum, ad eius medium referentes. In specie quidem, vt equo, cane, bove, platano, cupressò, ficu: Genere verò, vt animali vel planta. His accedit & tertium significatum, eorum scilicet quæ absoluto sermone dicuntur, quæ impermixtas summàsque habere qualitates diximus, ac elementa vocari. Quinetiam qualitates ipsas est quando corporibus iis quæ affecta qualitate sunt, similiter appellamus. Verum de hoc mox agetur. Sed ad rem propositam: cum qualitate affecta corpora trifariam dicantur, considerandum arbitror in quaque dictione, quemadmodum vtamur appellationibus: vtrumne vt simplex aliquid & immixtum indicantes: an veluti ad symmetron eiusdem generis vel speciei conferentes: an veluti ad rem quamlibet. Sicut cum os siccum dicimus, aut frigidum absoluto ita sermone nominantes, non adiecto leonis, canis, aut hominis. Palàm namque est, quòd ad vniuersam naturam omnium quæ sunt in mundo corporum respicientes, aliquid concipimus medium, cum quo cõferentes, ipsum siccum dicimus. At si quis leonis, vel canis, vel hominis os siccum esse dicit, liquet hunc rursus ei quod in ipsis animalium ossibus medium est, id comparare. Estq; quoniam vniuersorum animalium, aliis magis, aliis minùs sicca ossa sunt, hinc quoque os aliquod in aliquo animalium genere intelligendum, quod media temperie fit, verbi causa, hominis: atque huic reliqua collata, alia humida, alia sicca appellanda. Iam in ipsis hominibus alius os siccum, alius humidum habere dicetur, vtique ei qui medius est (vt in hominibus) collatus. Quòd verò in omnibus quæ sunt, quod

symmetrū. medium inter extrema est, id symmetron, atque in illo genere,
 vel specie temperatum sit, in omni mihi sermone subaudiendum
 perpetuū est, quanquā sit in dictione nonnunquā omisium.
 Atq; cū hęc quidē sic se habeant, vbi aliquis hanc, vel illā hu-
 midā calidāve temperiē affirmat, rogandus est, quēadmodū
 dixerit, vtrūne hunc quēpiam vni definito comparans, Pla-
 toni, verbi gratia, Theophrastum: an secundum genus quodli-
 bet, speciēve collationem faciens. quippe vel vt hominem, vel
 vt animal, vel vt substantiam, absolute. Tertium enim signifi-
 catum cuiusvis talium nominum, quod simplex esse impermi-
 xtūmq; diximus, id in mixtis substantiis non est: sed in ipsis pri-
 mis, quæ etiam vocamus elementa. Ita cū quodq; affectorum
 qualitate corporum trifariā dicatur: nobis ad propositam de
 temperamenti tractationem, duobus tantū est opus, vt qui vel
 ad vnum quodlibet, vel ad medium eiusdem generis compare-
 mus. Quoniam autem multa genera sunt, quemadmodū vti-
 que & indiuidua, poterit multis modis idem corpus, & calidum
 & frigidum, & humidum, & siccum esse. Verū cū vni cui-
 libet comparatur, admodū manifestum est, contraria de eodem
 dicere licere. veluti Dionem Theone quidem, & Memnone sic-
 ciorem: Aristone & Glaucone, humidiores. At cū ad mediū
 eiusdem generis, vel speciei fit collatio, hīc iam confundi con-
 turbariq; qui parum exercitati sunt, solent. Idem nanque homo
 humidus simul & calidus esse potest, sed non minū siccus & fri-
 gidus. Verū siccus quidem & frigidus, ad mediocris tempera-
 menti hominem collatus: humidus autem & calidus, ad aliud
 quoduis animal, stirpēve, aut substantiam comparatus: verbi
 gratia, ad animal, vt apem & formicam: ad stirpem, vt oleam, vel
 ficum, vel laurum: ad aliam verō quāpiam substantiam, quæ
 nec animal sit, nec planta, vt lapidem, ferrum, vel æs. In his ve-
 rò collationem, quæ ad hominem fit, ad rem eiusdem speciei di-
 xeris: quæ ad apem, vel formicam est, ad aliquid eiusdem gene-
 ris. Simili modo quæ ad stirpem fit quamlibet. Est enim supra
 animal stirpis genus: quemadmodū sanē superioris, quā stir-
 pium, generis sunt lapis, ferrum, & æs: vocetur tamen pro docē-
 di compēdio ad homogenes, [id est, rem eiusdē generis] omnis
 eiusmodi comparatio: illud solum in ea determinantibus no-
 bis, quod vbi simpliciter substantia quāpiam eucratos, siue tem-
 perata dicitur, tum hac alia siccior, alia humidior, & alia frigi-
 dior, alia calidior: eo loco eam quæ ex contrariis æqua prorsus

illud solum in ea
 Hæc sunt de qualitate
 temperamenti quæ ad
 hominem fit, quæ ad
 animal, quæ ad stirpem
 quæ ad substantiam
 quæ ad lapidem, ferrum
 quæ ad æs, quæ ad
 plantam, quæ ad
 substantiam
 quæ ad pondus

inter se portione coeuntibus constat, eucraton, siue temperatam nominari: quæcunque verò ab hac deficiunt, superantque aliquo, ea superantis nomine vocari. Vbi verò stirpem, animam (se vel eum eucraton dicimus, nequaquam in ea dictione simpliciter contraria inter se comparamus, sed ad naturam vel animalis, vel stirpis referimus. Ficum, verbi gratia, temperatam dicentes, cum talis sit, qualis maximè ficus esse natura debeat. Rursus, canem, suum, equum, & hominem, cum eorum quisque pro sua natura optimè se habeat: optimè verò se habere aliquid pro sua natura, ex

10 ipsis functionibus intelligitur. Quippe animal, ac stirpem quilibet, tum optimè se habere dicimus, cum optimè suam functionem obeunt. Ficus enim virtus, bonitasque est, optimos plurimòsque ficus afferre. Ad eundem modum vitis, plurimas optimasque uvas pendere: Equi verò, quam velocissimè currere: Canis, ad venationis quidem, & tutelam quàm animosissimè, ad domesticos quàm mitissimè esse. Hæc igitur omnia (animalia dico & stirpes) optimam, mediàmque habere in suo genere temperiè dicemus: non utique absoluto sermone, cum paritas exacta contrariorum in iis non sit, sed cum ea mediocritas, quæ ad potestatem refertur, his adsit. Eiusmodi aliquid, & iustitia esse dicimus,

20 non quæ pondere, & mensura: sed quæ eo quod pro dignitate conuenit, æqualitatem explorat. Est igitur temperatæ æqualitas in omnibus temperatis animalibus, stirpibusque, non ea quæ ex pari elementorum cômixtorum spectatur mole, sed quæ tum animalis, tum stirpis naturæ conuenit. Conuenit autem aliàs, ut humidum sicco, & frigidum calido præponderet. Neque enim similem habere temperaturam debent, homo, leo, apis, & canis. Ergo ad quærentem, cuius sit temperamenti, homo, equus, bos, canis, aliudue quodlibet, non est absoluto sermone respondendum. Non enim fieri potest, ut qui ad ea, quæ multis modis sunt dicta, & inter se diuersa, vno modo responderet, non coarguatur.

30 Oportet igitur duorum alterum, aut omnes percensere differentias: aut percontatum prius de qua rogauerit, illam solam dicere. Nam si, ut in animalibus, cuius esset temperamenti rogabat, ad id quod medio est inter omnia animalia temperamento respicientes, respondere ei oportet. Si absolute, atque ut ad omnem substantiã: sic iam contraria, quæ sunt in eo cõparare inter se oportet atque estimare: haudquaquam ad actiones téperiem referentes, sed ad elementorum portiones. Sin huic cuiuspiam membratim cõparans, rogabat, utique ad illud solùm conferendo, est respondendum.

Iam minùs etiam, si indiuiduorum cuiuslibet, Dionis, verbi gratia, vel huius canis rogemur, quænam sit substantiæ temperatūra, est simplex danda responsio. Dabitur enim hinc sophistis ad calumniâ occasionem non parua. Nam si calidi esse temperamenti, & sicci Dionem dicat, facillimè licebit illis, partim hominem, quemlibet, qui calidioris quàm Dion sit & siccioris temperamenti, proponentibus, vt ad illum, humidum, frigidumque Dionem dicere: partim aliud quoduis animans, stirpemve, verbi gratia, leonem, aut canem, atque his humidiores, ac frigidiores asserere Dionem. Quisquis itaque necesse se esse fallere, nec ab alio

rere Dionem. Quisquis igitur necipite se fallere, nec ab alio
 falli volet, huic opus est ab his substantiis, quæ simpliciter cali-
 dæ, frigidæ, humidæ, siccæ dicuntur, incipere: atque ita transire
 ad reliquas. Ac primum quidem illud ipsum in eis exploratum
 habere, ne has quidem, tamen maximè videntur absolute ser-
 mone dici, quò minus ad mediocre eiusdem generis comparen-
 tur, effugere. Veluti enim canem medio temperamento esse o-
 mniũ canũ dicimus, cum pari spatio distat ab extremis: ita sub-
 stantiam medio esse temperamento dicemus, cum pari modo ab
 extremis abest, quæ scilicet & prima omnium sunt & elementa.

Porro aberit pari modo ab extremis, cum ea continet æqualiter inter se mixta. Ergo quæ supra citavæ hanc, temperies erit, eam calidam, frigidam, humidam, vel siccam dicemus : simul ei, quæ media est, conferentes : simul contrariorum elementorum examen in ea facientes . Qua nimirum ratione simpliciter eam ca-

men in ea facientes. Qua nimirum ratione simpliciter eam calidam, frigidam, humidam, ficcāmve pronunciabimus: vbi vero cum medio temperamento conferimus, non simpliciter, sed quod ad mediocre eiuſde generis ſi ſe habet. Porro genus earū ſubſtantia eſt: omnia enim ſub hac, vt ſuperiori ſunt genere, tum animata, tum inanimata. Eſt: hæc hominis, canis, porci, ſuis,

animata, tum inanima. Estq; hæc hominis, canis, platani, ficus,
æris, ferri, aliorum denique omniũ cõmune genus. Sub ea verò
sunt alia genera permulta: Animal quidẽ, avis, piscis: lupus, arbo-
ris & herbæ: avis, aquilæ & corui: piscis, lupi & rhombi. Simili
modo oleæ & ficus genus est, arbor: anagallidos, & pæoniæ, her-

ba. Iam hæc vltima sunt genera, eoque species appellantur, cor-
uus, rhombus, ficus, anagallis, similiter homo, & bos, & canis.
Ac supernè quidem descendētibz, hæc vltima sunt genera,
proinde species dictæ: infernè verò ascendētibz, ab indiui-
duis scilicet substantiis: prima sunt. Indicatūque alio opere est,

merito oīa quae media sūt inter prima genera et individua, simul genera & species à veteribus nominari. Ergo cū definita signi-
ficata

ficata iam sint, ac clarè indicatum, quemadmodum tum abso-
luto, tum non absoluto sermone calidum, frigidum, humidum,
siccumve corpus aliquod pronunciandum sit: quærendæ nobis
deinceps eorum sunt notæ. Quinquàm hic quoque decernere
5 prius de nominibus oportet, quæ in habendo nobis sermone,
necessariò incident: simul explicare rem quandam, quæ pote-
state iam monstrata prius est, non tamen ab omnibus, qui hos
commentarios euoluent, facilè saltem intelligi potest. Itaque
de nominibus prius locutus, mox ad rem reuertar. Quod cali-
10 dum, frigidum, humidum, siccumve non vnum aliquid simpli-
citer significant, vbi de corporibus dicuntur, prius est indicatū.
Quòd autem & solæ ipsæ in corporibus qualitates, citra cor-
pora, quæ eas suscipiunt, sic interim nominentur, id quidem, vt
nondum est dictum, ita nunc dici est tempestiuum. Quemad-
15 modum nomen albi, tum de colore enunciant, cum ita loquū-
tur, contrarius est albus color nigrò: tum de corpore, quod co-
lorem suscipit, cum scilicet coloris corpus album dicunt: ita &
calidi nomen, tum de qualitate affirmant ipsa, tanquam si cali-
ditatem appellarent: tum verò de corpore, quod caliditatem
20 sustinet. Quippe qualitatem à corpore, quod eam suscipit,
diuersam habere naturam & quandam propriam existimare o-
portet, veluti in opese de elementis est indicatum. Et caliditas
quidem qualitas est, eadem verò & calidum dicitur, veluti &
albedo album. Ipsum verò corpus calidum, vnum hoc nomen
25 tantummodò obtinet, calidum, sicuti album. Nunquàm tamen
caliditas, vel albedo, corpus ipsum dicitur. Ad eundem modum
siccum, frigidum, & humidum nominantur, tum ipsum cor-
pus, tum qualitas. Non tamen corpus, frigiditas, humiditas, vel
siccitas appellatur, quemadmodum quæ in eo est qualitas. Hæc
30 cum sic se habeant, æquum est, cum vel caliditatem, vel frigi-
ditatem disputans quis profert, nullam exoriri captionem, quòd
solæ qualitates his indicentur nominibus. At calidum, frigidum
ve cum dicitur, quando & qualitas ita & quod eam suscipit, cor-
pus nominatur, facile fit ei, qui redarguere studet, vt quod à
35 loquente non significatur, id quo possit reprehendere, accipiat.
Eiusmodi enim rem faciunt, & qui sententiam illam, qua di-
cit Hippocrates, augescientia corpora plurimum habere in-
natum calidum, oppugnant. Neque enim esse corpus aliquod
[calidum] ipsum innatum animali calidum ab Hippocrate di-
40 ci intelligentes: neque id quid sit usquam quærentes: sed de so-

Calidū, fri-
gidum, hu-
midū, siccū
pro corpo-
re illis qua-
litatib⁹ pre-

dicto sumi-
tur. & pro
abstracto. it.
caliditate, quæ
frigiditate, hu-
miditate, siccitate
suscipit: ut
alia multa.

Aph. 1.4.
lib. 1.
idem non
habet uetus
interpres.

la qualitate, quam scilicet caliditatem appellamus, nomen id di-
ci præsumentes, sic dictum eius refellere parant. Et iam appa-
ret, quod de homonymia distinguere, tametsi sit res parua, ta-
men in rerum vtu non levis experitur momenti. verum cum
hoc quoque abundè sit definitum, rursus id quod superest, re-
peramus. Cum humiditas, & siccitas, & caliditas, & frigiditas,
sincera quædam & impermixta qualitates sunt, quæcun-
que has suscipere corpora, ea calida, & frigida, sicca, & humida
prorsus exacteque sunt. Atque hæc mihi genitorum, & pere-
nitium elementa intellige. Reliqua corpora vel animalium,
vel stirpium, vel inanimorum omnium, veluti aris, ferri, lapi-
dum, lignorum, in medio primorum illorum collocata esse. Nul-
lum enim aliorum vel ad summum, calidum: vel ad summum,
frigidum: vel ad summum, humidum: vel ad summum, sic-
cum est: sed vel medium prorsus contrarium, ita vt nihilo
magis sit calidum quàm frigidum, aut humidum quàm siccum.
vel ad alterum contrarium est propensum, ita vt magis sit ca-
lidum, quàm frigidum, vel magis sit humidum quàm siccum.
Ac siquidem medium planè sit in vtroque contrariorum gene-
re, ita vt non magis sit calidum quàm frigidum, aut humi-
dum quàm siccum, eucraton id, siue temperatum omninò dic-
etur. Sin alterum contrarium superet, siue in altera opposi-
tione, siue in vtraque id sit, non etiam dicitur eucraton. Ac si
calidum magis sit quàm frigidum, quod magis est, id appellabi-
tur. Idem statendum de sicco & humido. Ad eundem modum
si frigidum magis sit, nominabitur frigidum. At si in vtraque
oppositione alterum superet, siue calidum vnà cum humido, siue
calidum simul cum sicco, siue frigidum simul cum humido, siue
frigidum vnà cum sicco, vtique pro vincenti fortietur id cor-
pus appellationem. Et has quidem quatuor intemperies, vt su-
prà diximus, plurimi norunt, tum medici, tum philosophi. Re-
liquas quatuor, quæ ex dimidio harum constitutæ sunt, nescio
quomodo derelinquunt: sicut etiam eam, quæ prima omnium,
optimaq; est. Carterum quod superante calido, liceat nihilo magis
humida esse, quàm sicca temperiè, (quod vtiq; ad hanc spectet coniuga-
tionem) id vel ex iis, quæ ià dicta sunt, manifestum arbitror: facileq;
est etiam si nihil esset prædictum, id colligere, cõcedentibus semel
illis saltè, altera esse temperiè humidam & calidam, alteram siccam & ca-
lidam. Si nanque necessariū omninò non est, sicca esse, quæ calida
sit: sed licet eam & humidam esse: licebit vtiq; & mediam
esse.

Homony-
mia, id est,
& quæ voca-
tio, est distin-
guenda.

Oia ex ele-
mentis
mediorum sunt
Gal. in nat.
humana.

Eucratō ad
ponas.

Simplex

prout est cõ-

posito na-

tura & do-

ctrina, Gal.

Apb. 15. li.

3.

Tempera-

re 4. sim-

plices, &

4. compo-

te, & pre-

terbas, me-

dia.

Tempera-

re 4. sim-

plices pro-

ductum

banum

banum

banum

banum

banum

banum

banum

banum

banum

esse. propior nanque siccæ temperaturæ media est quam humida. Ad eundem modum est & frigida quædam temperies altera, in qua nimirum frigidum præpollet: hæc tamen nec humida esse, nec siccam, est necesse. Sed potest inter has & media esse. rursus enim hic quoque eandem afferes rationem.

5 Nempe si necesse non est frigidam temperiem esse humidam, sed licet & siccam eam fieri: manifestum est medium quoque esse posse. quippe quæ vicinior humidæ est, quam sicca. Ergo veluti duæ intemperies in altera oppositione sunt monstratæ, altera

10 tera calida tantum, altera frigida: sic in altera oppositione duæ aliæ statuentur, altera sicca tantum, altera humida, mediocriter scilicet sese habentibus, calido & frigido. Iterum nanque dicemus hic quoque, sicuti necesse non est, si qua temperies sicca est, hanc protinus calidam quoque esse, sed fieri posse, ut etiam

15 frigida sit: ita fieri potest, ut quæpiam nec calida sit nec frigida, sed in hac quidem oppositione, eucratos siue temperata: in altera, sicca. Simili modo nec humidam temperiem necesse est calidam frigidamve esse: sed eam mediam esse inter huius oppositionis extrema licet. Si igitur necesse non est, ut vel intemperie

20 quæ in calido est & frigido, sequatur ea quæ est in altera oppositione intemperies: vel hanc quæ in illa, licebit aliquando & naturam, quæ in caliditate & frigiditate temperata sit, vel siccam esse, vel humidam: inuicemque quæ in his temperata sit, vel calidam esse vel frigidam. Quæ sunt & hæc ab iis quas priores tum medicum philosophi nobis tradiderunt, quatuor diuersæ intemperies: mediocque loco positæ inter temperatos habitus, & eos qui in utraque oppositione sunt intemperati. Qui nanque in summo est temperatus, is neutram oppositionem habet superante.

30 Qui verò aduersus hunc est intemperatus, utranque habet vitiosam. Medium sortitur locum, qui in altera quidem est temperatus, in altera intemperatus: qui utique & ex dimidio eucratos, ex dimidio intemperatus cum sit, meritò medius dici potest inter eum, qui ex toto est temperatus, & eum qui ex toto est intemperatus. Et si quid hæc sic se habent, sicut certè se habet, cur nouè dicere vniuersas temperamentorum differentias dubitemus? Temperatam quidè vnâ, non temperatas octo: quarum quatuor simplices sunt, humida, sicca, calida, et frigida: quatuor cõpositæ, humida simul & calida, sicca pariter & calida, frigida simul & humida, frigida simul & sicca. In quolibet verò iâ dictorum temperamentorum permagnus est excessus, defectusque modus, non in

iis modò quæ simplicia sunt, sed etiam in compositis. idque tum in tota substantia: tum verò in vnoquoque genere. Si cui

igitur agnoscendorum temperamentorum cura est, incipiat exercitationem oportet ab iis in quolibet genere naturis, quæ temperatæ, medicæ sunt. Quippe quòd, si his alias coparet, faci-

le quod in quauis superet, deficiatve, inuenerit. Ergo primum

de iis, quæ simpliciter loquentibus, temperata, intemperatæque

dicuntur, agendum: quæ scilicet in omni generata substantia, nò

in solis animalibus & stirpibus disquirenda diximus. Porro hic quoque tantillum saltem distinguere de nominibus conueniet,

quòd calida temperies, alia iam energiâ, siue (vt loquuntur) actus

fit, alia potestate: tum quòd potestate ea esse dicamus, quæ quòd

dicuntur, id nondum sunt, sed facile id fieri possint, quoniam na-

turalem, vt id fiant, aptitudinem sint adeptæ. Igitur primum de

his quæ actu calida, frigida, humida, & sicca sunt, differamus, au-

spicati ab vniuersa substantia: mox ad animalia & stirpes descen-

suri. Ita enim consummationem habebit, quod institutum nobis est.

Quoniam igitur quod in omni genere, maximèque in vniuersa substantia medium est, id ex mixtione extremorum cõ-

statutur: vtique cõueniet, vt tum notitia eius, tum agnitio ex illis

sumatur. Ac notitia quidem facillima est. Quippe à calidissimo omnium, quæ sub sensum veniunt, veluti igni: aut quapi-

am aqua, quæ ad summum sit feruens, ad id quod omnium, quæ nobis apparent, est frigidissimum, veluti glaciem, & niuem ven-

nientes, æstimato inter ea interuallo medio, ad vnguem id t̄ dicimus.

sic enim symmetron, quod scilicet ab vtroque extremorum pari abest spatio, intellectu comprehendemus. Quin-

etiam id nobis præparare licet, miscentibus aquæ feruenti par-

tem modum glaciæ. Quod enim ex ambobus est mixtum, pari interuallo ab vtroque extremorum aberit, & eo quod v-

rit, & eo quod frigore stupefacit. Non est igitur difficile ei,

quæ ita mixtum tetigerit, medium vniuersæ substantiæ in calidi frigidique oppositione habere, eiúsque meminisse, atque alia omnia illi veluti normæ adaptata iudicare. Quinetiam si

terram, quæ sicca sit, vel cinerem, vel tale aliquid quod planè sit aridum, pari aquæ modo imbueris, medium in sicci humi-

dique oppositione effeceris. Ergo ne hic quidem difficile est, ubi visu pariter, tactuque eiusmodi corpus noueris, memoriæ id

infigere, eoque ad humidorum ac siccorum, quæ deficiant, superentve, agnitionem, pro norma, exemplarique vti. Porro corpus

Medium,

Symmetrò.

Medium est

ma extre-

morum.

modum mundi a p^{ri}ori
corpus de qu

corpus de quo iudicandum est, mediocriter calens esto. Nam hoc ipsum humidi sicciq[ue] medium corpus si ad summum id calorem frigūve sit perductum, falsam interim imaginationem excutabit: videbiturq[ue] quam sit mediocriter, aliquando humidius, aliquando siccius. Quippe si liberalius calefat: li-

Corpus hu-
midi, et sic-
ca mediū si
exploras, sit
mediocri-
ter calidum.

humidius, inquam, modum. ^{humidius} Apparet liberanda calena: it-
 quatum iam, ac fluxile, humidioris substantiæ phantasiæ ^{phantasiæ} de
 se præbebit: contrà, refrigeratum plus iusto, consistit, ac co-
 nitur, immobileque redditur, & durum tangenti apparet: vn-
 de etiam falsam siccitatis <sup>quæ ob-
 scuro est, & minus sensu</sup> imaginationem exhibet. Quod si
 10 veluti humidi sicciq; parem modum habet, sic caloris, ac fri-
 goris sit in medio: nec durum, nec molle tangenti apparebit
 id corpus. Atque tota quidem eiusmodi corpora per tota se
 miscendi, calidum, inquam, frigidum, siccum, & humidum,
 homini facultas non est. Terra enim aquæ confusa, miscetur
 15 quidem, (quatenus scilicet videri cuiuspiam possit) atque ita to-
 toti contemnetur: contrà, si aqua <sup>in præparandis
 est, & in quibusdam aliis</sup>

ea est, nequaquam totum per tota mixto. Sed ambo ea per
tota misceri, Dei, vel Naturæ est opus: magisque etiam si ca-
lidum, ac frigidum inter se tota per tota miscenda sint. At-
tamen appositionem corporum, non solum Naturæ opus Deivæ
est: sed etiam nostrum. Neque enim difficile est tali mixtione,
lutum quod medium siccum, humidique sit, moliri. Simili modo
& quod calidi ac frigidi sit medium: videbiturque tibi cuiusmo-

23 di corpus in calore & frigore temperatum, imò etiam in duritiæ,
mollitiæque medio statu esse. Id autem genus est, hominis cutis,
vtpote omnium extremorum, calidi, frigidi, humidi, licci verè
media. Maximeque ea, quæ est in manu: hæc enim omnium
sensibilium veluti norma futura erat, prudentissimo nimirum
animantium, tactus instrumentum ab ipsa natura præparata.

Quò magis ^{etiam} ab omnibus extremis, calido inquam, frigido,
 secco, & humido, pari abesse intervallo oportuit. Iam utique &
 constat ex horum omnium ^{intermediis} aquis portionibus, non compo-
 sitis modò, sed etiam per totas se mixtis. ^{quod} nostrum planè

35 nemo efficere potest: sed est Naturæ opus. Quæcunque igitur
partes cute sunt duriores, veluti ossa, chartilagine, cornua, pili,
vngues, ligamenta, vngulæ, calcaria: in his omnibus siccum
præuult. Quæcunque verò molliores sunt, sicuti sanguis, pi-
tuita, seum, adeps, cerebrum, medulla rum spinalis, sum-
ma

40 tera : in his humidi plus est, quàm ficci . Quinetiam quanto

1932
 And a Guinea

[illegible][illegible]

Cibus uer-
 ne manus
 et summo-
 rum digitorum
 hominis te-
 perati, esse
 temperata
 ad pondus
 Partes aut
 duriores,
 mollioresque

GALENI DE TEMPERAMENTIS

22

siccissima omnium quæ sunt in homine pars, cutem siccitate su-
perat: tanto rursus à cute superatur, quod est humidissimum.

Porrò videtur nunc disceptatio nostra, ea quæ vtilissima sunt

attingere: ac docere simul quòd tum animalium, tum verò o-

mnium corporum tempera-^{si}mus sit homo. Simul quòd omni-

um, quæ in eo sunt particularum cutis, quæ intra manum habe-

tur, omnis excessus planè sit expers. Insistentes igitur hoc loco,

æstimemus quisnam sit optimè temperatus homo, quem scilicet

totius substantiæ, vel potius tum hominum, tum reliquorum a-

animalium, medium, veluti regulam & normam statuentes, reli-

quos omnes huic collatos calidos, frigidos, humidos, siccòsve di-

cere oportet. Concurrent ergo oportet in hoc homine multæ no-

tæ: quippe & cum vniuersa substantia collatus medius apparere

in ea debet, & magis etiam cum hominibus & bestiis. Ac me-

dii quidem in vniuersa substantia, communes notæ dictæ iam

sunt. Quæ verò in animalium speciebus notantur, actionis per-

fectione quæ cuique sit conueniens, iudicantur. Conuenit autem

homini, vt sit sapientissimus: cani, vt mitissimus pariter sit &

fortissimus: leoni, vt tantū sit fortissimus: sicuti oui, vt sit tantū

mitissima. Iam verò quòd corporis actiones consentientes esse

animi moribus oporteat, tum Aristoteli in his, quæ de partibus

animalium script: tum verò nobis alibi nihilominus est mon-

stratum. Ac methodus quidem hæc est. Exercitari verò, vt non

in singulis modò animalium generibus, sed etiam in vniuersis

medium in promptu quis noscat: id cuiuslibet hominis non est,

sed diligētis in primis, & qui per longam experientiam, & mul-

tam omnium particularium peritiam, inuenire medium queat.

Quippe ad eum modum plastæ, pictores, statuarii, alii denique

scultores, quæ pulcherrima in omni specie sunt, tum pingunt, tum

sculptunt, veluti hominem, equum, bouem, leonem, formosissi-

um, ad id quod medium est in illo genere, & collinentes: lau-

dantque homines quandam Polycleti statuum, Canonem ap-

Galenus li.

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

1. de usu

τοκοποι-

νε.

τομπε-

ρξαρ.

Polycleti

statua Do-

ryphoros

uelut anon

o regula

sunt statu-

rus, ob par-

tum pfecti-

onem.

Ευκράτος.

Ηomo eu-

κράτος.

Ευκράτος.

Ευκράτος.

minem, id verò est necessarium. Quippe mediocritas in carne,
 ex mediocritate temperamenti prouenit: protinus autem adse-
 quitur tale corpus, vt optimè ad actiones sit comparatum: tum
 in mollitie & duritia: præterea calore ac frigore mediocriter se
 5 habeat: atque hæc omnia insine cuti, huiusque maximè illi par-
 ti quæ est intra manum: scilicet quæ callum eiusmodi non con-
 traxit, qualis in remigibus & fossoribus cernitur. Cùm enim ge-
 mini vsus causa manus sunt factæ, tactu discernendi, & rem
 quampiam comprehendendi: vtique quæ molles sunt, ad exqui-
 10 sitius tangendum: duræ ad aliquid maiore vi capiendum, ma-
 gis sunt idoneæ. Quinetiam cutis, quæ non solum omnium ho-
 minis partium: sed etiam vniuersæ omnium quæ generatio-
 ni, corruptionique subiiciuntur, substantiæ media est, ea nec cal-
 losa, nec dura lapideæ est, sed secundum naturam se habens,
 15 quo scilicet cutis genere maximè perfectum esse tactum cense-
 mus. Ac quod in duritia & mollitie medium omnium parti-
 cularum locum sit sortita, abundè liquet. Quòd autem & in ca-
 lore, ac frigore similiter se habeat, ex eius substantiæ maximè
 intelligas licet. Est enim veluti sanguine præditus neruus, qui sit
 20 inter neruum, & carnem quiddam planè medium: acsi ex mi-
 xtis vtrisque cõstitueretur. Caterùm neruus omnis exanguis est
 & frigidus. Caro, multi sanguinis & calida. Media inter vtrunq;
 est cutis: nec planè exanguis, vt neruus: nec sanguine abundans,
 vt caro. Si igitur hanc omniũ animalis partium, veluti normã in-
 25 dicemque proponens, reliqua illi conferas, atq; ad eã examines,
 octo diuersas inteperies in eis inuenies. Iamq; mēbratim tibi de
 omnibus deinceps disera. Humidissimum, frigidissimũque in
 corpore pituita est. Calidissimum, sanguis: non tamen est perin-
 de humidus, vt pituita. Siccissimum ac frigidissimũ, est pilus. Mi-
 30 nus eo & frigidũ & siccũ est os: hoc verò minũs siccũ, est chartu-
 lago. Proximè hanc sequitur ligamentũ. [& quæ Græci cõposito
 nomine *χονδροςμοιον*, id est, chartulagineu ligamentum vocat]. *ἐπεὶ δὲ*
 35 Post hunc tendo, deinceps membrana, & arteria, & vena, ipsa *χονδρῶδον*
 scilicet corpora vasorum. Succedunt deinde † nerui duri: mol-
 les autem nerui in humiditate & siccitate, mediam naturam,
 sicuti cutis, obtinent. Nam in altera oppositione, quæ est ca-
 lidi & frigidi, neruus mollis in medio non est, sed tantum ei de-
 ficit de calore, quantum de sanguine. Ita verò & reliqua omnia
 prius dicta, tanto sunt cute frigidiora, quanto minũs habent
 40 sanguinis. Etiam tunicæ ipsæ, maximè sanguineorum vasorum,
 arteriarũ

*Significat iudicio de re
 hom. iudicant. rubig. effe
 in hac. rursus comp. ad h. om.
 intellig. namq; qd. proprium est
 Manus est
 tactus in-
 strumētũ.
 & appre-
 hendendi.*

*Interna ma-
 nus tempe-
 rata ad pō
 dus.*

*Singulariũ
 corporis
 particula-
 rum tempe-
 raturæ.*

*ἐπεὶ δὲ
 χονδρῶδον
 seu cõposita
 uox repeti-
 tur Lina-
 cro, nō he-
 teri.
 † cõfer cū
 linea 20.
 pag. 33.*

Partes ex arteriarum dico & venarum, nō solū exangues sunt, sed etiam frigida naturā: contactu tamen sanguinis calefiunt, atq; ad medium temperamenti statum veniunt. Sanguis verò ipse, à corde suum accipit calorem. Quippe id vilcus naturā, tum omnium animalis particularum maximè sanguineum, tum verò calidissimum est: proximum illi iecur est: verū cor paulò quàm cutis minùs est durum, iecur multò. Itaque etiam humidius quàm cutis, cor est, quantò scilicet est mollius. Iam verò caro humidior cute est, eadem tamen calidior. Spinalis autem medulla, cute est humidior, atq; etiam frigidior. Sicuti hac rursus humidius est cerebrum: cerebro autem ipso adeps, cui concretio contingit, propterea quòd membranis adiacet: crasso nanque oleo est similis, eoque congelatur, vbi cum frigidis, & exanguibus particulis coniungitur. At neque circa iecur coire adeps potest, neque circa arterias, venasque, aut cor: sed nec circa aliam vllam præcalidam particulam. Quoniam autem cogitur per id, quod valde est frigidum, idcirco calfacta liquatur, cæterorum coagulatorum ritu. At cerebrum calfactum minimè liquatur: eoque adipe minùs est humidum. Porrò minùs humida quàm adeps est, et pulmonum caro, vt quæ nec ipsa calfacta liquefcet. Iam longè etiam adipe minùs humida est, tum lienis, tum renum caro. Omnia tamen hæc cute sunt humidiora. Harum rerum demonstratio- nes proximo libro tradam, sicuti omnia quæ ad vniuersam de temperamenti disputationem pertinent, duobus deinceps commentariis exponam.

Galenus de Temperamentis, Thoma Linacro Anglo interprete, libri primi finis.

Claudij Galeni Pergameni

DE TEMPERAMENTIS LIBER

SECUNDVS, THOMA LINACRO

ANGLO, INTERPRETE.

C quoddam multifariam quidem dicatur, humidum, *Anaapha-*
 siccum, calidum, & frigidum corpus, in proxi- *leosis.*

mo definitum est libro. Demonstratum prae-
 terea est, nouem esse temperamentorum differē-
 tias, vnam quidem quae mediocris sit & eucratos,
 quam etiam temperatam vocemus: reliquas om-

nes intemperatas: quatuor simplices, vnica scilicet quae; prae-
 pollente qualitate, calore, frigore, siccitate, vel humiditate: qua-

tuor ab his diuersas, in quibus vtriusque; oppositionis altera qua-
 litas exuperat: dico autem duas oppositiones, alteram quae est
 calidi & frigidi: alteram quae est humidi & siccici. Ab his ad no-
 tas earum digressi, de temperata natura disceptauimus, quoni-

am haec omnium prima virtute, potentia, cognitionisque ordi-
 ne sit. At cum temperatum aliud absolute dictum inueniatur
 in vniuersa rerum natura, aliud in singulis generibus: princi-
 pio visum est de eo considerandum esse, quod communiter in vni-
 uersa natura aestimatur. huius norma, iudiciumque erat, elemē-
 torum portionis aequalitas. Cuius rei gratia extremorum omni-

um medium ad vnguem redditum, eucratō & symmetron, si-
 ue temperatū & mediocre maius, dicitur. Reliqua quae in sin-
 gulis generibus temperata dicuntur, propriis corporū functi-
 onibus vsibusque iudicantur. Eoq; fit, vt idem animalis cuiuspi-

am stirpisve corpus, omnium quae in eodem sunt genere, medi-
 um esse possit, id est, in illo genere eucraton & mediocre: alteri
 verò cuiuspiam comparatum, vel stirpium, vel animalium, vel in-
 animorum generi, dyscraton, siue intemperatū. Quippe viuē-

tis corpus cum demortuo collatum, humidius eo, calidiūsq; est:
 verbi gratia, leo viuēs, leone mortuo: tum ipse seipso, tum alter
 altero calidior, humidiorq; est. Atque inde adeo dictum vete-

ribus est, animal calidum & humidum esse, non absoluto ser-
 mone, quoddam humiditas in eo, calorem exuperet, (sic enim inue-
 nire est animalia sicca, frigidaq; complura, veluti culices muli-
 ones, culices vinarios, muscas, apes, formicas) sed, vt ad mortua
 collata. Viua enim apes calidior humidiorq; quam mortua est.

C & for-

Temperamentum duplex.

Eucraton.

Dyscraton.

Animal calidius humidius prius dicitur, id est, calidius humidius ipso mortuo.

& formica uiua, quàm mortua. Cū homine tamē, equo, bouēve collata, tum aliis sanguine præditis animalibus, omnia id genus frigida siccāque temperie sunt. Quin si ad vniuersam naturam spectans, ea expendas: ne sic quidem quò minùs frigida, siccāque sint, elabantur. Tanquam enim in vnoquoque genere, vbi quid à mediocritate recessit, ab eo quod vincit, nomen accipit. Itidē in vniuersa substantia, cū aliquid medium tranſierit, non amplius eucraton: sed vel calidum, vel frigidum, vel humidū, vel siccum nominabitur. Monſtratum enim ſuprà eſt, hominem

Homo rerū omniū temperatissimus. ut perfectissimus est, forma omnium nobilissima, hoc est, anima. non solum animalium, stirpiūve, sed etiam reliquorum omniū maximè esse temperatum. Quoniam autē ex multis & dissidentibus is cōditus est partibus, manifestum est, quæ pars medio omnium sit temperamento, eam esse maximè eucraton, siue temperatam. Quæ nanque animalis eius quod mediū sit temperamenti, media particula est, hæc omnium simpliciter est temperatissima. Monſtratū verò est, id esse in homine cutem, atque huius eam maximè partem, quæ in manu est interna: si tamen qualem eam natura est molita, talis perſtiterit. Iam verò quòd nec cuiusque hominis cutis medium, absolute loquēdo, sit vniuersæ substantiæ: sed eius qui maximè est temperatus, dictum prius est. plurimam enim esse ipsius quoque hominibus inter se differentiam. Verū maximè temperatus is est, qui corporis habitu medius horum extremorum apparet, gracilitatis, crassitudinis, duritiæ, molitiæ, itēque caloris & frigoris. Inuenias enim cuiuslibet hominis tēgen do corpus, vel mitem & halituum calorem: vel igneum & acrem: vel horum neutrum. imò frigiditatem quandam præpollentem. Frigiditatem autē præpollere, ut in hominis corpore intelligere oportet: eoque tum sanguineo, tum humido. Ac corpore quidem talis est temperatissimus homo. Idem animo quoque medius omnino est audacia & timoris: cunctationis & præcipationis: misericordiæ & inuidiæ: fuerit verò talis alacer, amicorū amans, humanus & prudens. Et temperatissimus quidem homo ex his primum, potissimumque agnoscitur. Accedunt non pauca eorum, quæ ex necessitate hæc sequuntur. Quippe edit, bibitque in modo, & nutrimenta non solum in ventre, sed etiam in venis, & tota corporis mole, probè concoquit. Omnesque (ut semel dicam) tum naturales, tum animales virtutes inculpatas habet. Cum & sensuum facultatibus, & membrorum motibus optimis sit præditus: tum viuido colore semper sit: tum ad perſpirationem

Signa hominis temperati etiam li. i. sanit. a. d. d. & ap. 8. artis medicæ docetur. ut de opti. corp. const.

Signa hominis temperati, ex corporis & animi effectibus coniunguntur: hæc enim hominis partes mutuo se immutant.

Actionū omnium perfectio hominē temperatū indicat.

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

in modo

LIBER II.

27

ratum excrementorum bene comparatus. Idem medius inter somnolentum & peruigilem, inter glabrum & hirtum, inter nigrum colorem & album, pilosque habeat, cum puer est, magis rufus quam nigrus: cum in flore est, contrà. At quoniam differenteriarum, quæ ex ætate eius spectantur, mentionem feci, non alienum sit, aliquid iam de his quoque apponere. Porro volebam vniuscuiusque prædictarum notarum causas persequi: verum cum ad ea, quæ nunc sunt proposita, magis urgeat ætatum consideratio, quæ etiam maximam nobis ad causarum inuentionem facultatem suggerit, huic nunc insistamus. Intelligamus igitur recens formatum animal in vtero matris, quod sciamus quâ ratione humidissimum, calidissimumque sit. Prima enim eius constitutio ex semine & sanguine est, quæ humidæ & calidæ res sunt. His autem magis semper ficescentibus primum quidem formantur membranæ, tunicæ, item viscera & sanguinis vasa, vltima verò perficiuntur ossa, & vngues, & chartilagines, cœtera scilicet eorum substantia. Antè enim quam vel tedi possit subiecta substantia, vel concrecere, nihil fieri memoratorum potest. Et tunicæ quidem ac membranæ, arteriæque & nervi, & vena, tenent ea: ossa, chartilagines, vngues, vngulæ, & viscera, coagulata ea perficiuntur. His verò in vtero perfectis, ita deinde paritur infans. Est verò adhuc in summo humidus, veluti maris alga. Idque non sanguinis vasis modò, & visceribus, ac carne: sed etiam ipsius ossibus, quæ scilicet siccissima sunt omnium quæ in nobis sunt, partium. Verum tum hæc, tum reliqua tota vnà cum his membra, quasi cerea sint, infantium nutrices fingunt, formantque. Tanta est in toto puellorum corpore humiditas. Quin si recens editum porcellum, vel esse, vel dissectum inspicere velis: carnem quidem eius muccosam, præhumidamque inuenies. Osseum verò genus vniuersum, caseo qui modò sit coagulatus, ad simile: adeò vt nuper nati animalis corpus propter redundantem in eo humorem, libens non comedas. Quod maximè tum suilli, tum ouilli factus corporibus accidit, propterea quod ea maximè sunt humida. Caprinum, quodd siccius sit, & melius esui est, & iucundius. Contrà verò quam in nouellis porcellis, quæcunque iam senuerunt, hæc ossa quidè omnia & ligamenta vniuersa præsucca, sine succo, & insipida possident: carnem verò nervosam & duram, arterias quoque & venas, & nervos, ætatis culpa lori vice insuauis & sine succo. Quæ medio statu horum, ac nuper

C ii

natorum ximè.

Generatio

nis nostre

primordia

semè maris

et foemine

ac sanguis

menstruus

initio sanis

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

tuende.

natorum sunt, quæ utrique iam ætate processerunt, quantum à senio absunt, tantum & ab extrema siccitate sunt remota.

Quæ minora sunt, atque adhuc augescunt, tantum ea quoque ab gestati etiamnum fœtus humore absunt, quantum processerunt ætate. Florescens verò ætas omnium animalium maxime in medio extremorum est: neque sicut senium, ad summam perducta siccitatem: neque velut infantium ætas, in humore & multo vuido imersa.

Cur igitur aliqui celeberrimum medicorum, humidum esse senium prodiderunt? An videlicet, quòd, excrementorum abundantia sunt decepti? quippe tum oculi his, lachrymis suffunduntur: tum nares distillatione manant: tum in ore eorum salivæ copia exuberat. Ad hæc tum tussiiunt: tum excreant pituitam: scilicet pulmones quoque hac esse refertos indicantes: venter quoque illis pituita est plenus: tum singuli articuli quodammodo muccoli. Cæterum nihil horum obstat, quo minus senum corpora sicca censantur: ut quorum nervos, & arterias, & venas, & membranas, & omnium instrumentorum tunicas, multò quàm prius erant, sicciores inuenias: circumfundi autem illis extrinsecus, intrinsecusque, aut pituitosum quendam humorem, aut mucosum. Verum, tantum abest, ut eiusmodi signa uniuersa senilem ætatem humidam confirment, ut etiam siccam esse propè testentur.

Idcirco nanque particula quæuis siccior, quàm antè videtur, quòd per caloris imbecillitatem, similiter non nutritur: foris siquidem copia illi, humidi excrementi superfuit: corpus autem cuiusque intrinsecus siccum est, ut quod nec trahere intro nutrimentum valeat, nec eo sufficienter frui. Est ergo humidus senex, non propriis suis particulis, sed excrementis: rursus siccus, non excrementis, sed particulis ipsis. Ita nimirum alio genere siccus, alio humidus. Verum non est ad præsens de excrementis eius, sed de propriis partibus disceptatio: quarum secundum naturam actiones, vitam eius complent. His igitur siccus senex est, quibus scilicet puer est humidus: ipsis nimirum solidis corporis particulis, ossibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, tunicis, carnibusque. Meritoque Aristoteles, senium marcenti stirpi adsimilat. Quippe stirpes novellæ dum sunt, molles, humidæque cernuntur: senescentes, assidue magis siccescere videntur: ad postremum aridæ prorsus redduntur. idque ipsis

Aetas florescens, humida sicca temperata est, senium nonnulla calida, siccata, biliosa. Partes senum similes sunt, sicca sunt, sed inter eas capacitates humore superfluo redundant lib. 6. sanit. tenenda. Calor in senibus est paucus, absorbentia per eum humido substantifico caloris paulo. Senex siccus partibus solidis, humidus excrementis inter has collectis Arist. lib. de longitudine vite. Etiam igni marcenti per nuriæ marcentis senectutis comparat Arist. lib. de senectute.

1 ipſis mors eſt. Ac quòd ſicciffima ætatum ſenilis ſit, ex iam di-
 ctis liquet. Quòd aut & frigidiffima ſit, id vel magis eſt euidentius
 2 ita vt de eo nemo dubitauerit. Nam & tangenti ſenes frigidi ap-
 parent, & facile in frigidum ſtatum mutantur: et nigri & liuidi
 3 ſunt, & frigidis morbis facile capiuntur, apoplexia, neruorum
 reſolutione, ſtupore, tremore, conuulſione, deſtillatione, rauce-
 dine. Porro periit eorum omnis paulò minùs ſanguis: eoque vi-
 4 nà periit & coloris rubor. Iam verò concoctio his, & digeſtio,
 & ſanguificatio, & appoſitio, & nutritio, & appetètia, & ſenſus
 5 & motus, oblaſa omnia ſunt, vitioſeque adminiſtrata. Et quid
 quaſo, aliud eſt ſenium, quàm via ad interitum? Ira ſi mors, na-
 6 turalis caloris eſt extinctio: vtique ſenium veluti tabes qua-
 dam eius fuerit. Verùm non perinde de puerorum, & floren-
 7 tium ætate inter medicos conuenit. Sed nec dirimere inter eos
 8 litem eſt promptum. probabiles enim ſunt vtrorumque ratio-
 nes, tum eorum, qui pueros calidiores eſſe, quàm florentes
 9 ætate conſent: tum eorum, qui contrà, florentes calidiores pu-
 10 eris eſſe contendunt. Alteri nanque ex eo quòd languinis hu-
 mor omnium, quæ in animalis habentur corpore, calidiſſimum
 11 naturâ ſit: tum quòd fœtus in vtero propemodum ſanguis tan-
 tum ſit: poſt enim fingendis vtique iam particulis, aliud os ef-
 12 ficitur, aliud arteria, aliud vena, aliud diuerſum ab his aliquid,
 omnia tamen rubra: tum quòd ſanguinem ſynceriſſimum, ca-
 13 lidiſſimùmque obtineant, colligunt calidiſſimum eſſe, geſta-
 tum in vtero fœtum. quod ſi eſt, etiam pueros quanto geſtatis
 14 in vtero propiores ſunt, tanto eſſe florentibus ætate calidio-
 res. Alteri, quòd etiâ plurimum ſit in florentibus ſanguis, ac co-
 15 pioſior quàm in pueris: ita vt eius occasione crebrò his ſanguis pro-
 fluat quin etiâ quòd flauæ bilis ſuccus, qui ſanguine multò eſt
 16 calidior, plurimus hiſ ſit, proptereà calidiores eſſe florentes,
 quàm pueros, confirmant. Rurſus illi ab ipſis functioni-
 17 bus, quòd tum augeantur: tum plura, quàm pro corporis ſui
 portione, alimenta tum appetant, tum conficiant, validum ef-
 18 ſe in pueris calorem aſſerunt. Hi contrà, humiditatis occaſi-
 19 one potiùs, quàm caloris vi, augeri illos contendunt. At con-
 20 coctione non modò florentes, non vincere, ſed etiam longè ab
 iis pueros vinci. Nam & vomitiones iis ex incoctis cibis
 21 accidere, & deiectiones humidæ, aſperâſque, ac à ſucco alie-
 22 nas. Quòd ſi appetunt plura, nihil id facere ad caloris ro-
 23 bur. Primum enim id non accidere caloris copia, vt animal

Senex ſicciſſimus ab-
 ſapto radi-
 ali humiditas
 galeni pa-
 bulo, ob id
 ex frigiditate
 Hi ſenium
 morbi aph.
 3. lib. 3.
 Calor uel
 uis eſt fa-
 cultas nos
 regentium
 ſubſtantia
 uel ſilicet
 ma ipſarum
 ſtrumentum
 Pueri, an
 flores cal-
 didiores
 Senectus
 buſdam eſt
 morbus na-
 turalis Gal-
 li. ſanctus
 Sanguis hic
 calidiſſ. oim
 corporis
 partium di-
 ſtans, nō ex
 Galeni ſen-
 tentia. Nam
 bilis oim q̃
 in corpore
 ſunt, calidiſſ
 ſima Gal.
 ap. 1. li. de
 diſſe feb. a-
 liter Ma-
 nardus epi-
 ſtola 1. li. 5.
 Sanguis ſit
 it multus to-
 ta pubertate
 ante hanc
 aph. 27.
 29. 30. li. 3.

appetat plura: imò contrà, refrigeratis scilicet his partibus quibus appetentia debetur. Deinde quoniam non tantum ad nutritionem, sed etiam incrementum, alimenta moluntur: idcirco etiam pluribus nutrimentis, iis esse opus. Iam verò reliquis functionibus vniuersis, etiam non obscure inferiores esse pueros his, qui florenti sunt ætate: vt qui nec ingredi, nec

Hoc de somno graui (quæ unicus nouit Aristoteles) uerum est: de naturali sensum. Gal. li. locorum affectu. Et in introductione pulchrum.

Hanc litteram dirimit Gal. aph. 14. li. 1.

Functiones actiue sunt motrices, ap. 10. ar. tis medicæ. Hic autem pro animalibus sumi uidentur.

Demonstratio ex notis per ædat oportet.

currere, non portare, nec quicquam, in summâ, agendorum operum similiter obire queant: cum florentibus, tum sensum omnem, tum intellectum ad summam perfectionem, bonitatemque peruenisse dicant. In summâ, puerum, adhuc imperfectum esse: florentem, animal perfectum. In perfectis rationabile esse, maximè actiuum, maximèque princeps elementum præpollere. Quin somno quoque plurimo deditos pueros videre licet: contrà, minimo florètes esse contentos. Quàm huc quoque aliter accidere, ne vel insanum quidem hominem censere aiunt, quàm calido victo quodammodo grauatoque humoris copia, veluti tum ex temulentis intelligere licet: tum iis, qui balneo liberalius sint vsi. Ita verò & papauer somnificum esse, & mandragoram, & lactucam, & omnia quæ humidior frigidioreque temperie sunt. Actuales quidem de propositarum ætatum temperie rationes vtrinq; afferuntur. Omnes enim recensere, superuacuum videtur: cum formula ipsa epichirematum, vel ex iis quæ retulimus, satis clarè perspicui possit. Eminus enim vtrique, fermeque à secundis priora colligunt. Ac tanquam iam sciat auditor quemadmodum auctio, quemadmodum cōcoctio, & quemadmodum nutritio fiat, verba faciunt. Simili modo de sensu, de motu, de functionibus, tum naturalibus, tum actiuis disputant. de somni quoque generatione & ciborum natura, mentionem faciunt. quorum nullum simplex promptumque cognitum est: sed & multam disquisitionem requirit: nec potest fortasse vlli compertum esse, nisi qui prius humidam, siccam, calidam, frigidamque temperiem sciat agnoscere. Quicquid enim eorum veluti scientes dicunt, id si docere eos cogas, prorsus disputationem de temperamentis, hanc scilicet cui nunc insistimus, desiderabunt. Quare per mutua & ex mutuis, fiunt iis demonstrationes: ex iis quidem quæ nunc quærimus, ceu iam sint cognita, cum de actionibus disputant, & ciborum ac medicamentorum facultates inuestigant, ac de somno, & aliis id genus differunt: rursus autem quæ nunc sunt proposita,

per illa veluti prius iam nota, demonstrant. Ego verò eiusmodi demonstrationes non probo: quin si fateri verum oportet, nec demonstrationes eas cenleo, veluti diffusius in aliis ostēdi: satisque esse in omni docendi genere existimo, ordinem conceptionum definire. Si igitur principium, omnis quæ de temperamentis suscipitur disputationis, tractatio de elementis est, sint ne ea impatibilia, prorsusque mutationis expertia, an alterari, mutarique potentia: ab illorum verò cognitione, secunda deinceps est proposita nunc disputatio: non utique sumendum est istorum fides ex iis, quæ nondum sciuntur: sed sicuti tum rectum est, tum verò iustum, quod sumendum ad demonstrationem est, vel evidens aliquid sit oportet, vel quod prius fuit demonstratum. Non est igitur neque de somni generatione meditatio facienda, neque de concoctione, neque aëtionē, neque de alio id genus villo: sed ab ipsa sola, nudaque subiectarum rerum substantia, disquisitio ineunda: sicuti in primo libro fecimus. Quippe statuentes aliud esse, quod energiā, siue actu sit: aliud quod potestate, de eo quod actu iam calidum, frigidum, humidum, siccumve sit, prius disserendum esse diximus: subinde ad ea quæ potestate sint, veniendum. Porro eorum, quæ actu calida, frigida, humida, siccave sunt, obuia, promptaque omnibus cognitio est. utpote quæ tactu discerni queant: qui scilicet & ignem ipsum calidum esse docuit, & glaciem frigidā. Quod si alia quapiam ratione notioem, agnitionemque calidi, frigidive habent, dicant hanc nobis. Inauditam enim sapientiam promittunt: imò si verum fateri licebit, stuporem potius, si retum sensibilem alium quempiam habere se iudicem meliorem putant, quàm ipse sit sensus. Atqui si eorum, quæ actu calida sunt, alius esse iudex quàm tactus, nullus potest: tangant iam deinceps multos viros, tum senes, tum adolescentes, tum pueros, tum infantes. Ita enim invenient, qui magis minusve calidi sint. Sin de rebus sensibilibus rationales demonstrationes quærunt, iam de niue ipsa inquirendum est, censendane sit sicut omnibus hominibus apparet, candida: an sicut Anaxagoras asseueravit, non candida. Iam verò de pice simili modo, coruūque, ac reliquis omnibus æstimandum. Neque enim si non habenda est oculis fides de albo quod vident, de nigro sine demonstratione fides est habenda. Omnia igitur quæ sensui apparent, si iam fide carere dicunt, nec olorem album esse dicant, nisi prius id viderint ratione: imò nec calcem,

Libri Galeni de demonstrationibus ad huc descriptis delectantur.

Actu calida, frigida, humida, siccave.

Sensus sunt iudices sensibilem obiectorum propriam communem, ut ratio intelligibilium.

Inepti alii quot Anaxagore opiniones. ap. 4. lib. 1. physicorum.

nec diem, nec solem. Ad eundem modum & de voce, auribus
fidem abrogent: & de odore, naribus: & de omni tangibili, ipsi
tactus sensui. Et nonne hæc sunt Pyronis hæsitatio, & nugæ
immesæ? Sanè æquum fuerat, eos qui optimam sectam in phi-
losophia elegerant, quæ scilicet calidum, frigidum, humidum,
& siccum, principia & elementa statuit, non in tantum desci-
uisse a viris qui hæc posuerunt, vt quòd omnis demonstra-
tionis principia sunt quæq; sensui quæq; intellectui sunt mani-
festa, non cognoscerent. Et profecto quisquis de his addubitat,
frustrà de aliis inquit. vt pote ne quidem vnde sit inepturus,
quicquam sibi relinquens. Vnde igitur in tam diuersam viam
diuerterunt, ac sensibilibus rerum cognitionem ratione conse-
qui tentarunt? Ego sanè ne cogitare quidem possum. Eoque
quod actu calidum est, tactu iudico. Si quid autem adhuc cali-
dum non est, sed vt tale fiat, est idoneum, quod vtique potesta-
te calidum appellamus, id ratione inuestigare conor: ii verò om-
nia, nescio quo pacto, subuertit, & in argumētis prolixè rhe-
toricantur. Sed hos mittamus: illius tamen nunc minimè obliui,
quòd vnum prauorum dogmatum principium sit, nihil de de-
monstratione prius meditatam, simul res ipsas inquirere, simul
veluti scientem quidnam demonstratio sit, demonstrare tenta-
re. Denuo igitur ad propositum reuersi, calidū quod in æta-
tibus cognoscere cupimus, primum & maximè tactu iudice-
mus. Erit autem optimum iudicium in vno, eodémque vnius
infantis corpore. potest enim & qualis calor illi ante biennium
fuerit, in memoria reponi: & qualis nunc sit, post duos fortè vel
tres interpositos annos. Si nanque mutatio omnino vlla ad ca-
lidum, frigidum ve infanti facta videbitur, nullum præterea ne-
gocium erit, qui vsque ad florentem ætatem futurus excessus
sit, colligere. Quòd si plures puellios pluribus conferre floren-
tibus ætate pelis: graciles gracilibus, quadratos quadratis, & cras-
sos crasis cōferes: æquè verò & qui colore, & reliquis omnibus
(quoad fieri potest) similiter se habeant. Quippe si differentia
in ætatibus inuenire studeas: in similibus q̄ maximè licet natu-
ris, eam inquisitionem tutius facies. Porro in contrariis na-
turis hanc disquirere, non parui erroris est occasio: cum interim
non tam exploratorum corporum ætatis, quam naturalis tem-
peramenti gratia, differentia existat. Ad eundem modū tum
victu vniuerso, tum temporum quibus exploratur statu, pari-
modo se habentia corpora eliges, non exercitatum requieto
cōparans,

Methodo

demonstrandi

di cognita

habere diu

multūq; in

geniū exer-

ce, argumē-

tis leuibus

primū, de-

inde gravi-

oribus.

Similia simi-

libus maxi-

mè compa-

randa.

perientia exercuerit, is nimirum æqualitatem caloris in pueris
florētibusque inueniet: nec eo fallitur, quod alter in humida
alter in sicca substantia repræsentetur. Quippe lapis aliquando
pari cum aqua calore esse potest, nullum eo faciente discrimen,

quod lapis siccus sit, aqua humida. Ita igitur mihi cum pueros,
iuuenes, adolecentes millies cōsiderassem: præterea eundē in-
fantem, puerum, adolecentemque factum, nihil calidior visus
est, nec puer quam atate florens: nec atate florens quam puer,
sed tantum (quemadmodum dixi) in pueris magis halituosus,

10 & multus, & suavis: in florentibus exiguus, siccus, nec similiter
suavis esse caloris occurfus. Siquidem puerorum substantiæ vt-
pote humida, multum foras effluit: florentium substantiæ pa-
rum, utpote sicca. Itaque neuter eorum simpliciter videtur al-
tero calidior: sed alter, multitudine eius quod distatur: alter, a-

15 crimonia. Quippe infanti calor puer plus habet, eiusque blandi-
oris, si modò ex sanguine & semine ortū habet. In florentibus
atate, exiguus & siccus, nec similiter suavis calor tangenti oc-
currit. Ergo calidi, frigidique corporis solus tactus est index: hu-
midi autem & siccī vñ cum tactū, ratio. Quippe quod siccum

20 est, durum prorsus est: & hoc tactu omnino dignoscitur. Non
tamen si quid durum est, idem statim & siccū est. etenim inse-
parabilis a sicco corpore duritia est: non tamen eius vnus pro-
pria. Nam & quod a frigore concretum est, durū cernitur, sicut
glacies. Quò utique minùs sicci, humidique adeundā statim dif-

25 cretio est, antè scilicet quam æstimatum sit, quemadmodum se
in calore habeant & frigore. Neque enim siquid cum summo
frigore repræsentatur durum, id etiam siccum est. Nec si quid
cum vehemēti calore est molle, idem statim est humidum. Ve-
rū cum mediocriter est calidum, tum æstimare durumne, an

30 molle sit, oportet. Si enim molle sit, humidum est: si durum,
siccum. Verū si hæc ita se habent: partium quæ in huma-
no corpore sunt duræ, nulla est humida. Neque enim tanta esse
in eo frigiditas potest, vt aliquid in ipso concretē in duriti-
em queat. Potest enim quod prius fuit fluxile, aliquando con-

35 crescere, veluti adeps. Quod enim oleosum in sanguine, fluxi-
lēque & pingue est, vbi in frigidum venit locum, cogitur: durum
tamē ne sic quidem efficitur. Cōmodè igitur dictum veteribus
est, humidissimā esse adipē: secūdo post ea loco, carnosū genus.
Ius plures sunt species: prima quidem, quæ propriè caro appel-

40 latur, quam scilicet nusquam in corpore per se inuenies, sed est
perpe-

*Infernalis calor, in pueris
magis calidus, in pueris pro-
pter in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris*

*May in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris*

*Te famus in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris*

*Oē siccus in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris*

*Omnis pars in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris*

*Adipis gen in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris
in pueris in pueris in pueris*

perpetuū musculi pars: ab hac cuiusq; viscerum propria substantia est: eam Erasistratus parenchyma vocat, quasiq; pro re parua leuiq; habet: parum intelligens, cuiusque visceris actionem, huic carni acceptam referri: sed horum non est nunc tempus.

Quod autem ipsum cerebri pulmonisq; proprium corpus proximū ad ipsi humiditatis ratione sit, ex mollitie eius coniectare licet: non enim a frigido congelatur, cum nec calore fundatur. Propinquam iis naturam habet os & medulla. Non est tamen eiusdem generis cū cerebro & spinali medulla, ea quæ in quolibet habetur osse: sed cerebrum & spinalis medulla, eiusdem sunt generis. Reliquæ omnes medullæ, alterius naturæ sunt. Est tamen humidius ac calidius cerebrum, quàm spinalis medulla: eoque etiam mollius: præterea ipsius cerebri priores partes tanto sunt humidiores, quanto molliores: omnia tamen hæc cute non humidiora modò sunt, sed etiam frigidiora. Vnoque verò

bo, omne ex angue frigidius sanguine prædito est. Proxima cui est, mollium neruorum natura. Duriore autem in humido & sicco, secundum cutis naturam se habent: calore ab eius natura tantum abunt, quantum consentiens est exagae corporis a sanguine prædito abesse. Lienis autem, renum, & iecinoris caro, tanto cute est humidior, quanto est mollior: calidior autem, quanto magis abundat sanguine. Iam cordis caro omnibus iis tanto est siccor, quāto est durior: calidior verò non modò his, sed etiam omnibus planè corporis particulis. Quod etiam sensu clare deprehendas licet, in pectoris animalis dissectione, si digitum in sinistrum eius sinum immiseris: inuenies enim locum hunc omnium, quæ in animali sunt, non paulò calidissimū. At iecinoris, lienis, renum, & pulmonis caro, simplicis cuiusdam naturæ est: circa cuiusq; visceris venas, arterias, & neruos crescēs. Cordis simplex carnis natura non est: sed sunt in eo fibre, quales in

musculis cernimus, quibus caro circumhæret. Cæterum non est idē fibrarum genus: sed quæ in musculis habentur, nerubarū est species, æque scilicet ut venarum tunica, atq; arteriarum: itemque intestinorum, ventriculi, vteri, & vesicæ vtriusque. licet enim in iis quoque instrumentis propriam quandam videre carnem, suis ipsorum fibris circumnascentem. Atq; hæc quidē carnes, cute sunt calidiores: fibra verò quàm cutis, partim paulò magis, partim paulò minus tum frigida, tum sicca sunt: partim similes omnino cutis substantiæ. Porro omnes membræ

parenchyma

perenchyma

ma, quasi di

affusio-

actio visce-

rum, ut cor-

dis, hepatis

ad siu carne

est, ut lib. 5.

us part.

Cerebri a-

lii, a spi-

nale uena-

rum & ar-

teriarum.

Exanguis

neruorum

frigidum,

quod calor

sanguinem

in pectus

sequitur.

Spinalis

medulla

est calidior

non modò

his, sed

etiam

omnibus

planè

corporis

particulis.

Quod etiam

sensu

clare

deprehendas

licet, in

pectoris

animalis

dissectione,

si digitum

in sinistrum

eius sinum

immiseris:

inuenies enim

locum hunc

omnium,

quæ in animali

sunt, non paulò

calidissimū.

At iecinoris,

lienis, renum,

& pulmonis

caro, simplicis

cuiusdam naturæ

est: circa cuiusq;

visceris venas,

arterias, &

neruos crescēs.

Cordis simplex

carnis natura

non est: sed sunt

in eo fibre,

quales in

musculis cernimus,

quibus caro

circumhæret.

Cæterum non

est idē fibrarum

genus: sed quæ

in musculis

habentur, nerubarū

est species,

æque scilicet ut

venarum tunica,

atq; arteria-

rum: itemque

intestinorum,

ventriculi,

vteri, &

vesicæ vtri-

usque. licet enim

in iis quoque

instrumentis

propriam

quandam

videre carnem,

suis ipsorum

fibris circum-

nascentem. Atq;

hæc quidē carnes,

cute sunt

calidiores: fibra

verò quàm

cutis, partim

paulò magis,

partim paulò

minus tum

frigida, tum

sicca sunt:

partim similes

omnino cutis

substantiæ.

Porro omnes

membræ

branæ

branae cute sunt sicciiores, veluti cerebri, & spinalis medullae in-
uolucra, quae meninges dicuntur. sunt enim hae quoque mem-
branae. Iam ligamenta omnia quanto cute sunt duriora, tanto
sunt & sicciiora. Tendonēs quoque tametsi ligamētis sunt mol-

5 liores, attamen cute luculenter sunt duriores. Chartilago verò
post ligamentum deinceps est. præterea medium quoddam in-
ter vtrunque, corpus: appellant id anatomici quidam *χρυσ-
σοειδὲς* *ὡς* *ἀσβεστόν*, quasi verò chartilagineū simul & nervosum liga-
mentum dicas. est autem id durū, chartilaginofumq; ligamē-

19 tum. Os verò omnium quæ cutis operit, durissimum est. At e-
orū quæ ex cute extant, siccissimus est pilus: deinde cornu: mox
ungues, & ungulæ, & calcaria, & rostra: quæ quæ his in singulis a-
nimalium ratione carentiū, similes sunt partes. Succorum opti-
mus, & maxime proprius, ac domesticus, sanguis est: huius ve-

15 luti sedimentum, ac fex atra bilis est: quæ idcirco tum frigidior
 tum crassior sanguine est: sicut flava bilis, longè calidior: frigidissimum
 verò ac humidissimum omnium, quæ in animali habentur, pituita est. Instrumentum autem quod id cognoscitur, ipsæ
 tactus: veluti Hippocrates in libello de hominis natura

monstrauit. Ceterum quod frigida sit, vna tactus discernit: ²⁰ verò humida quoque, pariter tactus, visus & ratio indicant. Et tactus quidē ac visus, quod talis vis cernitur: ratio verò, vbi non caloris copia, sed naturali humore talem esse definiuit. Ac particula quidem, & succi corporis, ad hunc modū se habent. De

25 iis, quæ temperamēta comitantur, deinceps agendum. Comi-
tantur enim ea & quæ dicta iam sunt: imò potius inseparabilia
omnino sunt: à siccò quidem corpore duritia: ab humido mol-
lities: si tamē cum tepido calore est. Sed & crassitudo habitus
& gracilitas tēperamēta sequuntur: non ea modò quæ natura

30 lia sunt: sed etia, si qua ex longa consuetudine sunt cōtracta. Mul-
tos siquidem qui naturā graciles fuerat, pingues redditos vidi:
contrāq; qui pingues fuerant, graciles i illis quidem ex ociosas
& delicata vita, toto temperamēto ad humidius mutato: his ve-
rò multa tolerantia, & curis, & tenui victu perficcatis. Dicemus

35 verò & horum discernendorum notas. Satiùs enim est, talisne
quispiam natura lit: an ex consuetudine redditus, nosmet priùs
per aliquot signa discernere posse, quàm ab alio id querere. Sa-
ne eiuſmodi signorum autor, ac què vè reliquorum omnium, mi-
nus est Hippocrates. Siquidem ambipolice maioris

40 sunt, hi calidiores natura sunt: quibus angustiores, contra ma-

11/21/2011

Succor
4. tempera
mentum.

32 km

Hartono de Imperium
Spartanum nunc et 100 km
Imperium (ca. 100 km)

Comitantia
tēperamē-
tum.
Biliofi natu-
rā aut cō-
suetudine si

les: ut frigidi
di humidi
obesiores
evadunt. Cause
remedia
gracilitatis

vis. lib. 6. *Ficinus*
san. menda. *Morae hanc q*
is affluens
et lib. 14. *gratitudo nate*
methodus *te evasivum*
avide diffundunt

Vena an-

gusta obe-

tatem natu-

ralem in-

dicant, ut la-

te gracili-

tatem natu-

ralem in si-

contra dicit

dat, noua

er inconsu-

eta uictus

ratione est.

adipis cau-

tatem in ur-

sus Aristo-

teli ap. 17.

lib. 8. hift.

animalium.

In omni ge-

nere rerum

mas est ca-

lidiore feci-

na Hippo-

crati.

Noua ui-

ctus ratio in

sumendis

etc. Ianu-

confecta fa-

ctus nouum

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

tempera-

mentum.

gis frigidi. caloris nanque opus est has dilatare, flatuque ex-
tendere. Ita rationabiliter in idem ferè recidit, venarum an-
gustia, cum habitu pingui, & crassiore : habitus gracilis, cum
venarum laxitate. Quod si quis simul pinguis crassusque est,
ac venas laxas habet, is consuetudinis alicuius occasione, non
naturâ, pinguis est redditus. Sicut eduerso, si quis angustas
habet venas, & gracilis est, ne hunc quidem talem esse naturâ
necesse est. Quin cum fames vrget, mediocritatem ex laxitate
venarum & angustia, non à cætero totius corporis habitu
spectandum esse ait. Quippe qui angustas habent venas, exi-
gui sunt sanguinis, nec longam inedia[m] ferunt : quibus latæ,
his copia sanguinis est, & citra noxam cibo abstinent. Cau-
sæ horum euidenter iam sunt, iis qui animum aduerterint, tam-
etli à me non referantur. Sed quoniam non omnes aduertunt,
necessum fortasse erit, aliquid eorum causa dixisse. Quic-
quid in sanguine pingue, leue, & tenue est, id in calidioribus
corporibus alimentum quoddam calido fit : in frigidioribus,
feruatur. Cùmque id venæ extra se transmiserint, ubi in fri-
gidas particulas incidit, quod genus membranæ sunt, in iis
concrescit in partibus verò naturâ calidioribus, cuiusmodi car-
nosæ sunt, à calore ipso assumitur, ac digeritur : nisi sicuti
frigidity temperamenti etiam vita indulgentior accedens, i-
p[s]is carnosius particulis adipis aliquid allinat. Qua ratione e-
tiam quæ hyeme delirescunt animalia, non raro inueniuntur
adipe obesa. Et femina viris sunt pinguiore : quod scilicet
femina mare est frigidior, & plurimu domi versatur. Ac qui-
cunque corporum habitus & temperati naturâ sunt, & medio-
cri exercitatione vtuntur, hos necesse est eularcos esse. id verò
est, mediocri omnino corporis habitu. Quibus verò humidu
abundat, & calor à mediocritate summa non longè abest, hi
corpulenti siue carnosi fiunt. Corpulenti rursus fiunt, qui natu-
râ sunt temperati : cæterum desides & ociosi viuunt. Quippe di-
etum à veteribus commodissimè est, consuetudinem acquisiti-
tiam esse naturam. Nec fortasse oportebit, cum id iam semel di-
xerimus, in quouis etiam capite definire, naturâne frigidior, an
ex consuetudine quispiam sit redditus : sed illud legentibus re-
mittere : me autem compendii causa, proprios cuiq[ue] tempera-
mêto corporis habitus persequi. Sunt igitur nonnulli qui & gra-
ciles sint, & venas paruas habent : sed si ex iis quempiam inci-
das, adeps excidet, quâ constat cuti ad internâ eius mēbranam
subnasci.

LIBER II.

subnasci. Et raro id quidem in viris conspicitur: in foeminis sa-
 pissimè inuenitur. est nanque tum frigidioris naturæ, tum vitæ
 magis desidiösæ eiusmodi nota: siquidem adeps ex habitus fri-
 giditate gignitur: corpulentia, siue carnis abundantiæ, ex sangui-
 nis copia nascitur: mediocritas, temperatæ naturæ est nota. Et
 corpulenti quidem omnino plus adipis habent quàm tempe-
 rati. Nec tamen pro carnis semper portione adeps simul auge-
 tur. sed alios habere plus carnis, alios plus adipis videas, aliis am-
 bo pari modo sunt adacta. Et quibus quidè ambo, pari modo
 sunt aucta, his tantum supra temperatam naturam humoris
 est, quantum & frigoris: quibus autem plus est adipis, in
 his frigidi plus est, quàm humidi: æquè vt quibus caro est ple-
 nior, his humoris plus iusto est: non tamen etiam frigoris. Cum
 enim calori intra debitos fines manenti, boni sanguinis accedit
 copia, necesse est, corpulentia sequatur. Quantum autem supra
 mediocritatem esse sanguis debeat, id quidem mensura & pô-
 dere, ostendere non est: ratione tradere licet: quippe vbi nullum
 adhuc morbum symptomata, crassato corpori incidit, humo-
 ris abundantia intra sanitatis interim est fines. Monstratum e-
 nim nobis & in aliis est, non paruum in eo statu, quæ sanitas di-
 citur, necessarium statuendæ esse latitudinem: quin nunc quoq;
 in omni ferè sermone nostro apparet, qui téperatam, mediàm-
 que naturam, reliquarum veluti canonem semper statuamus:
 quæ verò ex huius vtriusque sunt parte, intemperatas censeamus.
 quod vtrique non faceremus, nisi in sanitatis statu, maioris, mi-
 norisq; ratio inueniretur. Est enim alia sanitatis, alia morbi in-
 temperies. morbi quidem, ea quæ a media temperie longissime
 abest: sanitatis, quæ paulùm. Definire autem modum ne hic qui-
 dem mensura & pondere licet. cæterum intemperamētī, quod
 intra sanitatem habetur, sufficiens nota est, quod nulla functio
 animalis manifestè sit adhuc læsa. Quantum igitur interual-
 lum est inter id, quod perfectissimè functionè obit, & id quod
 manifestè actionem aliquam habet oblæsam: tanta est profe-
 ctò & sanitatis, & distemperantiæ, quæ intra sanitatem confi-
 stit, latitudo. Ab hac proxima est intemperies morbofa, cum
 scilicet animal intemperamenti vitio ægrotat. Non enim huius
 tantum noxa laborat, sed etiam aliis affectibus non paucis, de
 quibus in iis, quæ de morborum differētis scribemus, diffusius
 agetur. Nunc redeundum ad diuerticulum est. Sicuti enim na-
 turali calore optimam seruante téperiem, humidum quod in-

tra sanitatis terminos est auctum, non adipem modò in homi-
ne, sed etiam corpuletiam gignit. & adipem quidem parciùs
adiicit: carnem verò multò liberaliùs auget: ita rursus, si humi-
dum & succum mediocritatem ad vnguem inter se seruent, ca-
lor autem in homine sit minor, necesse est huius corpus adipe,
& carnis copia, magis abudet: at verò si calor augeatur, seruetq;
mediocritatem altera contrarietas, minus erit ei animalis adipis
quàm carnis. Sicut ediuerso, si quando pollet succum, altera con-
trarietas medium seruare, & gracilius & durius cor-
pus euadet. Hæc à me dicta sunt, patetq; non solum ratione

monstratum esse, quòd simplices in animalium corporibus in-
temperies habeantur, sed etiam quòd singularum manifestæ sine
notæ: nec eæ modò in calore, frigore, mollitie, & duritie, sed
etiã in reliquis omnibus habituum corporis differentiis. quarum
de iis, quæ ex gracilitate & crassitudine spectantur, mox dixi-
mus: de reliquis nunc dicamus. Calida igitur & sicca intempe-
ries hirtuta est: verum ea in summo. Mediocriter autem, quæ
calida quid est, sed in altera contrarietate mediocritate habet.
Similiter & quæ sicca quidem est, sed in calido & frigido, me-
dia est temperie: est enim ea quoque modicè hirta. Nuda pilis
sunt frigida omnia temperameta, siue ea mediocriter se habet
in humiditate, siue immodicè. ceterum ad summum glabra
est frigida temperies & humida: minus hac, quæ frigida est, sed
in altera contrarietate temperata: adhuc minus, quæ frigida
est & sicca. Quanquàm putet aliquis, sicut fieri nò potest, ut in
terra sicca herbæ nascantur, nutriantur, & incrementum capiant:
sic nec pili in [sicca] cute. Est autem secus: quippe terra, ut ter-
ra, sicca dicitur: cutis ut cutis. Itaq; siccitas, quæ in terra est, ma-
ximè sine humore est: quæ verò in hominis est corpore, & eius
similium animalium, nec humoris est expers, & maximè omni-
um ad pilorum generationem est idonea. Siquidem nec ex iis
quæ silicea testa intacta sunt: nec crustatis veluti ostreis, locustis,
canceris: sed nec ex iis, quæ in cauernis delitescunt, quales sunt
serpentes: nec quæ squamata sunt, cuiusmodi sunt pisces, ori-
pili possunt: sunt enim horum cutes, verè & in totum sicca, ritu
testæ, vel petreæ. Ceterum ex iis, quæ molli sunt cute, ut homo,
quanto vtique siccior, calidiôrque cutis fuerit, tanto magis po-
test pilos gignere. Nam ut ab exemplo terræ, quod illi pro-
ponunt, non recedamus: herbæ nec in sicca & squalente admo-
dum terra nasci possunt: nec in humida & lacustri: verum cum

absumi coeperit reddundantia humoris, tum enascuntur è terra: augentur autem largius, vbi hæc quoq; siccescit: modicè quidem in vere: celerrimè verò & plurimum, ineunte æstate. sic cantur autè omnino arefacta terra, æstate iam media: licetq; ubi, si placet, nunc quoque, sicuti in priore libro demonstratum est, uer ipsum, propterea quòd ex tēporibus anni maximè tēperatum est, temperati corporis id assimulare cuti, potissimūq; eius temporis medium. tum enim terra quoq; ipsa, medio quodam statu humoris, siccitatisq; est. Quod autem veris ætati est proximum, id iam sicciores iusto reddidit terram: hoc etiam amplius, æstas inchoata. Quam igitur dico calidā & siccam cutem, hanc maximè terræ statui adsumiles, qui abeunte sit vere, vel ineunte æstate. Nam media æstate in summo est sicca, perinde vt testa, insectorum animalium tegimen: non vt hominum, suum, asinorum, equorum, aut alterius cuiusquā corū, quæ pilis vestiuntur. Quare si cutem terræ comparare volunt, hæcenus quoque rem consentire cum iis, quæ prius diximus, inuenient. Ipsi verò sese ex homonymia non animaduertunt fallunt. In sicca enim & calida cute multos magnosq; nati pilos diximus, nimirum vt de homine vel animali pilis prædito, non de ostreis, aut cancriis verba facientes, quippe per omnem cutem diffusur semper aliquid a calido, quod secum etiā interni humoris non nihil aufert. Verum in quibus humida cutis est, & plane mollis, qualis modò concrepescens caseus, in his eorum quæ exciderunt, via per cutem non manent, partibus scilicet eius, quæ prius dissidebant, rursus inter se vnitis. At in quibus dura est, non absumilis caseo iam coacto, perforatur quidem eorum quæ exeunt impetu: cum autem rursus vniri per siccitatem nequeat, meatus ipsos immutatos seruat: qui etiam perpetuo, transfluentium ietu assidue magis fistulantur. Si igitur quod transiit, vel halitus vel humor purus sit, halitus certe celer, minimeq; impeditus transiit: est: humor in exilioribus spiramentis nonnunquam hæret: aliquid etiam intro recurrere ad profundū cogitur. Sin veluti fuliginosus crassusq; & terreus vapor sit, subinde contingit vt in angustis spiramentis impactus, nec facile rursum intro redeat, nec vacuari possit. Hūc igitur alius rursus è profundo subiens ferit, prorsumque impellit: tum hunc rursus alter, atque illum alius: ac multos mihi eiusmodi vapores fuliginosos, alium super alium, impactos, tempore complicari, coniungere intellige, ac vnū eiusmodi efficere corpus, quale est ea, quæ

GALENI DE TEMPERAMENTIS

loris cernitur fuligo: nisi quod hic quantum spissatum est, tantum etiam per transitus angustia stipatum, in angustam prorsus redactum est formam. Vbi autē tale corpus totum obstruxerit meatū, deinceps iam violenter ictum, a similibus sui, quibus exitus non est excrementis, totū interim propellitur, adeo ut cute exire cogatur, iam lori formam adeptum. A similes autem quod in meatu est impactum, herbæ, stiprīve veluti radici: quod verō ex cute extat, ipsi veluti stirpi. Fit autem piger pilus, cum deusto vi caloris vapore, excrementum in exactam fuliginem mutatur: flauus verō, cum vapor minū torretur, quippe quod tum est impactū, flauæ bilis, non nigræ, faculentum excrementum est. Albus verō pilus ex pituita nascitur. Rufus sicuti coloris flauī albiq; est medius: sic eius generatio ex pituitosæ, biliolæq; facis media quadam natura prouenit. Crispi pili sunt vel propter siccitatem temperamenti, vel propter meatum in quo radican- & propter siccitatem quidem, ad eum modū quo corrigiæ, quæ igni plus iusto siccantur. Et quid corrigiarum meminisse est opus, cum ipsos pilos, vbi igni propius sunt admoti, protinus intorqueri videas? atq; ita quidē omnes Aethiopes sunt crispī. At propter meatuum in quibus radican- tur naturam, ad hunc modum, cum exhalatio sæpe imbecillior est, quā vt rectā viam sibi moliri possit, pro modo quo inflectitur, etiam meatū suum figurat: interim verō exhalatio satis valens est, sed durior cutis natura, recta ferri regione prohibita, in latus flectitur: ita vt extrinsecus videre licet, non halitum modō, aut fumum: sed etiam flammam ipsam cum sursum agi vetatur, diuisam utroquē versū in obliquū agi. Sic igitur corporis exhalatio, vbi prorsum ferri prohibetur, obliquū sibi trās- itum sub cute molitur, donec longiore spacio collectam aliquid eam vrgeat, & foras flatu agat. Est quādo ambobus coeuntibus, & primæ exhalationis, quæ meatum finxit, imbecillitate, & cutis siccitate, obliquitas pilorum radicibus contingit. Quales autem in radice finguntur, tales rationabile est perpetuō fore. Neque enim durorum & siccorum corporū quippiam nisi prius molliatur, fingi in rectum potest. Atque hæc quidem est pilorum generatio. Sequens est, vt causas omnium, quæ temperamenti in pilorum pro ætate, regione, & corporis natura, differentiis contingunt, dicamus. Ergo Aegypti, Arabes, & Indi, omnes denique qui calidam & siccam regionem incolunt, nigros, exiguique incrementi, siccos, crispōs, & fragiles pilos habent.

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

Coloris pilorum autem

bent. Contrà, qui humidam, frigidamque regionem habitant, Illyrii, Germani, Sarmatae, & omnis Scythica plaga, modice autem, & graciles, & rectos, & rufos obtinēt. Qui verò inter hos temperatum colunt tractum, hi pilos plurimi incrementi & robustissimos, & modice nigros, & mediocriter crassos, tum nec profus crispis, nec omnino rectos edunt. Et in aetatibus eundem modum, infantium quidem pili, Germanis, florentium aetate, Aethiopibus: epheborum, & puerorum, iis qui temperatum locū incolunt, in robore, crassitudine, magnitudine, & colore, ad portionem se habent. In corporum quoque naturis ad aetatem, & regionum portionem pili se habent. Pueri enim admodum parvi, nudi sunt pilis: quod utique nec meatus adhuc nullus illis in cute est, nec fuliginosum excrementum. Incipientes autem pubescere, paruos & imbecillos exigunt. At qui iam florēt, valentiores, & multos, & magnos, & nigros habet: quod & frequētes iam meatus iis sint facti: & fuliginosus excrementis, praesiccitate & calore abundant. Ceterum pili, qui in capite, superciliis, & ciliis habentur: etiam pueris nobis innascuntur. Siquidem generatio iis est, non qualis herbis, sed qualis stirpibus, prima ratione à natura conditis, non temperamentum ex necessitate sequentibus: sicuti in libris de viis particularum est monstratum. Verum hi quoque, quod quidem sint, id naturam artū acceptum ferunt: quod nigri, rufi, vel alio quouis sint colore, id aetatis temperamento omnino debent. Subrui enim ferunt, quoniam quod in meatibus est impactum, nondum totum est nigrum: quippe cum humiditas multa sit, & transitus facilis, & destitio imbecilla. Boni verò incrementi, & modice crassi sunt, propter excrementorum quibus aluntur copiam. Quippe ipsa pars corporis in qua fiunt, sicca est, tota namque, calua of-
 30 sea est. Cutis verò quae illi est circumdata, tanto reliqua totius corporis cute est sicciore, quanto etiam est durior. Ascendit tamen tum ab iis, quae circa cerebrum sunt, tum verò ex toto corpore, fuliginosi excrementi non parua vis: quod fit, ut quale aetate florentibus totum est corpus, eiusmodi iam infantibus sit capitis cutis. Eoque rationabilius nonnulli procedente tempore calui redduntur: quibus scilicet à primo durior cutis erat. quippe monstratum prius est, senescerunt partes omnes sicciores. Fit autem cutis non paucis veluti testacea, ubi supra iustum fuerit siccata. in ea verò, sicut ex prioribus constat, nihil nasci potest. Itaque, etià interna manu, & interna pedū, semper

D. iiii

glabra

glabra, & pilorum expertia sunt : quòd siccissimus & defissimus. que sit tendo is qui sub cute habetur. Quibus autem ad summam siccitatem, cutis capitis non peruenit, imbecilli his omnino, albiq; pili fiunt, quos uulgo canos appellant. Imbecilli quidem conuenientis alimenti penuriâ: albi uerò, propterea quòd alimentum quo aluntur, ueluti ficus est pituitæ, quæ spacio computruit. Vbi enim meatus etiamnum manet, excrementum uerò exiguum est, & lētum, ac languidè à calore propellitur, non dissimiliter putredini afficitur. Iam calui fiunt homines, cum senescūt, à lyncipite magis : canescunt magis à tēporibus. quoniam illud omnium capitis partium est siccissimum, hæret enim cutis illic osi nudo. Tēpora uerò humidiora sunt : quòd in his musculi magni sub cute habeantur, omnis autem musculus carnosus sit : caro, tum osse, tum cute humidior. Est autem ei quòd dicimus, diligenter attendendum, ne imprudētes nosmetipsos fallamus : sicuti se fallunt multi ex iis, qui optimi uisi sunt medici qui si quem caluum uiderint, statim huic siccū esse totius corporis temperamentum putant. Neq; enim simpliciter ita coniectare oportebat : sed prius illud definire pręstiterat, humanū corpus in aliis æquabili per totum temperamento esse : in aliis, nec iis paucis, in æquabiliter esse affectum. cum eorum alię particula mediocri & iusto sint humidiores : alię frigidiores : alię sicciores : alię calidiores : alię prorsus temperatæ, ac mediocres. Porro huic maximè esse attentos conuenit, ubi corporis temperiem astimamus. Quippe si totum corpus æquabiliter conditū sit, omnemq; partium inter se competentiam in latitudine, longitudine, & altitudine seruet : potest utiq; æquabiliter attemperatum esse id corpus. At si cui corpori, thorax, collum, & humeri maximi sunt, lumbi parui angustiq; & crura gracilia atq; sicca, quomodo id dixeris omnibus particulis similiter affectum? Quin si crura ei crassa sint, & lumbi lati, thorax uerò angustus : ne id quidem omnibus partibus æquabiliter est temperatum. Sunt alia corpora, quibus maximum est caput : alia quibus paruum, quale passeribus. Iam crura aliis blæsa, aliis vara. Artuum quoq; extrema aliis gracilia sunt, aliis crassa. Et thorax aliis, ut dictum est, latus, aliis tabulæ ritu angustus, quos Græci σενάδες vocant. Vbi uerò opertè scopulæ illis, sine carne nudęq; planę sunt, & alarum more pronæ, nominantur à medicis eiusmodi naturæ Græcè ὀφρυάδες. Quantopere hæ sint uiriatę, deperdito his paulò minùs omni interno thoracis spacio, quo pulmo,

& cor sunt sita, neminem latet. Innumeræ verò aliæ particula-
rum corporis planè affectiones sunt: vbi id à naturali analogia,

protinus in vtero matris ad inæqualem intemperiem est muta-
tum. Minimè igitur in corporibus id genus ex vnica particula-

coniectandum de toto est. Neque enim hi qui mores ex inge-
nio corporis docere profitètur, simpliciter de omnibus pronun-
tiant. verùm ipsi quoq; experientia docti, si quis impetè hirci

est pectore, hunc audacem iudicant: sin cruribus est hirtis, sa-
lacc. non tamè causam etià adiciunt: neque enim cum pectus

ro habere leoni simile dicunt: crura verò hirci: iam primà causam
inueniunt. siquidem cur leo quidem audax, hircus verò salax

fit, ratio etiam inuestigandū exigit: hætenus enim quod in re
quidè fieri cernitur, dixere: causam tamen eius omisere. Cæ-
terum is, qui naturali speculatione est exercitatus, sicuti aliorum

omniū, ita horum quoq; causas inuenire tētat. propterea enim
q in æquali partium temperamēto sunt, non leo modò & hir-
cus, sed etià cæterorum pleraq; animalium, idcirco ad alias actio-

nes aliud est pronum. Ac de his quidem Aristoteles cōmodè
tractauit. Sed quod ad rem propositam est vile, id iam appa-
ret: hominum scilicet temperamenta considerantibus, singu-
las partium per se examinandas esse. Nec si cui thorax hirsutus

est, huic totū corpus calidius, siccusq; ex necessitate putādum:
sed plurimum in corde calorē esse, eōq; audacem: posse verò

aliquādo etiam huius ipsius rei occasione accidere, quò minùs
totū his corpus similiter, calidum siccūq; sit: q; scilicet plurimū

caloris sursum huc spirauerit, atq; in partem competentem eua-
cuatum sit. Nam si tota corporis temperies est æqualis, erit his

statim thorax ipse vniuersus latissimus, venæ amplæ, arteriæ
magnæ, eadem maximè vehemētissimæque pulsantes, tum plu-
rimi per totum corpus pilis: atq; hi quidem in capite plurimi in-
crementi, nigri & crispi, vtique in prima ætate: procedente verò

tempore caluities excipiet. quinetiā eiusmodi hominibus cum
æqualiter sunt atteperati, & robustum, & exactè deliniatum,
& musculosum totū corpus erit: tum cutis nigrior, durior, atq;
hirsutior. Ad eundem modum, si contraria omnia in tho-
race sint, ac æqualis in toto corpore tēperies vigeat, id est, si hu-
midiores & frigidiores vniuersæ corporis partes sint, thorax
quidè angustus, & glaber erit: sicuti etiam totū corpus pilis nu-
di: cutis verò mollis & alba, capilli subrufi, potissimum in iuue-
tute. hi in senectute non caluescunt, timidique statim & igna-
ui,

Neq; enim

Aristotelis
liber est de
physiognomonia

Libro de
physiognomonia
et historia
animalium.

Signa tem-
perature a-
liæ equa-
lis. Hæc
etiam in ar-
te media.

Signa tem-
perature
frigide æ-
qualis. Hæc
etiam in ar-
te media.

ui, & legnes: adde etiam, paruis venis, ac minime conspicuis, & adiposi sunt. Iidem nervis, musculiq; imbecillis, & artubus parū exacte deliniatis, & bñlis. At vbi varia partium téperies est, ex vna earum pronunciare de toto corpore non licet, sed ad eundē singulæ sunt: æstimandumq; quo temperamento ventriculus, quo pulmo, quo cerebrum, ac reliquarum per se vnaque que seorsum sit. Atque hæc quidem ex functionibus noscenda: cum nec manuum cōtrectatione, nec oculorum inspectione inuenisse temperiem eorum sit. simul autem pensitandum & continentium ea partium affectus est, quarum omniū extrema est cutis: hæc in nostra regione, quæ vtique temperata est, subiectarum partium naturam prodit. quanquā nec in ea simpliciter loquenti, omnium: sed duntaxat earum, quæ similem habent cuti temperiem. At in his quæ sub Vrla & sub Meridie sunt locis, quoniam corporum quæ in altero sunt, calor in altum à circumdante extrinsecus & vincente frigore est fugatus: alterorum in cutem, ab externo calore attactus prodiit, nō potest ex eo affectu, qui in cute cernitur, internarum particularum téperies clare discerni. quippe corporis temperies, in regionibus iis quæ à temperie recesserūt, inæqualis visitur, externis scilicet, internisq; partibus ad eundē se modum non habentibus. Gallis enim & Germanis & omni Thraci ac Scythico generi frigida, humidaq; cutis est: ideóq; etiam mollis, alba, & pilis nuda. Omnis verò naturalis his calor in viscera vnā cum sanguine configit: vbi dum agitur, & premitur, & feruet, iracūdi, audaces, & precipitis agilitati redduntur. Aethiopibus verò & Arabibus, omnibus deniq; iis, qui ad meridiē incolunt, natura cutis ex ambientis æstu & naturali calore forās acta, vsta, dura, sicca, & nigra redditur, toto corpore naturalis quidem calor exiguum obtinente portionē: sed alieno atq; adscititio incalescente. quippe id quoque ab Aristotele in multis est traditum. estq; illi, si aliter vlli attendendū: ac in singulis corporibus æstimandū, suone & proprio, an adscititio calore incaleat. Quæ enim putrescūt omnia, adscititio calore sunt calida, proprio frigent: qui meridianam plagam incolunt, adscititio calore sunt calidi, proprio frigidi. Iam apud nos quoq; naturalis calor hyeme est vberior, adscititius minor: æstate contrā, adscititius maior, naturalis minor. Omnia namq; hæc definiat oportet, qui rectē temperamentum est cogniturus. Neque enim omnino si cutis nigrior appareret, iam totus homo calidior est: sed si ita est, cæteris omnibus simili

fimili

Optimum uolunt
 1/2 acris fignat
 puerum hō est puer
 m dōre gātans

simili modo se habentibus, siquidem si alter in sole versatus di-
 utiū est, alter in vmbra: illi nigrior, huic albidior cutis erit. ve-
 rū hoc ad totius temperamenti alterationem nihil facit. Ipsa
 nanq; cutis sub sole diutiū habita, sicciōr: in vmbra, humidior
 5 euadet. non tamen naturalis temperies, vel iecinoris, vel cordis,
 vel alterius cuiusquā visceris, statim mutabitur. Optimum igitur
 fuerit, sicuti prius est dictum, cuiusque seorsum particulae
 temperamentum notas comparasse. Verbi gratia, ventriculi, si is
 bene concoquit, quod temperatus sit: si non bene concoquit, in-
 10 temperatus: si nidorosus quosdam vel fumosos edit ructus, &
 igneus in eo calor & immoderatus sit: sin acidus, imbecillus &
 infirmus. Simili modo, si qui bubulam, & omnia quæ concoctu
 difficilia sunt, concoquant, eorum calor immodicus sit: si qui
 verō hæc cōcoquere non valent, sed laxatiles pisces, & talia con-
 15 coquūt, infirmus. Videndū autem hic rursus, num succi alicuius,
 qui aliunde cōfluat, culpā, eiusmodi symptoma ventriculo
 accadat. aliis enim ex capite pituita: aliis flaua ex iecinore bilis,
 in ventriculū cōfluit: rarum tamē hoc cernitur & paucissimis
 contingere. At compluribus à capite defluit pituita: atq; id ma-
 20 xime Romæ, ac locis perinde humidis. Cæterum & quod raro
 accidit, cōsiderandum: nihilq; pro superfluo habendū, aut ne-
 gligendum. Siquidē ipse vidi, quibusdam perquam pituitosis
 hominibus, multam tamen in ventriculo colligi flauam bilem,
 quam cū ante cibū aqua vinōve epoto, euomere debuissent,
 25 si quid ciborū prius quā vomerent, gustassent, & hos corrū-
 perēt, & capite dolerēt: cū hos quidā naturā biliosos esse cre-
 derēt, quanq̃ essent toto corpore molles, & candidi, & glabri,
 & adiposi, & venis ac musculis parum conspicuis: præterea ex-
 angues, nec tangētibz admodum calidi. Vidi & qui bilem nū-
 30 quam vomuerunt, qui tamen & graciles, & hirsuti, & musculo-
 si, & nigri, & venosi fuerunt, affatimq; calidi, si quis tangeret,
 videbantur. cuiusmodi habitu Eudemus philosophus erat. Sed
 incidit hoc loco speculatio quædam anatomica, id est, quæ ad
 corporū dissectionem pertinet, quam aliqui medicorū ignoran-
 35 tes, ex symptomatum dissonantia, magnoperē anguntur, dum
 parum intelligunt meatum illum, per quem iecur bilem in ven-
 trem euomit, aliis geminum esse, aliis vnicū: id quod in quadru-
 pedum dissectionibus videre licet. Ac plurimū quidem vnicus
 is est, in id intestinum quod pylori, id est exitus fundi vētris, &
 40 ieiuni medium est, insertus: Græci mediū id *μαρτος ἐκφυση*, quasi
 quiddam

Partiū cor-
 poris tēpe-
 ramētum,
 bonum ex
 proba: nil-
 lum ex ma-
 la actione
 iudicatur.

Ructus du-
 plias per
 abi in ven-
 triculo cor-
 ruptela pas-
 sim fit. Et

Gal. memi-
 nerunt.

Hoc fufius

Gal initio

lib. 1. alim.

Ca. 74. at

tis med. hoc

latius exem-

plo uno do

at Gal.

Videndū
 1/2 acris fignat
 puerum hō est puer
 m dōre gātans

Hi fuerunt
 musculosi,
 sed minus q̃
 corpulenti.

Meatus à
 fellis follis
 lo in ventrē
 pulchra ob-
 seruatio.

quiddam ē ventre enatum vocant. vel si geminus meatus sit, in
 cephylin illam maior inferitur, minor in fundum ventriculi
 paulò suprà pyloron inuenitur: sed tamen in paucissimis, supe-
 rior pars maior, inferior minor. Ceterum quibus est maior, his
 in ventrem quotidie non exiguum bilis effunditur: quam & e-
 uomant ante cibos oportet: & nisi id faciant, læduntur, quibus
 autem vnicus est omnino meatus, his tota bilis confluit in ieu-
 num. quānam igitur ratione dignoscere hos licebit? neq; enim
 dissecandos esse uiuos censeo. Primum certè totius corporis tē-
 peramento, veluti paulò suprà est propositum: deinde iis, quæ
 infrà excernūtur. Eudemus enim biliosa mera perpetuò per
 sedem excernebat: utpote, qui multam collegit bilem, cuius ni-
 hil in superiorem ventrem peruenit. Reliquis, qui scilicet & pi-
 tuitoso erant corporis habitu, & bilem vomebāt, his haudqua-
 quam erat aluus biliosa: quippe cū & minimum flauæ bilis
 gignerent, & eius plurima portio in superiorem ventrem per-
 ueniret. Tertiū notā genus in ipsis est vacuatis. Nam quibus
 in ventre biliosum excrementum gignitur, id porri virore præ-
 fert. At quibus ex iecinore descendit, his vel planè flauum est,
 vel omnino saltem pallidum. Præterea quibus in ventriculo bi-
 lis illa gignitur, quæ porri colorem imitatur, debet omnino his
 cibis fuisse non panis, non suilla caro, similēve aliquid: sed ne-
 cessariò aliquid, quod his calidius fuit, neq; id boni succi. Qui-
 bus autem ex iecinore in ventrem defluxit, his flaua ea, pallidā
 ve euomitur, etiam si boni in primis succi fuit quod sumpserūt:
 etiā si ad summum fuit concoctum. imò verò magis ipsis qui
 ad vnguem concoxerunt, flaua vomuntur: atque etiam magis
 his, qui diutiùs cibo abstinerunt. Quæ verò bilis porrū refert,
 iis solis gignitur in ventre, qui utiq; concoxerunt malè. Quine-
 tiam sollicitudo, ira, dolor, labor, exercitatio, vigilia, abstinentia,
 & inedia, succi flauæ bilis plus aceruāt, propterea quòd plus e-
 ius succi in iecinore gignunt. Sunt igitur tum hæc certa indicia,
 tum ad hæc, quòd ubi ficcum & igneum ventriculi calorem cō-
 uersio ad biliosum sequitur, panis, & suilla, & bubula caro, com-
 modius quā saxatiles pisces concoquentur: cū, si ex iecino-
 re bilis affluat, ex comestorum mutatione nulla secutura sit cō-
 coctionis diuersitas. Atque his quidem discernitur, quòd non
 tēperamenti, sed alterius cuiusquam gratia prouenit. Ad eundē
 modum si defluens à capite in vētrem pituita acidi ructus cau-
 sa est, conueniet simili ratione hic quoque à ventris proprio af-
 fectu

Horū que
 dā per se,
 alia quòd
 ficcant, calo-
 rē acutū bi-
 lis autorē.
 In his pis-
 ces saxatiles
 et cete-
 ra coctū fa-
 cilia, facillè
 corrūpun-
 tur. Gal. in
 tio aliment.

De hac bi-
 le prasina.
 Hipp. ap.
 7. libri 2.
 prog.
 Gal lib. 2.
 de iuenda
 de urina.

De hac bi-
 le prasina.
 Hipp. ap.
 7. libri 2.
 prog.
 Gal lib. 2.
 de iuenda
 de urina.

De hac bi-
 le prasina.
 Hipp. ap.
 7. libri 2.
 prog.
 Gal lib. 2.
 de iuenda
 de urina.

De hac bi-
 le prasina.
 Hipp. ap.
 7. libri 2.
 prog.
 Gal lib. 2.
 de iuenda
 de urina.

De hac bi-
 le prasina.
 Hipp. ap.
 7. libri 2.
 prog.
 Gal lib. 2.
 de iuenda
 de urina.

De hac bi-
 le prasina.
 Hipp. ap.
 7. libri 2.
 prog.
 Gal lib. 2.
 de iuenda
 de urina.

*Affectus
proprij
per cōsen-
sum, prima
rij & secū-
dary disfe-
renti est in
loc. affect.*

fectu hanc discernere. Aequè verò & capitis dolores ex propri-
 àne eius intemperie, an propter ventris aliqua excrementa in-
 cidat, discernendi. Iam cerebrum ipsum cuius sit temperamēti,
 per se aestimare est fatius, quàm ex corporis totius affectu. Ip-
 sius autē per se consideratio, ex canitie, catarrhis, tussi, distilla-
 5 tione, & saluę copia initur. quippe quę omnia id frigidius, hu-
 midiusque esse doceant. Atque his amplius, si ex leui qualibet
 occasione, in hos deuenit affectus. At caluities ex siccitate pro-
 uenit: nigrorum autem & frequentium pilorum proventus, æ-
 10 qualis in cerebro temperamenti nota est. Ergo ad hunc modū
 de temperamētis ineunda nobis consideratio est, quamque sci-
 licet particulam seorsum perpendentibus, nec ausis ex vna pro-
 nunciare de omnibus: quod vtique nonnulli fecerunt, qui resi-
 mos, humidos: adūcos, siccos esse dixerūt. Et quibus parui sunt
 15 oculi, siccos: quibus magni humidos. atque de hoc quidem pa-
 rum inter eos conuenit. Alii nanque eorum, qui scilicet humi-
 dis particulis oculos adnumerant, vbi eos maiores vident, in iis
 humiditatem temperamēti pollere existimant. Alii caloris ve-
 hementia, qui in prima formatione sursum cōfertim magis co-
 20 piofiorq; ferebatur, non oculos modò, verum etiā os ipsū &
 reliquos omnes meatus ampliores factos aiunt: ita nō humidi-
 tatis id, sed caloris indicium esse. Verū ambo à veritate aberrāt,
 vno modo, cōq; cōmuni, q̃ vnus particulę occasione de toto
 corpore pronūciare sint ausi: altero, q̃ formatricis in natura vir-
 25 tutis, quę artifex facultas est, & particulas secundū animi mores
 effingit, parum meminerunt. De hac nanq; Aristoteles dubita-
 uit, nunquid diuini oris originis sit, atq; à calido, frigido, humi-
 do, & sicco, res diuersa: quò mihi minus rectè facere videtur, q̃
 30 tam temerè de rebus maximis pronūciant, & solis qualitatibus
 formandarum partium causam assignant. rationabile enim est,
 hæc organa esse, formatorem aliū. Sed & citra tam arduas quę-
 stiones, inuenire licet, sicut ostendimus, humidam, siccā, frigi-
 dam, calidāque temperiem. Errāt igitur qui propriis indicis
 35 neglētis, ad ea quę longè posita sunt, & magnę quęstioni sue-
 runt, atque ad hunc vsq; diem optimis philosophorū dubitata
 sunt, conuertuntur. Neq; enim propterea quòd pueri nasis ma-
 gis sunt resimis, florentes ætate magis aduncis: idcirco rationa-
 bile est resimos omnes humidos censere: aduncos, siccos, sed
 fieri potest, vt formatricis virtutis eiusmodi opus sit, potiusquā
 40 temperamenti. quòd si tēperamenti est tota, at certè eius quod

*Pars omnis
à similibus
sue tēpera-
ture causis
proptē of-
fediatur ca.
23. artis me-
dicæ.
Similitas à
frig. hum.
nasis: adūci-
tas à calid-
co uidetur.
De oculis
cap. 23. &
24. iis
medicæ.*

*Arist. cap.
6. & 9.
lib. 1. de ge-
nerat.*

Hec facies
in morbis
acutis mala
Hippocrati
immo Prog.

Ex unius
partis tēpe
ramento to
tius tēpera
mentum ne
provincia.
Cause oeu
li glauci a.
caſſij. cap.
26. et 27.
artis med.
Qui ſint o
culi caſſij do
ctē Thyle
ſius in libel
lo de colo
ribus.
Si oium cor
poris para
tū eſt tē
peramētū
equale, ex
unius tēpe
ram: mo re
liqui vñ tē
peramētum
in icare
poſſis: ſi im
equale, nō
poſſis.

ὁστράκο
δὲ καὶ ἰ.
τεſſακαα cu
te animalia.

in naſo tantū habetur, nō eius quod in toto corpore, nota fuerit.
quare fruſtra illud prædicāt: in ſiccis naturā temperamētis na
ſum acutū, oculos cauos, tempora collapſa: q̄ ſcilicet in affe
ctibus iis quę corpora liquant, atq; ſuprà q̄ par eſt, inaniūt, hæc cō
tingant. ſæpe nanq; ſic accidit, ſæpe non ita: ſed videre licet to
tius corporis habitum, & mollē, & pinguem, & albū, & carno
ſum, cū tamē oculi ſunt parui, & naſus acutus. Rurſus ſiccum,
macilentum, nigrū, & hirsutum, vbi magni ſunt oculi, & naſus
reſimus. Preſtat igitur, ſiquidē de ſolo agitur naſo, vt ex eo reſi
mo humiditatem, ex eo adūco ſiccitatem conieſtes: nec de toti
us animātis temperie ex his particulis pronuncies. Pari modo
oculorum, & alterius cuiuſlibet partis propriū temperamētum
ex propriis indiiciis, eſtimare eſt ſatius: nō de totius corporis tē
perie ab vna quapiam particula indiiciū ſumi. cū ſiue humoris
vincentis, ſiue caloris, ſiue etiā amberū, cæſios oculos indiiciū
ſtatuere oportet, vtq; proprii ipſorum ſic, non omnium totius
corporis partium, temperamētū documētum erunt. Neq; enim
ſi dura & macra crura ſunt, omnino ſiccum eſt totius corporis
temperamentum. alii nanq; affatim carnoſi, & pingues, & craſ
ſi, & prominenti ventre, & molles, & candidi, etiam cum eiuf
modi cruribus cernūtur: verū ſi totius corporis temperies pa
ri ratione ſe habeat, ſicci omnino ſunt, quibus macra ſunt crura:
humidi, quibus craſſa. Præterea quibus acutus eſt naſus aut ad
uncus, hi ſicci: quibus reſimus, humidi. Ad eūdem modum de
oculis, temporibus, cæteris deniq; omnibus particulis iudican
dum. Quibus verò impar temperamentum eſt, nec omnium
particularū idem: alienum à ratione eſt, ex vnica particulæ na
tura, de omnibus ſentētiā ferre. porrò tale quippiam pluri
mis eorū impoſuit, cū nō de hominum modò, ſed etiam ali
orum animalium totius corporis tēperamento, ex indiiciis, quæ
in cute tantū ſpectantur, iudicium ferre ſunt auſi. Neq; enim ſi
dura cutis eſt, neceſſariò ſiccum eſt animans: ſed fieri poteſt, vt
tantum cutis ſic ſit affecta: ſed nec ſi nigra hæc, hirtaue eſt, ſimili
mō: nec ſi mollis hæc, depilſue eſt, humidū ex neceſſitate totū
eſt animal. verū ſi per totū equabiliter eſt attēperatū, ratio eſt, vt
qualis ſit cutis, talis ſit, & reliquarū partiū vnaqueq; ſin inequi
liter, non itē. Quippe oſtrearū totū corpus humidiffimū eſt, cu
tis ipſa, ſicciffima. Eſt. n. iis qua tegūtur teſta, cuiuſmodi eſt no
bis cutis. atq; hinc illis Græcē nomē, ὁστράκο δὲ καὶ ἰ. n. nominātur oſa
eiufmodi animātia, ppter ea q̄ cutis eis oſtraco. i. teſtē adſimilis.

Iam malacostraca, id est, quæ molli testa integuntur, veluti marina locusta, & gamari, & cancri, cutem quidem habent siccam: reliquam vniuersam temperiem, humidam. Imò verò illud ipsum humiditatis in carne nonnunquam animalibus causa est, quod
 5 siccam terrenamque portionem, natura his vniuersam circa cutem reponit. Non est igitur putandum, nec quod cutis ostreis sicca est, illicò carnem quoque esse siccam: nec quod hæc perhumida mucosamque est, iam cutem quoque eiusmodi esse. quippe ^{apud} quum est quancunque particulam ex seipsa dignosci. Ergo tum in his
 10 peccat ii, qui commentarios de temperamentis nobis reliquerunt: Nota præsens prioris temperamenti si id omittit quod Hippocrates rectissime admonuit, spectandum esse ex quibus, in quæ, mutationes sunt factæ. fit enim non raro ut præsens nota prioris temperamenti sit, non eius quod non præsentis
 15 in corpore nunc habeatur: veluti si quis annos natus sexaginta, Pili penuriam a alimentis
 denso pilo sit, non quod calidus & siccus nunc sit, sed quod antea talis fuerit consistunt autem ei prius geniti pili. ad eum modo cadunt, ut
 dum, quo herbarum quæ vere sunt enatæ, nonnunquam perseverant in caluissio, Gal. lib. 1.
 astate. Alii enim ipatio & paulatim contigit à plurima illa hirsutitate mutari: labentibus scilicet præ nimia siccitate pilis. Alii sec. partes
 20 diutissime pili permanent, utique qui nec in processu temporis et Alex. Aphro. initio
 admodum siccantur, & à primo valentem habuerunt originem: cap. 12. lib. 2. feb.
 arborum ritu, quarum radices in terra valenter comprehendunt. Caue igitur si quem pilosum admodum videas, hunc statim melancholicum putes. sed si quidem floret adhuc ætas, non
 25 dum esse talem: sin iam declinat, melancholicum existima: at si est pilorum materiam
 senex est, non item. fiunt nanque melancholica temperamenta ex sanguinis adustione. cæterum cum id pati incipit, non statim
 est percoctus: verum hirtus abunde, qui calidus & siccus est, celeriter erit: si modò eorum, quæ proposita sunt, meminimus. non
 30 illicò melancholicus: quippe cutis densitas, crassiorum excrementorum transitum remorans, in temperamentis, quæ calida in summo, i. plurimum et
 summo sunt, comburi ea cogit. ita fit, ut tale iis nunc sit excrementum quod pilos creat, quale olim procedente tempore in quatenus temperamento
 vasis sanguinis est futurum. Tum hæc igitur: omissa prioribus animalis datum est, non aut quatenus
 35 sunt: tum præter hæc, quod ex natura excrementorum, indeterminate de temperamentis pronunciant. putant enim particularum temperiem, similem esse cum excrementorum natura. id verò ignis.
 usquequaque verum non est: sed fieri interim potest, ut pituitosa excrementa colligantur, nec tum humida sit particula: imò frigida præsentis temperamenti non semper
 40 da omnino: humida verò non omnino. quippe cum siccam quoque per certum indicat.

Pituita ex
 alimentis qua
 litate, quali
 tate etc. re
 frig. Gal. in
 nat. hum.
 Excrementū
 siccum qua
 rūcūq; par
 tū, nō solū
 id quod hu
 mido & ua
 poroso op
 ponitur, ut
 lib. Mel. h.
 Habitus hic
 pro natura
 & tempera
 mento.
 Signa frigi
 di siccitatis
 natura.

que esse liceat. Quod autem eis imposuit, facile animaduerti
 tur. non enim norunt, quod ex cibis, nequaquam ex ipso corpo
 re nostro pituita fit. quare nihil miri est, si ubi ingestos cibos,
 qui humidi fortasse naturā sint, corpus non vincit, simile iis i
 psū quoque excrementū creet. Non est igitur quod opinen
 tur, tanquam corpus siccum est, iridem excrementum quoque
 esse siccum. etenim si quis ab initio, sicciorē frigidiorēq; tem
 peramento statim fuit, is non melancholicus est, sed utique ab
 excrementis pituitosis. quod si ex habitus mutatione frigidus
 siccūque est redditus, necessariō hic talis iam etiam melanco
 licus est: verbi gratia, si quis antē calidus & siccus, ex sanguine
 vrendo plurimam generauit atram bilem. etenim is prater
 quam quod siccus est & frigidus, protinus etiam melancholi
 cus. Sin à principio frigidus & siccus fuit, habitus quidem cor
 poris eius albus, mollis, depilis, venis articulūq; parum expres
 sis, gracilis, & tangenti frigidus: animus verō minimē audax,
 sed timens, & tristis: non tamen excrementa huic melācholica
 sunt. In his igitur omnibus peccant plerique medicorum, ex
 eo quod proprias notas respuunt, atque ad ea quæ non perpe
 tuō, sed frequēter accidunt, conuertuntur. Eiusdem erroris oc
 casione, & quod excalfacit, id etiā siccare omnino putant: (hoc
 enim veluti coronide summāque vniuersi sermonis addito, se
 cundum iam librum finire statui) quippe phlegmone obses
 sas partes calida perfundentes aqua, atq; ita vacuari ab iis hu
 morem cernentes, clarē indicatū arbitrantur, siccitatem omni
 no calori succedere: neque id modō ubi cum siccitate is, ve
 rū etiam ubi cum humore est coniunctus. Ceterū non est
 idem vel vacuasse ab aliquo humorē, qui locis quibusdā sit dis
 persus, vel propriam particulā alicuius temperiei sicciorē
 reddidisse. siquidem inæqualis quædam in his, quæ phlegmo
 ne laborant partibus, intemperies est, similaribus scilicet cor
 poribus à proprio temperamento nondum amotis, sed assidue
 adhuc in mutatione atque alteratione versatis, omnibus nimi
 rum interpositis inter eas spatiosis, fluxione refertis. Quæ
 cūque igitur calida humidāque naturā sunt, cū sic affectis
 admoventur: ipsa quidem superuacanea, quæ media similarī
 ūm spatia occuparunt, euocant: corpora tamen ipsa tantū
 abest ut siccent, ut etiam illis humorem adiciant. ac ipsa qui
 dem veritas ita se habet: demonstratio tamen [euidēs] dictis re
 quiritur. Verū eam cū & longiorē existimem, quā ut huic

Comētū ca
 lidū, etiā hu
 midū humo
 re tumorū
 prater na
 turā, in ua
 porē dige
 rit: & ob id
 per accidēs
 siccatur, cū
 tamen par
 tes ipsas hu
 medet, ut
 balnei indi
 cat, lib. de
 san. tuenda,
 & metho
 di.
 in phlegmo
 ne inequa
 lis intēpe
 ries Gal. de
 inequali in
 temperie.

libro inferatur, & auditorem desideret, qui medicamentorum facultatis sit non ignarus, in præsens differo. Caterum ubi in tertio libro, de omni temperamentorum genere tractauero, ac de iis, quæ potestate calida, frigida, humida, siccaque sunt, omnem methodum indicauero: mox integrum libellum scribere de inæquali intemperie decreui. Quippe sic ab- soluetur à nobis vniuersa de temperamentis disceptatio [tum ad libros de medica- mētis, tum] ad medendi me- thodum non parum allatura com- modi.

Galenī de temperamentis, Thomæ Linacro An- glo interprete, libri secundi finis.

E iiii CLAVDII

te caro dicuntur: etiam ante hæc ignis, ær, aqua, & terra: Etiam horum ipsorum communis materia. Atq; hæc quidem omnia magis minúsve abusiue loquentibus nobis dicuntur. Primus autem modus, eorū que potestate esse aliquid dicuntur, maximè est prius. Proximus huic est eorum, quæ sunt propinqua materia: veluti si fumidā exhalationem, flāmam esse: aut halitū, ærē potestate dixeris. Dicitur aut aliquando potestate esse, & quod ei quod ex accidenti dicitur, est ex aduerso positum: vt si carnosi quis iuuenis in frigida lauationem, corpus eius ex accide³ti, non ex propria potestate calfacere dicat. Ergo tot modis etiā potestate calida, frigida, humida, & sicca dicetur. Dubitabitur quodque nō absurdè, cur castoreū, vel euphorbiū, vel pyrethrū, vel struthion, vel nitrum, vel mysi, calida esse dicamus: rursus lactūcam vel cicutam, vel mādragorā, vel salamandrā, vel papauer, frigida: vtrūne sub prædictis iam modis cōprehendantur, an alia quapiam ratione dicantur, quæ dicta nondum sit. Bitumen nanque, resina, & seuū, & oleū, & pix, calida potestate sunt, quæ vtique: energiā calida celerrimè fiāt: etenim celerrimè in flāmantur. præterea cū corporibus nostris ad mouetur, ea manifestissimè calfaciunt. At chalcitis, mysi, sinapi, nitrū, acoron, meon, costus, & pyrethrū, cū nobis sunt admota, calida videtur, alia magis, alia minūs: nō tamē sunt idonea que in flāmam vertatur. An igitur seipsos fallūt, quod id solū æstimāt? nūquid aliqua facile in flāmam trāsmutetur vel nō? quos vtique; non sic, sed an vertatur in prunā vel nō æstimare oportebat: cū sit pruna ignis nō minūs q̄ flāma: hoc tamē discrimine, quod ærē, vel ærēo quopiā in ignē mutato, flamma: terra, vel terreæ re aliqua accēsa, sit pruna. Atq; hæcenus quidem cōsentire secū sermo omnino videtur: siquidē videntur medicamēta ea, quæ vbi ignē attigerint, facile accenduntur, nos quoq; ex calfacere, nisi si quod propter craf sitiem intra corpus nō facile assumitur. Differetur enim de iis latius in libris de medicamentorū viribus. Quæcunque tamen medicamenta nostrum corpus ex calfacere videntur, ea promptè vertūt in ignem. At quomodò igitur (inquirunt) tangentibus non sentiuntur calida? hoc haud scio cur dicant. nam si energiā ac iam nunc calidum esse prædictorum quidque diceremus, profectò mirari liceret, quomodò tangentibus non appareant calida: nunc quod possint facile calida esse, idcirco ea potestate talia vocamus. Itaq; nihil miri, si eos qui se tagunt, nō dum calfaciāt: veluti enim nec ignis ipse augetur, priusq̄ victa

ab eo ligna sint mutata, (quod aliquo temporis spacio omnino fit) ita nec animantium calor à medicamentis, nisi illa priùs ab ipso sint mutata. Quippe alio genere calefit is qui ab igne vel sole intepefcit: alio is qui à prædictorum quouis medicamētorum. illa nanque actū sunt calida: medicamenta, nequaquam. itaque nec calefacere nos valent, priùs quàm actū talia fiant. ac quod actū talia sint, id à nobis accipiunt: veluti sicci calami ab igne. Ita verò & ligna ex sua quidem natura frigida vniuerfa: sed quæ ficciora sunt, & gracilia, ea facile mutantur in ignem: quæ humidiora sunt & crassa, spacio egent maiore. Nihil igitur miri est, si medicamenta quoq; primum quidē in parua & tenuia frangi postulant: secundo loco, vt tempore aliquo, tamen si minimo, corpori nostro quò calida fiant, sint adiūcta. Tu verò si ea nec comminuta, nec priùs calfacta, calida tamen iam fieri censes, quid significet, quod potestate calidum dicimus, parum mihi meminisse videris. sic enim ea exploras, tanquam energiā sint calida. Sed nec illud mirum, si quò recalfaciant, calefieri ipsa priùs postulēt: cū idē fieri cernatur, & in lignorum exemplo. quippe hæc vanescentem aliās, morientēque flammam tum seruant, tum verò augment, dum ab hac ipsa priùs calefiunt. Non est igitur alienum, calorem, qui in animantibus habetur, eiusmodi medicamentis quasi alimento quodam vti, quemadmodum ignis ligno. quippe id ita quoque fieri cernimus. Si verò perfrigerato corpori eorum quoduis quantumuis diligenter comminutū inpergas, prorsus non calefit. Proinde quæ refrigeratæ partes sunt, eas eiusmodi medicamentis plurimum perfricamus, vnà calorem perfricando excitātes: vnā rarum, quod priùs frigore fuit densum, reddētes: quò scilicet tum introrsum pharmacum penetret, tum naturali animantis calori coniunctū mutetur, ac calefiat. quippe cuius si particula quæpiam vel minima, calorem energiā concipiat, hunc deinde in totum per cōtinuitatem porrigat, perinde ac si ex parua scintilla tedam fumo tenus accendat. siquidem hanc vniuersam faciliè depascitur ignis, nihilo amplius scintillam requirens. Ac quicquid quidem potestate calidum est, huic nondum in natura sua calidum frigidò præpoller: sed in propinquo est, vt præpoller, adeò vt breuem opem quò vincat, extrinsecus requirat. hanc illi modò frictio abundè præstare potest: modò vel ignis, vel corporis alicuius naturæ calidi contactus. Non est igitur tam arduum rationem reddere, quid causæ sit, cur alia protinus vt corpus nostrū contigere,

Cap. II. lib.
I. simp.

Medicamē
ta à nobis
calfactanos
recalfaciūt,
& veluti
partes quæ
dā sunt ca
loris natū.
ibidem.

¶ An intelligat de frigido animanti
remoto

Lignum ui
vide ob hu
moris copiam
tardius ab
igni uincit
tur et assimi
latur.

LIBER. III.

contigere, recalcificare id possint: alia post longius id efficere spatium. quippe ex iis, quæ igni appropinquant, alia statim accenduntur, veluti clychnium, & tenuis teda, & pix, & siccus calamus: alia nisi diutius sunt admota, non vincuntur, sicut viride lignum. Illud potius definiamus, cuius utiq; demonstratio cum de naturalibus potentiis agemus, tradetur: ex hypothesi nunc quoque propositorum causa, eo utemur, quatuor nimirum differentes totius corporis proprias facultates esse, vnam id eorum tractricem, alteram eorum omnium retentricem, tertiam altera-
10 tricem, & quartam quæ alieni sit segregatrix, easdemque facultates effectus esse totius in quouis corpore substantiæ: quam etiã constare ex calido, frigido, humido, & sicco inter se mixtis, dicimus. Vbi igitur corpus vnaqualibet earum quas in se habet qualitaturn, corpus quod sibi admouetur, demutat, nec ipsum hoc casu, tota substantia existimandum est agere, nec quod ab ipso mutatur, posse ei assimilari. quare nec vnquam nutritur quod ita mutatum est, id quod se mutauit. At si illud mutet, id est, si tota substantia operetur, vtique tum sibi assimilabit, id quod mutatur: tum ab eo nutritur, neque enim aliud nutritio
20 est, quàm assimilatio perfecta. Quoniam autem hoc definitum est, inde rursus incipiendum: Omne animal conueniente sibi nutritur alimento: conueniens autem cuique alimentum est, quicquid assimilari corpori quod nutritur, potest oportet igitur toti nutrientis substantiæ, cum tota nutriti natura communio aliqua similitudine sit: prorsus hic quoque non paruo excessus defectusque subsistente in ipsis discrimine, cum alia magis consentientia, similiaque sint: alia minus. proinde etiam alia conficiendi opere valentiore ac diuturniore, alia minore ac breuiore egent. autum caro, minore: suilla, maiore: bubula
30 etiam, hac maiore. Vinum verò vt assimilaretur, mutationem desiderat minimam: quò sit, vt tum nutriat, tum roboret celerimè. Porro id quoque in concoquendi instrumentis, ventriculo, iecinore, & venis, prorsus aliquàdiu traxerit oportet: in quibus scilicet preparatum, nutrire corpus iam queat. antè verò
35 si nutritum in his sit demutatum, fieri non potest, vt animalis corpori sit nutrimentum: ne si per totum diem, ac noctem extrinsecus super corpus sit impositum. multòque minùs panis, vel beta, vel maza, foris imposita nutriat. At quæ quidem assimilantur, omnia nutrimenta vocantur: reliqua omnia medicamenta. Est porro & horum natura duplex: quippe vel cuiusmodi sunt

Facultates
 4. natura-
 les singula-
 rum corpo-
 ris partiu.

ip se quibus facultates
 requirunt et proueniunt ex
 actis et Agentibus et conueni-
 tibus in se et in se
 in tempera-
 mento est fa-
 cultati esse
 actus

Actus a longinquitate
 tur a distan-
 tia, ut in na-
 tura dicitur
 mus. et hoc quomodo aqualitate
 vel qualitate in se et in se
 actus a longinquitate fit actus quomodo
 actus a longinquitate fit actus quomodo

Nutritio ut
 actus a longinquitate fit actus quomodo
 actus a longinquitate fit actus quomodo
 actus a longinquitate fit actus quomodo
 actus a longinquitate fit actus quomodo

tum propter maiorem vastitatem
 vel similitudinem tum propter maiorem
 tum etiam propter aliam qualitatem
 tum etiam propter aliam qualitatem
 tum etiam propter aliam qualitatem

Coqui in no-
 bis facilia
 sunt, tenuis
 essentia: dif-
 ficilis,usco
 sa, cressa,
 aph. 11. et
 18. et 22.
 lib. 2.

aph. 11. et
 18. et 22.
 lib. 2.

sunt

Atque hinc fit

Atque hinc fit
ad hunc modum
facultatem
et multa per galeum

38 GALENI DE TEMPERAMENTIS

sunt adsumpta, eiusmodi etiam permanētia, vincunt, corpūsque mutant ad eūdem modū, quo id cibos: atque hæc prorsus tum venenosa, tum naturæ animalis corruptricia pharmaca sunt: vel mutationis initium ab animalis corpore cōsecuta, deinceps iam putrescunt, ac corrumpuntur: deinde corpus quoque vñā corrumpunt ac putrefaciunt: sunt autem hæc quoque noxia venena. Est his etiam amplius tertia medicamentorum species, eorum nimirum, quæ corpus recalfaciunt quidem, mali tamen nihil adferunt. Est & quarta eorū species, quæ & agunt, & patiuntur aliquid: sed tandē vincuntur, planēque adsimilantur. accidit porro his vt tam medicamenta sint, quā nutritimenta. Nihil autem miri est, si exiguum consecuta momentum aliqua, maximam à

In Asia ad Troadem, Mysia maior: minor, Asiæ pars, domus hac aliquādo ratione conflagrauit. Erat proiecctum columbinum stercus, cui iam putri & excoactō, ac vaporem edenti, & tangentibus admodum calido, in propinquo fenestra fuerat, ita vt iam contingeret eius ligna, quæ largē nuper illita resina fuerant. media igitur æstate, cū sol plurimus incidisset, accendit tum resinam, tum ligna. hinc autē & fores quædam aliæ, quæ propē fuerant, & fenestræ nuper etiam resina illitæ, facillē ignem conceperāt, atque ad tectum vsque summisserant. vbi autem excepta semel à tecto est flamma, celeriter in totam domum est grassata. Hoc arbitror modo, aiunt & Archimedes hostium triremes vrentibus speculis incendisse. Porro succenditur his promptē, lana, stupa, elychniū, ferula: quicquid denique similiter his ficcū, rarumque est. Flammam edūt & lapides attriti, atque hoc magis, si quis sulphure illos illeuerit. Eiusmodi erat medicamentū Medææ. quippe quod quibus est illitum, omnia vbi in id incidit calor, accēdit. constat id ex sulphure & humido bitumine. Iam illud ceu rem mirādam quidam ostentauit: extinxit lucernam, ac rursus muro adinueniens, accendit: alter lapidi eā admouit. fuerant autē tum murus, tum lapis sulphure contacti. quod vbi deprehensum est, desinit mirū videri, quod ostētabatur. Ergo omnia id genus medicamina p-38

Medææ medicamentū. Et hæc calida adhuc non sunt, aptissima tamen vt calida fiat. atque idcirco potestate calida dicuntur. Ac de iis quidem nulla est dubitatio: sed nec cur vinum bibitum quidem valenter corpus calfaciat: cuti autem impositum non calfaciat. mōstratum enim suprà paulō est, id non simpliciter vt calidum medicamentum

tum

eum: imò vt conueniens nutrimentum calfacere animal. tanquā
 enim ignis idoneum alimentum, ignem ipsum auget: ita quic-
 quid corporū naturā calidorū proprium & naturale est nutri-
 metū, id ea semper non solū roborabit, sed etiam institum eorū
 5 calorem augebit. atque id quidem omnis nutrimenti commu-
 nis affectus est. Vino autem præter cætera proprium ac suum
 est, mutationis celeritas: ita vtique, vt tedæ, elychnio, stupæ, pi-
 ci. iam verò ab ignis exemplo non digressi, admoneamus rur-
 sum de lignis humidis, quæ ipsa quoque ignis nutrimentū sunt
 10 ceterū non statim, aut cōtinuò. eoque sæpenumero ingni inie-
 ctā, non solū flammam quasi sopiunt, sed etiam si imbecilla
 est & parua, corrumpendæ quoque eius periculum afferunt. sic
 profectò & in animalibus cibi, qui vtī prorsus adsimilentur, &
 corpus nutrant spatio egēt, hi frigus vniuersi, potius quàm ca-
 15 lorē afferre in præsentī videntur. Cæterum calfaciunt hi quo-
 q; tandem, non secūs ac reliqui cibi, si semel vt corpus nutrant,
 sunt consecuti. Omne enim nutrimentum, quatenus nutrimen-
tum est, animalis calorem auget. At si deuoretur quidem vt nu-
 trimentum, nec tamen superetur, id erit quod Hippocrates di-
 20 xit, nomine quidē nutrimentū, re autem minimè. quippe cū
 trisariam nutrimentum dicatur, sicut ipse docuit his verbis, Nu-
trimentum est, & quod nutrit, & quod veluti nutrimentum est,
 & quod futurum nutrimentum est. Quod vtique iam nutrit, &
 corpori adiungitur, nec amplius futurum est, id propriè nutri-
 25 mentum nominatur. idem verò & corpus quod nutrit, ex calfa-
 cita: quod reliquorum neutrum facit: quòd scilicet, propriè nutri-
 menta non sint: sed alterum eorum veluti nutrimentum, alterū
 tale futurum. Proinde nec vinum ipsum semper animal calfa-
 cit, æquè vt nec oleum flammam accendit, tametsi aptissimum
 30 est ignis nutrimentum. Imò si imbecilla & exigua flammæ, eò
 ferem multum oleū infundas, suffocabis eam, prorsusq; extin-
 guēs, potius q̃ augebis. sic igitur & vinum vbi plus bibitur, q̃ vt
 vinci possit, tantū abest vt animal calfaciat, vt etiam frigidiora
 vitia gignat. quippe apoplexiæ, & paroplexiæ, & quæ Græcè ca-
 35 ros, & comata vocamus, & neruorum resolutio, & comitiales
 morbi, & cōuulsiones, & tetani, immodicum vini potum comi-
 tātur. quorū vnumquodque frigidum est vitiū. generatim enim
quæcunque assumpta in corpus, vt nutrimentum calfaciunt, hæc
interim frigefacere deprehendas: æquè scilicet, vt flammam ab
 40 eadem materia, non augeri modò, verū etiā aliquādo extingui.
 atque

Omne ali-
 mentum a-
 ctū, calorē
 naturæ au-
 get.

Cibi calidi
 & frigidi
 dum actū a-
 lunt, ambo
 calfaciunt.
 sed illi ma-
 gis, hi mi-
 nus.

Nutrimentū
 actū pro-
 priè est nu-
 trimentum:
 potēti autē
 propinqua
 & remota,
 improprie
 Gal. lib. 1.
 facul. nat.

Agentis in
 passū debet
 esse certa
 quædā pro-
 portio.

Morbi cere-
 bri & ner-
 uorum fri-
 gidi ex utro-
 no ob copiam
 nō cocto in
 nobis.

Alimenta
 dum actū
 nutriūt, cal-
 faciunt ma-
 gis & mi-
 nus.

atq; hæc quidem omnia, tum iis, quæ de elementis, tum iis quæ de temperamentis sunt prodita consentiunt. Illud fortasse dissonare videbitur, quod ex iis, quæ ut nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hanc erodunt, atque exulcerat: sicut sinapi, muria, allia, cepe. verum hoc quoq; cum positis à principio hypothesebus concordat. Etenim propterea quod tum in ventre concocta: tum in venis in sanguinem versa, mutantur, alteranturq;: præterea quod vno loco non permanent: sed in multas partes diuisa, quoquouersus feruntur. Adde & quod non solum multis succis miscentur, sed etiam cibus, cum quibus sumuntur. Ad hæc quod celeriter eorum & concoctio, & partium separatio perficitur: ita ut quod cōueniens in eis est, adsimiletur: quod superuacaneum & acre, per aluum, vrinas, & sudorē excernatur: propter hæc inquam omnia, quod foris impositum, exulcerat, id comestum non exulcerat: & si vel vnum quodlibet prædictorum his accederet, satis esset ad ea quæ foris sunt integra seruanda, verbi causa, mutatio ipsa prima. Si nanq; nō maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cū est adsumptum, manifestum est, nec vim eius manere cēsendum, quod si tum dirimuntur eius partes, tum purgantur, multo utiq; magis sic censendū: iam satis erat quod nec eodem loci manet: cū nec circa cutem aliqd efficere posse videatur, nisi diutius immoretur: sed nec mixtio ipsa cum multis cibus parum momēti habet. si enim id citra alium cibum solum assumas, faciliē intelliges, quantum molestiæ, & rosionis venticulo sit allaturum: quinetiam, si plurimo dulci admixtum succo, cuti id imponas, quā nihil adferat incommodi. Cū igitur prædictorum vnumquodlibet per se, satis prohibere possit, quod minus sinapi, quod foris facit, idem facere intus possit, multo (arbitror) magis vbi omnia simul coe-rint. nam & coquēdo alteratur, & secernitur, & expurgatur, & cum multis aliis miscetur, & variē distribuitur, & in omne partem fertur, nec in vlla moratur. Quod autem si acrimoniam suam seruaret, interna quoq; omnino exulceraret, ex iis, quæ sponte accidunt vlceribus, intelligas. gignitur enim non raro aliis ex vitioso cibo, aliis ex quapiam in ipso corpore corruptela & putredine, vitiosus succus, quam cacoehymiam vocant: iis aliquādo interiorum quoq; aliquid exulceratur: magna tamē ex parte cutis, quoniam in hanc excrementa quæ in habitum corporis colliguntur, natura expellit: multis & assiduīs vlceribus afficitur: quippe cæci, phagedænæ, herpes erodentes, carbunculi, &

Cause 4.
cur idē, ut
sinapi, sum-
ptū & ad-
motū vires
non habet
eas dē. Nam
sumpti alte-
ratio, loci
mutatio, di-
uisio citra
fit.
Mixtio cū
aliis.

Cacoehy-
mie causæ
internæ in-
teperies: ex
terne sumē-
dorum, ad-
monēdorū,
faciendorū,
educēdorū
qualitas,
qualitas ma-
la.

Quædam aqua per se frigida est, ex accidenti vero aliquando calida: verum acquisitius eius calor breui perit, naturalis frigiditas manet. Tanquam igitur calida aqua flammæ iniecta, eam extinguit: sic meconium si id quantumuis calfactum dederis, & calorem animalis perfrigerabis, & necis periculum afferes. Omnia igitur id genus medicamenta, si exigue sint data, & vñ cum iis, quæ vehementiam frigoris eorum castigare valeant, nonnunquam vsum aliquem corporibus nostris præstant, quemadmodum in

Diureticis miste cathartics, salubres sūt hydropics, li. 11. simpl. Cantharis solâ vesicâ ulcerat, mīo lib. 1. comp. phar. secundum genera.

opere de medicamentis dicitur. siquidem medicamen id quod 10
Cantharidas recipit, hydericis prodest: tamen si cantharis ipsa, vesicam omnino exulcerat. verum vbi per ea, quæ admiscuntur, castigata est, ac corpori quod plurimo humore grauatur, tum offertur, illum per vrinas expellit. Maximè igitur est attendendum in omnibus, quæ potestate calida, frigidave di- 15
cuntur, sint ne ex natura eorum, quæ nutrire corpus possunt: an eiusmodi, quæ exiguum alterationis momentum nacta, deinde secundum propriam naturam alterata, corpus ipsum aliquo modo afficiūt. Tertio loco an nullo pacto ab eo quicquam alterentur. Si nanque ex nutrientium sunt genere, si quidem 20
vincantur, calfaciunt: si non vincantur, refrigerant. sin ex iis sunt quæ exiguum quippiam alterantur, omnino calfaciunt: si verò ex iis, quæ omnino non alterantur, maximè refrigerant.

Attendere autem, vt dictum est, quàm maximè oportet, ac discernere, quæ per se sunt, ab iis quæ per accidens, non in calidis 25
& frigidis modò, sed nihilo etiam secius in siccis & humidis: quippe aliqua talium, cùm siccam substantiam sint sortita, vbi largo calore sunt liquata, humiditatis phantasiam præbent, veluti æs, & ferrum: quædam per se humida, vbi in syncero frigore sunt morata, apparêt sicca, sicut glacies. Minimè igitur de 30
iis omnibus faciendū absolutè, & sine vlla exceptione iudiciū est, sicut in superioribus monuimus: sed cum eo, vt quæadmodum sese in calore, frigoreq; habeât, cōsiderētur. siquidē si exiguo prædita calore, nihilominus humida cernūtur, talia esse ex propria natura sunt censenda, tamen si cum copioso calore sint 35
sicca, quæ verò vel sub feruēti calore fluunt, vel sub puro rigore sunt cōcreta, ne horum quidem altera per se humida, altera

per se sicca sunt existimanda. Ergo tū ad hūc modū distinguere cōueniet, quæ per se sunt, ab iis quæ p accidēs: tū ad hæc ipsa spectatibus, eorū quæ potestate calida, frigida, humida, siccave 40
sunt,

Quædam aqua per se frigida est, ex accidenti vero aliquando calida: verum acquisitius eius calor breui perit, naturalis frigiditas manet. Tanquam igitur calida aqua flammæ iniecta, eam extinguit: sic meconium si id quantumuis calfactum dederis, & calorem animalis perfrigerabis, & necis periculum afferes. Omnia igitur id genus medicamenta, si exigue sint data, & vñ cum iis, quæ vehementiam frigoris eorum castigare valeant, nonnunquam vsum aliquem corporibus nostris præstant, quemadmodum in

alterationes vertuntur : quibus corrumpi naturam nostram accidit. eiusmodi enim omnia deleteria genere sunt, etiam si propter exiguitatem nonnunquam nihil quod sentiat, efficiant.

De his ca. 14. lib. 5. simpl. Ac quæ corporis naturam rodunt, putrefaciunt, & liquant, merito potestate calida nominantur. Contrà quæ refrigerant, & sensum auferunt, torporemq; notabilem afferunt, frigida. Et priora quidem nihil non rationi consonum, nec ipsa pati, nec in corporibus nostris efficere videntur. siquidem calido corpori applicata, & mutationis momentū aliquod hinc adepta. partim eorum ad summam caliditatem, partim proueniunt ad putredinem Iure igitur pro affectu quem ipsa consecuta sunt, etiam corpus animalis afficiunt. At quæ corpus, tamen si ipsa calida sunt applicata, tamen refrigerant, non paruum dubitationem afferunt, utrius potius naturæ sint. nam si energiâ semel calida sunt reddita, cur animal non calfaciunt? sin nondum sunt cal-
frigida cal facta calore acquisitio, mox relictâ, naturalis frigiditatem refertur, ut Aristoteles docuit. perit namque celeriter eorum, quæ ex accidenti sunt calida, acquisititius affectus : ita ut in priorē naturæ suæ statum facile reuertantur. Porro in applicandis iis nobis
20 quæ natura quidem sunt frigida, sed per accidens calida, duo hæc contingere est necesse, & ut acquisititius eorum calor pereat, & propria eorum temperies, à nostra nihil immutata, frigida persistet. Et quid miri, si papaueris succus, mandragora, vel cicuta, vel similitum aliquid, quâuis exhibeatur calfacta, paulò post
25 euadunt frigida? cum idem patiantur, pituita, & lac, & far, & panis : ubi in imbecillum ventrem demissa, ab eo non superant. euomuntur enim non raro abundè frigida. Et quod iis natura est, quodque Hippocrates notauit, pituita ipsa quauis iam
30 succus sit, atque ex cibis in ventre iam concoctis nata, nihilominus frigida tangentibus sentitur : neque id modò dum in ventre consistit, sed postquam à venis ipsis, purgantis cuiuspiam medicamenti vi, est detracta. tamen si enim quàm tenacissima est, ac per vim ducitur : atramentum ne ipsa quidem tractus violentiâ cal fieri potest. Quid igitur miri, si etiam papaueris succus,
35 quod naturæ nostræ tam contrarium medicamentum est, quàm celerimè refrigeretur, etiam si calfactus sit exhibitus : refrigeret autem vnâ secum & corpus? quippe acquisititium calorem non seruat, propterea quòd naturâ frigidus est. at quia eius substantia à nobis non alteratur, imò potius nos alterat, 40
& mu-

Frigida cal
facta calo-
re acqui-
sitio, mox
relictâ, na-
turale frigi-
ditatem re-
fertur, ut
Aristoteles
docuit. perit
namque cele-
riter eorum,
quæ ex ac-
cidenti sunt
calida, ac-
quisititius
affectus : ita
ut in priorē
naturæ suæ
statum facile
reuertantur.

Pituita quæ
ita semper
frigida est,
presertim
uitrea.
Humores è
corpore ui-
tractos in
calefcere,
Hippoc. in
nat. huma-
Galeni li.
2. loc. affe-
re lib. 3.
temp.

pituita quæ
ita semper
frigida est,
presertim
uitrea.
Humores è
corpore ui-
tractos in
calefcere,
Hippoc. in
nat. huma-
Galeni li.
2. loc. affe-
re lib. 3.
temp.

- & mutat: idcirco nec à nobis quicquam recipit caloris, & pro sua natura nos afficit: itaq; cum frigidus naturâ sit, & nos utiq; refrigerat. Nihil igitur in dictione nostra est dubitationis reliquum. Enimvero quod horum omnium, quæ frigida per naturam sunt, quicquid plus iusto calfeceris, ex propria id natura recedat, præterquam quod nullam dubitationem habet, etiâ prædictis à nobis affert testimonium. sicut enim salamandra ad certum vsq; terminum ab igni nihil patitur, vritur autem, si longiore spatio igni sit admota: sic & mandragora, & cicuta, & pylum breui spatio igni admota, proprium adhuc temperamentum seruant: largius autem excalfacta, ilicò corrumpuntur, nec quicquam efficere, quæ prius poterant, valent. Ac talium quidè omniū natura, hominibus maximè est contraria: (Sanè naturâ cum dico, vniuersam substantiam, ac temperiè, quæ ex primis elementis conflat, significo, calido, frigido, humido, sicco) eorum verò, quæ celerrimè nutriunt, conuenientissima. Reliqua omnia media inter hæc sunt, quorum alia magis, alia minus agere, ac pati à corpore nostro possunt. siquidè castorium, & piper agere magis in corpus nostrum, quam pati ab eo valent: vinum, & mel, & ptisana, pati magis quam agere. Ergo hæc omnia tum agunt circa corpus aliquid, tum verò patiuntur. Omnino enim vbi duo corpora inter se commissa multo tempore pugnat, certatq; de alterando: vtrumq; eorum tum agere, tum pati est necesse. fortasse autem & si non multo tēpore id fiat, attamen agit etiam id quod vincitur, in id quod vincit: verum ita exiguum, vt sensum effugiat. neque enim si acutissimo ferro mollissimâ ceram toto die ac nocte incidas: fieri potest, vt non fiat manifestè obtusius. Ita nimirum illud commodè dici videtur: Afsiduo illi durum cauat vndula saxum. quippe ita quoque fieri cernitur. cæterum vno aut altero istu nihil adhuc euidentem videre in talibus licet: ex quo factum arbitror, vt quædam ab admotis sibi nihil prorsus pati, opinati nonnulli sint. & cedendum quidem est ita loquentibus. Sæpe verò nobis quoq; ipsis ita plerunq; loquendū est: nisi sicuti ad vltimū ex amen disputationem perducimus: quemadmodum in præsentia facimus. Sic igitur ^{per peritiam} ~~per peritiam~~ id est, nunquam deficientis affectionis dogma, iis utique qui solum id ratione ipsa æstimat, valente demonstratione non caret: non est tamen eius ad priuatitas singulatim obeūdas actiones vllus vsus. Si namque adeo ex igitur affectus sint, quibus afsidue afficimur, vt nulli actioni senti-

Frigida per
iusto calfa-
cta, natura
sua refrige-
ratem ex-
uunt.

Salamandra
frigiditas
igni diu re-
sistit, tadem
vincitur.

Nature si-
gnificatum
maximè
propriū, ut
initio de na-
tu. dixim?
Deleterii
medicamen-
ti, alimētū.

Cap. 3. lib.
3. phys. et
alibi pas-
sim.

Omne agēs
in agendo
repatitur.
cap. 17. li.
3. simpl.

Qui sani-
tate exacte
optimam re-
cipiūt solā,
nos omnes
ætales et q
perpetua
passiue affi-
ci sent.

Medicamentum omne ad ducit
quod naturam alterat: ut patet: Quia
natura naturam quicquid patitur
regit: ut patet: ut patet: ut patet

GALENI DE TEMPERAMENTIS

sibile, & manifestum incommodum afferat: facile profecto co-
temnendi sunt: atque ei qui affectus id genus nullos esse dicit,
non repugnandum. Perinde igitur habet, & in iis quæ nutriunt,
propè dixerim omnibus: quippe quæ ipsa quoque in corpus ho-
minis aliquid faciunt: sed nec sensibile aliquid prorsus, nec cui-
dens: diuturna tamen eorum exhibitio, magnoperè alterat, mu-
tatque iam corpora. Sunt enim & quæ primo statim usu, mani-
festam alterationem suam indicent, veluti lactuca, quæ eos, qui-
bus veter quidem aestuat, manifestè refrigerat, atque a siti vin-
dicat: quibus verò refrigeratus est, manifestè lædit. conducit
verò & ad somnum non parum, neque id alia ratione vlla, quàm
quòd frigidum temperamento & humido est. verum sic humi-
da, & frigida ad hominē, & alia quæ ab ipsa nutrirī sunt apta:
sicut viridia ligna ad ignem. Quare rationabiliter cibi id genus
vtrumque præstant, & quòd veluti medicamenta corpus no-
strum auiciunt, & quòd nutriunt: oro quidem concoquēdi sui
tempore, ut medicamenta: ubi iam nutriūt ac prorsus sunt assimi-
lata, tūc nihil amplius in nos agunt, sed naturalem calorem au-
gent, ceu prius est dictum: quippe id omnium quæ nutriūt,
commune est. Nec est quòd miremur (si modò exempli viridi-
um lignorum non sumus inmemores) esse aliqua, quæ prius-
quàm adsimiletur, & nutriant, dum adhuc concoquantur, re-
frigerent: cum adsimilata sunt, ac iam nutriunt, calfaciant. Ita-
que vsus quoque talium omnium duplex medicis suppetit, tum
ut ciborum, tum ut medicamentorum. Fac nanque mutata sit
alicui optima ventriculi temperies, ad calidiorem: is profecto
quandiu lactucam concoquit, refrigerabitur, & mediocritatem
temperamenti assequetur: ubi verò ex ea iam nutritus est, in-
stri caloris substantiam augebit. In eo igitur vel maxime lese
fallere videtur iuniorum medicorum vulgus, quòd ignorat in
nobis aliquando qualitatem caloris intēdi, aliquando substan-
tiam eius augeri: tum quòd utroque genere veteres calidius fa-
ctum animal dicant: quando etiam calidius sit, siue calorē eius
intendas, siue substantiam, in qua prima consistit, inaugeas. Fin-
ge nanque ex iis, quæ in animalis corpore continentur, sangui-
nem esse per se calidum, aut, si magis placet, flauam bilem, reli-
qua omnia ex accidenti esse calida: utique quòd horum aliqua
habeant partem, nūquid necesse erit animal bifariam calidius
esse, vel quòd plus calidorum succorum sit sortitum, vel quòd
calidiores eos habeat quàm antē? mihi planē ita videtur. Ad

eundem

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Cibi quida-
m sunt medici-
amentosi.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Viridia hu-
mida sunt
sedant. ca.
30. li. i. sim.
et somnum
conciliant.
Arist. lib.
de somno
et uigilia.

Substantia calida
natura est in humido
primogenio

Substantia calida
natura est in humido
primogenio

Substantia calida
natura est in humido
primogenio

Substantia calida
natura est in humido
primogenio

Substantia calida
natura est in humido
primogenio

Substantia calida
natura est in humido
primogenio

eūdem modum (arbitror) & frigidius erit bifariā, vel quòd plu-
 res illi succreuerint frigidi succi, ceu pituita, & nigra bilis: vel q̃
 eorum omnium modo nō mutato, sola qualitas sit intensa. An
 igitur miri quicquam est, si corpus, quoad concoquitur frigidus
 5 natura cibus, sicut porrulaca, & lactuca, frigidaē qualitatis nō
 parum percipiat: percocto autem, ac iam in bonum sanguinem
 verso, calidi succi accessione, calidius q̃ prius euadat? At qui si
 nihil horū, aut eiusmodi est quod fieri nequeat, aut etiā adhuc
 mirum, desinant iam obstrepere, qui vnum eundemq̃ cibum
 10 tum nutrimenti, tum medicamenti vsum corpori prætare ne-
 gant. Tanquam enim si omnino non percoqueretur, perpetuò
 maneret medicamentum. sic, quum iam est percoctum, ambo ef-
 ficitur. Pone enim, prorsus non concoquatur lactuca: vel, si ma-
 uis, succus ipsius, (quādo is si liberalius sumatur, si similem in ho-
 15 mine cum papaueris succo effectum habet) nōne hoc casu me-
 dicamentum tantum erit, an non? nemo (arbitror) de ea re du-
 bitet. Ergo habet omnino lactuca & medicamēti facultatē: at
 verò habebat & nutrimentū: quippe que persepe nutrit. ambas
 igitur facultates simul in se cōiūct: non tamen similiter ambas
 20 ostēdit. verū vbi plus egit in homine, q̃ sit passa, medicamēti
 potius indicat facultatem: vbi passa plus est q̃ egit, nutrimenti.
 Nec mirum illud est, si lactucæ tum agere, tum pati contingit:
 quādo enī quoque, ceu paulò antè diximus, non solum in ce-
 ram agere, sed etiam ab ea pati accidit. cæterum eò quòd mul-
 25 tiò amplius est quòd agit, quàm quòd patitur, alterum latet. At
 si durissimum illi ferrum admoveas, contrā magis pati, quàm
 agere tibi videbitur: tamen si agit aliquid tum quoque: sed vis ci-
 ius negligitur prae exiguitate. Itaque de omnibus prorsus cibis
 illud pronuntiare non dubitemus, quòd non solum a nostris cor-
 30 poribus pati, sed etiā agere aliqd in ea possunt: iam verò & de
 quibusdā, quæ planè scilicet & luculenter videmus agere, quòd
 non tantum cibi sint, sed etiam medicamenta: & lactuca quidē
 tam cibus, quàm medicamentū frigidum est: eruca tam cibus
 q̃ medicamentū calidum. quòd si castoriū quoq̃ spatio con-
 35 coquitur, erit id quoque simul nutrimentum, simul medicamē-
 tum calidum: ad eundem modum, sinapi & piper. Ex herbis
 quoque, asethum, & ruta, & origanū, & pulegiū, & calamin-
 the, & thymbra, & thymum: quippe hæc omnia, tum cibi, tum
 medicamenta calida sunt: prius enim quàm in sanguinem sunt
 40 mutata, diū scilicet adhuc concoquuntur, medicamenta: mutata

Austa calo-
ris nature
sui stantia,
non inuaria
qualitas.

Frigida
quantitate
sunt delecte-
ria, non toto
genere, ca.
18. lib. 3o

in primo pro lib. 11 de facultatibus
simplicium medicor.

Calida, fri-
bus, sic. que
nos manife-
stè alterat,
ubi sunt me-
dicamen-
ta, sibi: epera
ta, sibi a. i.
mēta, initio
prini alt-
ment.

Ciborum
omnium na-
tura.

Cibi medi-
camentosi,
calidi, prius
frigidi.

verò in sanguinem, non utique iam medicamenta, sed nutrimentum: secunda nimirum nutrimenti significatione, qua id significatur, quod nondum est alimentum, sed veluti alimentum. Ergo sicut de lactuca paulò suprà fecimus, cum duos vètres, alterum iusto frigidior, alterum iusto calidior finximus: ita nunc quoque in omnibus iis quæ potestate calida sunt, proponamus eosdem ventres. Ergo eum qui frigidior iusto est, quoad in eo continentur, ac concoquuntur omnes id genus herbæ, calfaciunt, atque ad temperamenti æqualitatem reuocabunt, proderuntq; ut medicamenta: alterum verò qui calidus est, inflammatur, ac magnopere lædent: atq; has quidem alterationes qualitate sua inducent: nam omnino percocta, & mutata, ac in sanguinem iam versa, naturalis in animali caloris substantiam augebunt, non qualitatem intendent. In totum enim siue frigidus siue calidus potestate cibus sit, postea quàm in sanguinem con-

Observa.

uersus est, naturalem calorem similiter augebit: quoad autem ad sanguinis formam tendit, necdum planè sanguis est redditus, refrigerat, excalfacitve animal, medicamenti ritum. Sanè omnis hæc disceptatio ab vno principio pendet: quo magis seruandū id, memoriaq; tenendum perpetuò est, cuilibet corpori proprietatē quandam temperamenti esse, quæ huic quidē naturæ sit consentiens, ab hac verò sit dissentiens: tum si quod conueniens sibi est, in suam naturam transmutet, eo pacto caloris sui substantiam augebit: sin ipsum sit mutatum, duorum alterum illi contingeret, vel ut calorem quandam conquirat, utique si id à quo mutatur, excalfacit: vel proprium calorem amittat, si id non calfacit. Liqueat igitur ex iis, quod cuiusmodi omnia, ex eorum sunt numero, quæ relata ad aliquid dicantur: quum ad proprietatem mutatæ naturæ, quicquid assumitur, vel nutrimenti, vel medicamenti, vel vtriusque rationē sortiatur. Verbi gratia, cicuta sturno nutrimentum est: homini medicamentum. rursus coturnici veratrum nutrimentum est: hominibus medicamentum. siquidem coturnicum temperies adsimilare sibi veratrum potest, quod hominum temperies non potest. Ergo manifestum iam arbitror factum, quod iudicium eius quod respectu nostri

Cap. 2. lib. 1. simplicis.

iudicium de rebus est pro pingui pri mum: deinde, si opus est, è logic quo petatur.

calidum, frigidum, humidum, & siccum dicitur, non ex iis, quæ extrinsecus sunt posita: sed ex iis, quibus ipsi afficimur, certum exactumq; fieri possit: atque id tanquam primum, ac maximè sit spectandum: deinde si res exigat, etiam quod ab externis petitur. Nam si euident ad sentiendum, & clarus sit adhibiti medicamenti

dicamūti effectus, huic reliquis notis omnibus posthabitis credendum: si debilis & obscurus, aut etiam mixtus, aut vllam omnino dubitationem sit exhibēs: tum vtique ad externa omnia cōferentes, de eo iudicandum: ac neq; horū quidem ad ea quæ lōgius absunt, sed quæ ab ipsa quæsitæ rei substantia sunt desumpta. Verbi gratia, si oleum calidū est, non id inde spectabitur, q̃ glutinosum, aut pallidum, aut læue est: sed q̃ facile inflāmur: lidum mutatur. Ad eundem modum & in corporibus nostris, non vtiq; id expendēdum, an crassarum partium, an tenuium, aut humidū, aut leue, aut glutinosum, aut pallidū: sed an calfaciat admotū. æquē verò an dulce sit, an aliuū deiiciat, an sanguinem, si instilletur, faciat in mixtione fluxilē: quippe hæc quoq; superuacua sunt, cū estimare liceat, an calfaciat cū admouetur. Ergo si notabiliter id, valenterq; faceret, quemadmodū piper, vtq; clarum id procūq; dubio esset: nunc cū minimē valenter id præster, meritò in quæstione venit. Multò verò magis de rosaceo, & aceto dubitatur à medicis, atq; ambigitur, calidane hæc, an frigida potestate sint. Agendum igitur id est, vt in omnibus quæ potestate calida, frigida, humida, siccaue dicūtur, exactas aliquas, clarāsq; discretionēs inueniamus: sicut ante de energia sic dictis fecimus. Porro incipiendū arbitror ab iis, quæ eū deūissima sunt, quādo in iis exercitatus, facilē cōsequetur ea, quæ minūs sunt euidentia. Ergo statim vt corpori hoc vel illud medicamētū, cibū sive admouetur, expers esto omnis acquiriuitū caloris vehementis, & frigoris. Quam enim in superioribus determinationē inuimus, cū sicca & humida corpora dignoscēda proposuimus, eadē nobis nūc quoq; in iis, quæ potestate calida frigidāq; sunt, non minūs erit vtilis. nam siue potestate frigida, cū id applicas, manifestē calfacias: siue calidū refrigeres, corpus primo occurſu qualitatis acquiratæ, non eius, quæ propria est rei admotæ, sensu afficietur. Vt ergo ad motū rei vera syncerāq; natura exploretur, tepidū quoad fieri maxime potest, esto: nec vllam extrinsecūs notabilem alterationē nem valentis caloris frigorisve ceperit. Ac prima quidem ad motū medicamenti præparatio talis esto. Applicatur autem, cū eius vim exploras, non cuiuslibet corporis affectui, sed simplicissimo, & quoad fieri maxime potest, summo. At si summi quidem caloris affectioni admotum, frigoris sensum exciet, erit profectò sic frigidum. pari modo si frigido affectui appli-

cap. 5. lib.

2. simpl. &

sequētibz

De rosaceo

cap. 21. lib.

1. 2. 5. lib. 2.

simpl.

De aceto

cap. 17. &

sequētibz

lib. 1. si apl.

Calidū, frigidū, humi-

dū, si cū ex

pl. r. tur.

qualitatis

acquiratæ

sit expers.

Tepida si

quæ expla

r. 4.

applicatum, calidū statim appareat, id quoq; erit calidū: si vel calidæ affectioni calidū, vel frigidæ frigidū sentiatur, non est qd illud calidū, hoc frigidū omnino pronuncies. Est enim aliquādo summi caloris affectus, quē mediocriter frigidū medicamē adeò non alterat, vt refrigerando, dēfandoq; summū extrinse- 5 cūs corpus, calorē intrò concludat, ac diffilari vetet: indēq; affectum magis accendat. Ita verò & si quod frigidus affectus admo uetur, nullum afferat calorem: videndū est num id, cū sit ali- quid mediocriter calidū, nihil egit in affectū qui summi indigu it caloris. Ergo nec sic admoti medicaminis exploranda vis est, 10 nec si ex accidenti aliquid efficiat, non per se. Iudicabis autē qd ex accidenti aliquid facit, tum ex affectu ipso, tum tēpore: ex af- fectu, si is simplex est, & vnus: at à tēpore determinabitur iu- diciū ad hunc modū. Quod protinus vt admotū est, calfacere, 15 vel refrigerare manifestè cernitur, id vtiq; & ex se, & per se ta- le fuerit, quod tempore id facit, fortasse ex aliquo accidenti huc est actū. Veluti iuueni quadrati corporis, tetano estate media la- boranti, frigida liberaliter affusa, caloris tepercussū facit. Cæ- terū qd aqua frigida per se non calfaciat, ex primo eius occurſu 20 patet: sensum nanq; inuehit frigoris. præterea cutim quoad ei²⁰ affūdatur, frige facit: tum calorē, nec in omni corpore, nec dum affunditur, inuehit: imò tantū in iuvene quadrati corporis, & e- state media, & postq̃ à perfundendo est cessatū. Sicut igitur fri- gida quibus incidit, hæc ilicò perfrigerat, siue animata corpora sunt, siue non animata, siue calida, siue frigida: ita si quod esset 25 tēpus, vel corporis uatura, vel affectus vllus, in quo frigida primo statim occurſu caloris sensum inueheret, iure quæri posset, calfacere, an frige facere per se nata esset: nunc autē cū om- nia tū animata, tum inanimata protinus, & perpetuò frigeſci- eri ab ea cernamus: quibus autē insitus calor, veluti fons quidam 30 ignis in visceribus est, his adhibita repercussū aliquādo caloris facit: rationabile arbitror ex accidenti, non per se talia calface- re, sed nec latet qua ratione illud accadat. Siquidem stipata, clau- saq; corporis summa facie, repercussus, refractūsq; fit caloris e- ius, qui à profundo ascēdit, quiq; simul propter diffilatus inopiā 35 est aceruatus. simul ppter frigidi circumstantis violentiā in al- tū recedit: simul ex succis istis habitis nutritur. Quippe vbi col- lectus, nutritusq; calor ad summa corporis violentius ruit, fit qd dem caloris repercussus: indicium verò ac documentū, qd frigida haudquaq; per se calorem auxit. nam per se quidem cutim per- 40 frigera-

Sine ulcere
addit Hip.
aph. 21. li.
5.

Ratio præ-
dicti aph.
Hippocra-
tis.

21. lib. 5. aphor. 110.

Galenus cap. 3. lib. 1. Simp. sic ait
quod ab initio ad finem vsque
applicatum est, magis puer
calfacit, autem refrigerat
id autem ex accidenti potest
i. simp.
i. i. simp.
i. i. simp.

vide commentum magis. 9. f. 112
lib. 6. cap. 1. iniqua

- frigeravit: frigus verò eius, densitas, & reditus caloris ad profundum sunt consecuti. Rursus horum densitatem quidem diffusus prohibitio: reditum verò ad interiora, concoctio, qui isthic sunt succorum, est adsecuta. horum verò diffusus prohibitio, caloris colligendi, succorum concoctio, eiusdem generandi fuit occasio. Porro horum vtrumque natui caloris sequitur auctio. Ergo intercedētibz & mediis vtrisque, frigida in animalis corpore, caloris aliquando excitat incrementum: per se, nunquam: sed non minùs est quando calor ex accidenti per-
- 10 frigerat, vtiq; intercedēte vacuatione, sicut perfusio phlegmomen. Cùm enim ex calida fluxione phlegmone consistat, propria quidē eius curatio, vacuatio superuacui est: vacuationi autem particule, quæ per phlegmomen ex calfacta est, omnino succedit refrigeratio. Ergo cùm duplex in iis, quæ phlegmone laborant, particulis affectus sit, vnus quidem in quantitate, ex superuacui naturæ modum excurrentis abundantia: alter in qualitate, qui ex caloris spectatur ratione, sequitur prioris eorum curationem, etiam posterioris curatio: suntq; ex accidenti quæ vacuant, calentis materiæ remedia, & inflammationis particularum refrigeratoria. Ergo tum hæc discernere oportet, tum id agere,
- 20 vt pro modo simplicis affectus, etiam virium medicamentum inueniatur modus: verbi gratia, si calidus in summo affectus sit, frigidū quoq; in summo medicamentū paretur: sin affectus à summo paulum recedat, medicamentū quoq; à summo paulum declinet: si plus à summo calore absit affectus, ad portionem absit à summo frigore medicamen. Quippe si auspicatus à tali cōiectura examen eorū sis: facilius propriam cuiusq; inuenias vim.
- 25 Ad summam enim in omni simplici affectu calido, quodcunq; adhibitu medicamen primo statim occurso frigoris sensum intulit, id frigidū potestate est. ac multo profectò magis, si post primam exhibitionē tale perpetuò manet. Quod si calidum affectum prorsus sanet, frigidum id ex necessitate fuerit. adhibendum verò est cùm exploratur, omnino tepidū, vt prius testatum fuit. Vbi iam cognitū est tale esse, deinde curationis causa petitur, rectius frigidum sumitur: nisi si medicamen, summi sit frigoris, morbus in summo caloris non sit. Atq; hæc quidem diffusius, tum in opere de medicamentis, tū curandi methodo tradētur: ad p̄sens illud salcē nouisse oportet, si quod calido, & simplici affectui adhibitu medicamentū, tū protinus, tū toto dein-
- 40 ceps tēpore frigoris sensū, ac facilioris tolerantie, iuuamentiq; labo

aqua aliquando augeat calorem
quoniam aqua ob prout non huc apparet
per quo p̄p̄t calorem auctum
calorem in hunc modum, hunc vitem p̄p̄t
huc per accidens

Morbo ex
repleione
curat vacu
atio, ex con
trā, aph.
2.2. lib. 2.

quod dicitur tepidum id est, huius
quantum sua ipsa natura refrigerat
invenitur oportet et ita facilius
ad potestatem intrinsecam pertinet

Per se.

Epilogus.

laboranti affert, id frigidū necessariū est: tacti in aliis nōnunq̃ videatur calidū. Deprehendetur enim in illis, si diligēter exploratur, nō utiq; per se, sed ex accidēti excalfacere. cūm per se dicimus, vel primū, vel nullo intercedente medio, omnibus eiusmodi verbis, idē potestate significamus. In quibus omnibus lectorem, in opere de medicamentis, propriis exēplis exercitabimur. Nunc recensitis iis, quā antē iam dixi, proposito libro cōmodum imponere finē tentabo. Cūm nanq; calidū corpus multifariā dicatur (nam & q̃ summā eiusmodi habet in se qualitatem, ipsū scilicet elementū: & q̃ propter eiusmodi qualitātē 10 pollentē, nomē est sortitū: adhuc quod collatū ad aliud dicitur, vel ad id quod mediocre eiusdem sit generis, vel quicquid fors tulerit) sic & quod potestate calidū est, energiā verō nondū dici potest, intelligi, probariq; multis modis oportet. Quō utique minū rectē si quid nō statim inflāmur, id aliqui ne vt ad nos 15 quidē esse calidū potestate putant. Nam siue facilē cōcoquitur, & citō nutrit, erit vt ad nos calidū: siue ad motū veluti medicamentū, calfacit, erit id quoq; , vt ad hominem potestate calidū. Sic nimirū & per singulas animalis species, ipsū potestate calidū, siue est vt medicamentum, siue vt nutrimentū, ad illud tā 20 tūm animal collatū dicitur. est enim ex iis, quē ad aliquid referuntur, quicquid potestate dicitur. quare & probatio quē ppria est, melior utiq; est, q̃ quā ab externo petitur. Propria verō est vna in singulis, utiq; si celeriter tale fieri appareat, quale id esse potestate diximus. Est enim potestate ignis, quicquid celeriter 25 in ignem vertitur: potestate verō calidū, vt ad hominem (est ex speciebus eorum, quā ex eo quod in ipsis prāpollēt, dicuntur) quicquid homini applicatum, naturalis eius caloris vel qualitatem auget, vel substantiam. Eadem mihi & de aliis cēferi dicta velim, quācūque scilicet potestate frigida, vel sicca, vel humida 30 dicuntur: quū hęc quoq; partim veluti ad ipsa elementa: partim veluti ad ea, quā ex prāpollente sunt nominata, tum intelligi, tum explorari, tum doceri conueniat. Patet verō eum quoq; qui iudicat, tactum, omnis acquisititii caloris & frigoris expertem esse debere, sicuti de medicamētis ipsis prius est dictū. 35

Tertii & vltimi libri de Temperamentis finis,

Thoma Linacro Anglo interprete.

Claudij Galeni Pergameni

DE INÆQUALI INTEMPERIE,

THOMÆ LINACRO ANGLO IN-
TERPRETE, LIBER.

Næqualis intemperies aliàs in toto animalis corpore fit: veluti in ea hydrops ^{hæmo}specie, quam Græci ^{ἀνὰ στήθος} ~~ἀνὰ στήθος~~ vocant: & febribus iis, quas iidē

Epialas appellant: ferèq; reliquis omnibus, exceptis quas hæcticas nominant. Incidit autē & in vnaqualibet parte, quā ea vel intumuit, vel

phlegmone, gangræna, erysipelate, cæcrōve est affecta. Huc pertinet & qui elephas dicitur, & phagedæna, & herpes. verū hæc Epiale po-

omnia cum fluxione consistunt. Absque autē materiæ affluxu solis partium qualitatibus alterandis, inæquales intemperies fi-

unt. utiq; refrigeratis iis, aut deustis, aut immodicè exercitatis, aut feriatis, aut aliquid id genus pafsis. Iam ex iis, quæ foris cor-

pōri occurrūt, inæqualis intemperies gignitur, dum id vel frigē fit, vel calefit, vel siccatur, vel humectū redditur. quippe hæc sim-

plices intemperies sunt, veluti in iis, quæ de tēperamentis scripsimus, est monstratū: compositæ ex iis aliæ quatuor sunt, quū

corpus vel calefit simul & siccatur, vel calefit simul & humectatur, vel refrigeratur simul & siccescit, vel refrigeratur pariter &

malescit. Quodd autem eiusmodi intemperies ab æqualibus consistēt, q̄ in omnibus intēperanter affecti corporis partibus æ-

qualiter non insint, id clarè liquet. Ergo quis sit omnis inæqualis intemperaturæ generandæ modus, in proposito libello statutū est exequi. Admonēdi autē sumus, quōd clarior nobis omnis

disputatio sit, de omnibus corporis particulis, principio à maximis sumpro, quæ scilicet ne vulgo quidem sunt ignotæ. Siqui-

dem manus, & pedes, & ventrē, & thoracē, & caput nemo est qui ignorat. Diuidamus autē earum rursus vnamquāq; in proximas sui, quæ Græcè dicuntur, particulas. Verbi gratia,

crus in femur, tibiam, & pedem. Item totum brachium, in brachium, cubitū, & summā manū. Iam summæ manus ipsius propriæ particule sunt cārpūs, ^{μετακάρπιον} ~~μετακάρπιον~~, & digiti. Digitorum vero particule sunt, ossa, cartilago, ligamentum, arteria, vena,

membrana, caro, tendo, vnguis, cutis, adeps. Has autem diuissimè in aliam speciem non est: sed sunt similes ac primæ, excep-

Anasarca seu leucophlegma, tertia species.

Epiale postea, & ca. 6. li. 2. feb. intemperies, ea inæqualis cum materia, ut in tumoribus præter naturam, & sine materia.

inæqualis ut æqualis, simplex est vel composita sita. inæqualis inæqualis & æqualis.

Maxime partes corporis 5. Hic manus, brachium totū: pes, crus, caput.

Tenentem
ex nerio et
ligamento
misset Gal.
1. li. de mo-
tu musculo-
rum.

pitis tamen arteriis & venis hæc nanque ex fibris & membranis
sunt conditæ, veluti in tractandæ dissectionis ratione est tradi-
tū. Quinetiā cōplura esse spatia inter ipsas primas & similes
particulas, atq; iis etiā plura maiora minoræque inter ipsas in-
strumentales & compositas: aliqua verò & in vna qualibet si-
milari particula, veluti osse cutēque: hæc quoq; omnia in iis, quæ
de administrandis dissectionibus scripsimus, sunt p̄dita. Ac quæ
mollia quidē sunt corpora, ea quoniā sibi inuicem incumbunt,
interpolita spatia latere conspectum faciunt. quæ dura siccaque
sunt, in iis cernere spatia licet, sicuti ossium cauernulas. conti-
nent hæc naturaliter multum in sese humoris, huiusq; crassi & al-
bi, in id comparati vt ossa nutriat. Quæ in cute foramina sunt,
ea qua ratione fiant, in iis quæ de temperamentis præcepimus,
est dictū. atq; hæc monuisse necessariū erat claritatis causa eor-
um quæ à nobis deinceps sunt dicenda. De inæquali verò in-
tēperie nunc agendū, tum quænam eius natura sit, tū quot eius
generandi modi. Ergo q̄ in omnibus particulis corporis quod
fluxione est affectum, vnica temperies non sit, prius est dictū.
verū id commune omnis intemperamēti inæqualis est. diffe-
rētiæ eius ipsam corporum affectorum sequitur naturā: quum
aliter simplex caro, aliter vniuersus musculus impari tempera-
mento sit affectus. quippe calida fluxio, vbi in musculum pro-
cubuit, primū maiores arteriæ venæque opplentur, ac disten-
duntur ab iis minores: atque ita res procedit, donec ad mini-
mas sit peruenitum. in iis vbi valenter impacta fluxio est, nec
ampliùs contineri potest, partim eius per ipsarum ora, partim
per tunicas, collatum foras transmittitur: tum verò spatia ipsa
vacua, quæ inter prima sunt corpora, fluxione implentur. Sic
omnia ab humore, omniq; ex parte incalescunt, ac perfundun-
tur. ea sunt nerui, ligamenta, membranæ, caro ipsa: antequam hæc
arteriæ, & venæ: quæ scilicet & primæ & præter cetera vario do-
lore afficiūtur. q̄ppe interiùs à fluxione tū excalfiūt, tū distendū
tur, ac diuellūtur: exteriùs nō mō excalfiūt, sed etiā premūtur ac
degrauātur. reliquæ particulæ alię cōprimēdo solū vel incalescē-
do, alię vtroq; genere laborāt: appellaturq; morbus ipse phle-
gmone. est aut inæqualis intēperies musculi: seruet enim iā qui
in eo est sāguis. is secū exalfacit primū quidē ac maximè arteri-
arū, & venarū tunicas: mox verò omnia quæ extra has sunt, quibus
scilicet circumfunditur. Ita duorū alterū necesse est sequi,
vt si fluxio vicerit, corruptio sequatur victorum corporum:

Lib. 2. in pi-
lorum gene-
ratione, et
1. san. tuē-
de.

Corpus h̄c
pro parte
aliqua flu-
xione ten-
tam.

Phlegmo-
nes genera-
tio.

Particule
omnes par-
tis fluxione
tenentur ab
ea ledun-
tur, sed in-
æqualiter.

Cause dolo-
ris variæ.

- fin fluxio sit victa, vt musculi ad naturalē statum redeant. Esto ^{fluxiois huius vel naturalis uictoria cap. 7. lib. 1. feb.}
 igitur prius victa fluxio, (rectius enim à melioribus incipitur)
 duplex hic incidit curatiois genus: quòd vel digeretur quicquid
 humoris in particulam procubuit, vel cōcoquetur. verum dige-
 5 stio optanda maximè curatio est: concoctionem hæc duo neces-
 sariò sequuntur, puris generatio, & eius in aliquod spatium ab-
 cessio. abscedit aliquando in capacitatē, quæ propinquæ sunt, ^{Tumores præter naturam autem resolutione, suppuratione.}
 tum maximam, tum minimè momentaneam. quod sanè ab-
 cessionis genus optimum est: aliàs in non momentaneam qui-
 10 dem, non tamen maximam: interim in maximam, non ta-
 men non momentaneam. Ac quæ in ventriculum incidunt abs-
 cessionum, optima est quæ in sinum eius internū abit: in quem
 etiam plerunque se aperiunt: mala verò quæ sub peritonæum.
 Pari modo in iis quæ circa cerebrum existunt, bona est quæ in
 15 priores eius ventriculos abscedit: mala, quæ sub inuolucra eius:
 item, quæ in posticum eius ventrem se recipit. Qui verò circa
 costas abscessus colliguntur, hi in capacitates erumpunt thora-
 cis: ac musculorum quidem abscessus, sub cutem: viscerum ve-
 rò, in arterias & venas, quas in se continet: vel in membranam
 20 qua operiuntur, quæ ipsis pro cute est. At si victa à fluxione
 particulæ fuerint, in tãtam deuenient intemperiem, vnde tum
 earum pereat actio, tum ipsæ spatio corrumpantur. porro de-
 finient tum primùm dolere, quū mutatrici qualitati fuerint ad-
 similatæ. non enim quum murata particularum temperies iam
 25 est, siue (vt sic loquar) in ipso mutatum esse, dolent: sed dum
 mutantur, siue in ipsa mutatione: quemadmodum mirus dixit
 Hippocrates, dum alrefaſcit ac corrumpitur naturā, dolores
 sunt. Alteratur autem, ac corrumpitur cuiusque natura, quum
 vel calefit, vel frigeſcit, vel ſiccatur, vel humeſcit, vel eius vni-
 30 tas diſſoluitur: in iis quidem intemperamentis, quæ inæqua-
 lia ſunt, ex calefaciendo, vel ex frigefaciendo potiſſimū: quip-
 pe quum efficaciffimæ qualitates hæ ſint: ſecundo loco è ſic-
 cando, vel humectando: ex eſuriendo verò, vel ſitiendo, defi-
 35 erodendo, & tendendo, & premendo, & conuellendo, vnitatem
 ipſa ſoluenda. Ergo ſi calor ſanguinis in particula, quæ phle-
 gmone laborat, mitis eſt, tum qui in toto animalis eſt corpore
 mediocriter attemperatus, non facilè vnā cum afflicta parti-
 cula caleſcit: ſin vel ille ſeruet vehementiùs, vel qui per totum
 40 ſpargitur animal, bilioſus eſt, ilicò totus ad calorem vertitur:

mulrò verò magis sicubi ambo cōcurrūt, vt & qui in phlegmo-
ne habetur, admodum calidus sit: & qui in toto est animante,
biliosus. Porrò calefit primū qui in arteriis est sanguis: quòd
scilicet is tum naturā calidior, tū verò magis spirituosus sit: post
hunc verò, etiam qui in venis est. quòd si propinqua visceri, cui
plurimus sit sanguis, obfessa phlegmone particula fuerit: iam ce-
lerit cum hoc vniuersus qui in animali est sanguis, calore
afficitur. Vnòque verbo, quicquid ex facili alterabile est, aut ca-
lidum naturā, id à quouis calefaciente primū exalfit. non se-
cūs & ab eo quod frigefacit, quicquid facile alteratu est, vel na-
turā frigidum, id primum refrigeratur. Ac promptus quidem
ad alterandum spiritus est, vtpote ex tenuissimis constans par-
tibus. Calidissima naturā meritò est flaua bilis: at frigidissima
pituita est. Reliquorum humorum sanguis, post flauam bilem
maximè est calidus: sicut nigra bilis post pituitam est frigida.
Quinetiam alteratur flaua bilis leui momento, ex quouis in eā
agente: nigra ægrè alterascit. In summa, quicquid tenuium est

*Omnis sub
stātia tenu-
is facilius q̃
crassa alte-
ratur, cap.
2. li. 1. feb.*

*Pueritine
humoris
accelerā-
tia.*

*Viscera mul-
ti sanguinis,
eorū he-
par.*

*Idem in lib.
de usu pul-
sum.*

partium, id promptè alteratur: contra cui crassa sunt partes, æ-
grè ita necesse est multifariæ phlegmonis alterationes incidāt,
proptere q̃ quòd multifariam affecta sunt corpora. Principio nā
que succus q̃ phlegmonem excitat, magis minúsue calidus est:
deinde succi putrefactio, pro ipsius natura respondet, nō mini-
mum certe, prout is magis minúsue est impactus. quippe quæ
perspiratu carent, celerit putrescunt, veluti in externis accidit
omnibus: cæterum quum calida temperie sunt & humida, tum
vtique potissimū. Iam ipsa phlegmone laborās particula, vel
propè, vel longè sita est à multi sanguinis visceribus: totūque
sanguis vel biliosus est, vel melancholicus, vel pituitosus, vel
spirituosus: atque hæc omnia magis minúsque. Quare necesse
est multiformes fieri alterationes, siue alterum alteri sit collatū,
siue idem sibi. Fiunt hæc omnes inæquales corporis intempe-
ries, maximè quidem inflammato eo qui in phlegmone est san-
guine: deinde eo qui in visceribus habetur & corde. atque huius
maximè eo qui in sinistro eius sinu est. In quem (sicut in opere
de vsurpandis manu dissectionibus est dictum) si viuo etiam a-
nimante, nec adhuc febre tentato, demittere digitū velis, vehe-
mentissimum deprehendes calorem. Quò magis verisimile est
vbi totum corpus præter naturam incalescit, hunc maximè si-
num ad summum peruenire caloris: quippe quum tenuissimū
maximèque spirituosum sanguinem habeat, ac moueatur per-
petuò.

petuò. Caterùm in febribus id genus omnibus, calefit quidem sanguis aliquando vniuersus, quicunque non naturalem illū calorem, qui ex humoris putrescētia est obortus, cōcepit: non tamen aut arteriarum, venarūve tunicæ, aut aliud vllum circūiacentium corporum prorsus iam temperamentum suum mutauit: sed adhuc mutatur atque alteratur incallescens, siue (vt sic loquar) calefiens. Quod longiore tempore hoc patitur, etiā vincetur aliquando, prorsusque mutabitur, ita vt nō ampliùs calefiat, sed iam sit præter naturam calfactum. Porro terminus mutationis est, cuiusque particulæ functionis læsio. ad quem vsque terminum omnis alterationis latitudo, via est in id quod præter naturam est, veluti mixtum comunēque ac medium quiddā ex contrariis vtrisque compositum, ipso naturali prorsus affectu, & eo qui iam planè est præter naturam. Ergo toto hoc tempore corpus incallescēs, pro modo alterationis etiam ad portionem sentit dolorem. Quum verò omnes corporis solidæ particulæ excalfactæ ad absolutionem iam sunt, eiusmodi febrem hæcticam Græci vocant, ceu non ampliùs iam in humoribus & spiritu, sed in corporibus iis, quæ habitus rationem habent, cōprehensam. hæc doloris est expers: putantque qui ea febricitāt, omnino se febre carere. neque enim sentiunt eius calorē, omnibus scilicet eorum partibus æquè percalfactis. Sed & conuenit de iis, inter naturalis scientiæ professores, in iis quæ de sensibus produnt. neque enim citra alterationem est sensus, neque in iis, quæ iam ad perfectionem sunt alterata, dolor. Itaque etiā hæcticæ febres omnes, tum sine dolore sunt, tum nec sensu ab his qui ipsis laborant, perceptæ. Non enim ex eorum particulis hæc agit, hæc patitur: quum omnes inter se iam similes sint redditæ, ac vnicam habeant consentientem temperiem. Quod si alia earum calidior est, alia frigidior: at certè eatenus est frigidior, vt vicinam nihil offendant, alioqui sic scilicet partes quæ pro naturæ modo se habent, mutuò se offenderent: vtpote quæ sic quidem temperamentis dissideant: caro nāque calida particula est, os frigidum. caterùm tam harum partium quàm reliquarum omnium indolēs inæqualitas est, modi excessus merito. Sic nāque neque aër qui nos ambit, priùs offendit, quàm ad immodicum calorem frigusve est immutatus. cuius alioqui quæ in medio sunt differentias, tamen si numerosas, ac manifestum excessum inter se habentes, citra noxam sentimus. Ex iis ergo fortasse nec illud durius dici videatur, quod Hippocrates

*Hoc clarius
cap. 1. feb.*

*Hæticæ et
mum cap. 9.
1. feb.*

*Partes spirit
uosæ, carni
se, solide,
æquè cali
dæ in hæti
cæ.*

*Alteratio
parua, est
indolens.*

Morbus o-
mnis ulcus
Hippocra-
ti.

Calidū cro-
dendo, frigi-
dum diuul-
lendo solut-
continuum.
Gal. cap. i.
li. 4. simpl.

Naturæ quo-
rundam a-
nimalium
contrarie

Rigoris cau-
sa cap. 2. &
6. 2. feb. lib.
5. symp. &
alibi passim.

Cap. 5. &
6. li. 1. feb.
et lib. de cau-
sis morb.

alicubi ait, omnem morbum vlcus esse. quippe vlcus vnitatis
est diuisio. immodicus verò calor, ac frigus proximè accedunt,
vt vnitatem soluant: plurimus quidem calor, dum segregat ac
incidit substantiæ continuitatem: summum verò frigus, tum sti-
pando, tum introrsus pariter tradèdo, quædam exprimit, quæ-
dam quassat. Atque hunc quispiam immodici caloris ac frigo-
ris terminum statuens, fortasse non incommodè sentiat. Seu ve-
rò is, seu alius immodici excessus terminus est, certè consistere
omnem immoderatū excessum in habitudine ad aliquid, iam
liquet. non enim pari ratione à calidis frigidisq; afficitur omne
corpus, indèque fit, vt aliqua animalium conuenientes inter se
succos habeant: aliqua non solum non conuenientes, sed eti-
am qui se mutuo corrumpant: veluti homo atque vipera, quo-
rum vtriusque salua alteri est pernicies. Ita vtique & scorpionum
necaueris, si ieiunus illi inspueris. At non homo hominè mor-
su interimit, nec vipera viperam, nec aspis aspidem: siquidem
quod simile est, id congruum amicūque est: quod cōtrarium
est, inimicum ac noxium: Augetur enim quidque ac nutritur à
similibus: perimitur ac corrumpitur à dissimilibus. Itaq; etiam
sanitatis tutela, per similia perficitur: morborum sublatio, per
contraria, verum de iis alius est sermo. Hæticam verò febrem
quæ iam habitum corporis occupauit, minimè sentit qui ea la-
borat. Reliquarum febrium nulla est quæ non à laborante sen-
tiatur: sed aliæ magis, aliæ minùs ægrotanti sunt graues. sunt ex
iis & quæ rigorem ingerant: fit enim id quoque symptoma, ve-
luti alia multa, ab inæquali intemperie. Rationem tamen gene-
randi eius in proposito libro tradere non est, priusquam de na-
turalibus facultatibus demonstratum fuerit, quot hæ qualèsque
sint, tum quid agere quæq; sit nata. verum in libris de sympto-
matū causis de omnibus agetur. Sed reuertor ad inæqualis in-
temperamenti differétias. Nam quemadmodum ex phlegmo-
ne febris nascatur, tum quòd phlegmone omnis ac febris o-
mnis præter hæticas, ex morbis sint, quibus inæqualis sit in-
temperies: dictū iam est. Porro accendi febrē & citra phlegmo-
nen ex solis humoribus putrescentibus licet. neque enim ea so-
lūm quæ inculcata sunt, & perspiratu prohibita, putrescunt,
(verum celeriter ea, maximèque) cæterum putrescunt & alia
multa, quæ putredini sunt opportuna. dicetur verò de horum
opportunitate alio loco. Iam alio quoque genere inæqualis ori-
ri intemperies in toto corpore potest: modò fuliginoso vapore
detento:

- detento: modò exercitationibus & plusculis laboribus calore
 adaucto: modò ab ira, quò sanguis immoderatiùs seruet: modò
 ex deustione quauis externa incalescit. Porro quòd etiam in his
 omnibus febribus, non secùs quàm in phlegmonis suprà est di-
 5 etum, tum pro viribus effectricis causè, tum pro corporis ipsius
 affectu, alii magis febricitent, alii minùs, alii haudquaquà, aper-
 tum esse arbitror. æquè verò & quòd intemperies ipsa nonnun-
 quam spirituofam tantum inuadit substantiam, nonnunquam
 ipsos etiam succos, clarum id quoque reor. Sed nec minùs illud
 10 quòd omnibus huiusmodi febribus si traxerint, hectica super-
 ueniet. Iamq; sermo noster propemodùm ostèdit, inæqualem
 hanc intemperiem aliquando ex calida, frigidàve substàtia, quæ
 in particulam aliquà influat, accidere: veluti in his fiebat, quos
 phlegmone infestat. Sæpe non ita, sed ipsa corporis temperie in
 15 qualitate mutata: tum quòd alterantium eam, quædam ortum
 habeant ab ipso corpore, quædam extrinsecùs: utique quum ex
 putredine tantum aliqua, vel phlegmone excitatur febris, ab i-
 pso corpore: quum ab vitione vel exercitatione, extrinsecùs. Di-
 cetur autem & de his fusiùs in morborum causis. Tanquam au-
 20 tem ex deustione accenditur febris, alterato videlicet corporis
 temperamento: itidem nonnulli sæpe ex frigore refrigerati to-
 to corpore vehementer sunt: aliqui verò etiam perierunt. Iam
 quòd hi omnes etiam doleant, ne id quidem latent. Porro dol-
 lent & qui ex rigore ingenti vehementer perfrigerati, celeriter
 25 sese excalfacere properarunt: multique eorum quum subito ac-
 simul manus igni admouerunt, ingentem circa vnguim radi-
 cem sentiunt dolorem. Et quisquam quum tam luculenter vide-
 at intemperiem inæqualem doloris esse causam: etià de inter-
 nis doloribus dubitet, aut miretur, quo pacto citra phlegmonè
 30 subinde vel laxiore intestino, quod colon Greci vocant, vel dè-
 tibus, vel alia quauis particula hominès doleat? Nam neque ta-
 lium vllum mirabile est, nec quemadmodum simul rigeant &
 febricitent ægotantium aliqui, quippe si pituitosus succus qui
 frigidus est, quemque Praxagoras vitreum appellat, & amara
 35 bilis quæ calida est, simul abundant, ac per sensibilia membra
 moueàtur: nihil miri est vtrunque à cubante pari modo sentiri:
 neque enim si hominem sub sole feruido statuas, & aquam illi
 frigidam infundas, fieri potest, ut non simul & à sole calorem,
 & ab aqua frigus sentiat. verùm hoc casu ambo extrinsecùs
 40 sunt, nec paruis portionibus incidunt: in febribus verò, quas E-
 pialas

Corporis af-
 ficiendi præ-
 paratio, ma-
 xima pars
 est genera-
 tionis mor-
 borum, cap.

6. li. 1. feb.
 Cap. 1. 2. feb.

Cap. 10. et
 11. li. 1. feb.
 Intemperies
 equalis à

sola qualita-
 te vel mate-
 ria.

Causæ alte-
 rantes ex-
 terne, in-
 terne.

Hoc ad fi-
 nem li. 12.
 methodi.

De dolore
 colico lib.
 12. meth.

Calor et rigor simul in omni corporis parte per Epialas, ca. 6. li. 2. feb. In accessio- nibus febri- um calor et frigus in partibus di- uersis. In febre Li- pyria et ar- dentis qua- dam speciem interna sem- per urun- tur, exter- na frigent. Rigor sine febre quan- do, cap. 6. li. 2. feb. et li. 5. symp.

pialas vocant, tum ab interno, tum exiguis portionibus : eoq; vniuersum corpus ambo sentire videtur. quum enim tenuissi- mis portiunculis aspersum per corpus tum calidum sit, tum fri- gidum: nullam sensibilem alterius portiunculam ita paruum de- sumas, in qua non alterum sit comprehensum. In ipsa tamē ac- cessionis inuasionē, aliqui febricitantium tum rigent, tum verò febricitant, tum ambo sentiunt, frigus immodicum & calorem vna: verum non eodem loco, quippe quum possint quæ exal- factæ sunt partes, manifestè à refrigeratis discernere. nam intus & in ipsis visceribus calorem sentiunt : in externis partibus y- niuersis, frigus. Tales perpetuæ febres sunt, & quæ Græcè Li- pyriæ vocantur: præterea quoddam ardentium febrium pernici- osum genus. Quod igitur in his, maioribus portionibus acci- dit, hoc in Epialis contingit minutis. Inæqualis nanque est & harum febrium intemperies: sed nec minùs reliquarum omnium, exceptis tamen hecticis. Quinetiam iis qui rigent, nec tamen febricitant, inæquale intemperamentum est: rarum tamen est id sym- ptoma. cæterum incidit tum mulieribus, tum quibusdā aliquā- do viris. Debet autem omnino deses præcessisse vita: aut certè ciborum copiam longiore spatio homo sumpsisse: ex quibus tar- dus, frigidus, crudus, & pituitosus nascatur succus: qualem scilicet Praxagoras vitreum existimat. Porro antiquitus nemo (vt videtur) ita est affectus, vt qui nec adeò ociosi, nec in victus sa- turitate viuerent. Indèque factum est, vt scripserint antiqui me- dici, rigori febrē necessariò superuenire. Verum tamē tū nos ipsi, tum alii iuniorum medicorum non pauci, sæpenumero vidi- mus rigorem, quem nulla secuta sit febris. Porro componitur ex hac intemperie, & ea quæ febricitantium est, Epialus: appel- lo ita febrem illam, cui ambo semper accidunt: at in qua rigor quidē præcedit, febris sequitur, veluti in tertianis & quartanis, hanc Epialum non voco. Ita ex duplici inæquali intemperie Epialus componitur: etiam aliæ febres, præter hecticas, ferè om- nes. Simili genere quæ particulæ alicuius cum tumore morbi sunt, hi quoque omnes perinde ac phlegmone, cum intemperamen- to inæquali consistunt, Cancer, Erysipelas, Carbunculus, Herpes, tumor, Phagedæna, Gangræna: quippe commune iis omni- bus est, vt ex fluxione humorum sint orta. Dissidēt in eo, quod alii ex pituitoso, alii ex bilioso vel melancholico succo, alii ex sanguine vel calido, vel tenui, vel bulliente, vel frigido, vel cras- so, vel alio quopiam genere affecto fiāt. declarabitur enim alio loco de

Libro de
tumoribus
præter na-
turam.

loco de horum membratim differentia diligenter. Quod ad
 propositam disceptationem pertinet, hoc tantum dixisse abunde
 est, quod qualiscunque est fluxio, eadem ratione quencunque prædi-
 5 ctorum affectum creat, qua prius ex calida & sanguinea phlegmo-
 nen gigni monstrauius. Sed non minus etiam simularium, ac sim-
 plicium, primorumque in iis corporum singula, sic à fluxione af-
 fecta, ad inaequalem intemperiem deuenient. Cæterum extrin-
 secus pro rheumatis ratione calfacta, refrigerata, siccata, vel hu-
 mectata: penitus & in profundo nondum similiter affecta. Quod
 10 si tota per tota mutata alterataque sint: fiunt quidem illico
 à dolore libera: in difficili tamen sic constituta sunt
 statu. Hæc prænouisse his qui opus de medi-
 camentis sunt percepturi, & post id
 medendi methodum, abunde
 mihi satis videtur.

*Alteratio
 quando in-
 dolens.*

Galenus de Inaequali intemperie libri, Tho-
 ma Linacro Anglo interprete, Finis.

H

INDEX DVORVS NVMERIS DISTINCTVS, QVORVM PRIOR PAGINAM, POSTERIOR versum indicat.

Abscessum cōsideratio se-
cundum partes corpo-
ris 75.7
Abscessus qui optimus 75.9
Abscessus ex fluxione 73.15
Abscessio in uentrem quæ opti-
ma 75.11
Aetū an calidū an frigidū 69.18
Acoron calidum 55.23
Actu esse quid 31.17
Actu esse aliquid sensū iudice-
tur 33.24
Actu calidū, tactu iudicatur 31.22
Actu esse aliquid quomodo co-
gnoscitur 31.3
Actu esse, perfectū esse 54.23
Actus & potētia, uide Calidum
actu
Adeps humidissima 35.38
Adeps unde 38.23
Adeps humidior cerebro, &
quare concreuit, & arca quare
partes non coit 24.11
Adeps humida quomodo 12.17
Adeps & carnositas quibus 39.3
Aetia & dea quid 65.36
Aequalitas scdm iustitiā 15.20
Aequinoctio, uide Homonymia.
Aēr is grauis & pestilentis sta-
tus 8.31
Aēr calidus & humidus pesti-
mus 8.28
Aetas florens in medio quo-
rum 28.6
Aetas tuat inuentionem causa-
rum 27.9
Super etate florētū et puerorū
nō cōueniunt Mediā 29.13
Aethiopes crispi 4.10.0
Affectiōis ppetuae dogma 65.36
Alimenta quæ 57.39
Alimentum conueniens 57.22
Alimenta quæ dā magis, quedam
minus cōsentit nutritio 57.26
Alimentum, uide nutrimentum.
Allium, uide Sinapi.
Alteratio ex contrarijs 2.38
Alterationis particularum lati-

tudo 77.11
Alteratur promptē quæ 76.18
Anatomia speculatio 47.33
Anethi natura 67.37
Animalium mixtura 1.7
Animal nullum in summo cali-
dum. 1.21
Animal quomodo calidū 1.19
Animal idem, contraria simul di-
de se quomodo patitur 11.22
Animal item quomodo calidum
12.31
Animalia à ueteribus quomodo
calida & humida 11.14
Animal optimē habere ab ope-
rationibus iudicatur 15.10
Animaliū propria quomodo in-
sunt 54.14
Animal quare calidum & humi-
dum ab antiquis 25.35
Animaliū collatiōes iter se 25.20
Anni tpe per se æstimanda 7.23
Annus calidus & humidus pesti-
lens 9.8
Apostema, uide Abscessus.
Aqua frigida per se non calfa-
cit 70.19
Aqua per se frigida, per acci-
dens calida 62.2
Aqua interius est morbus frigi-
dus & humidus 6.1
Archimedes urētibus speculis eo-
busit hostiū triremes 58.24
Aristotelis laus de frigido per se,
& per accidens 61.39
Arteriarum natura 23.33
Arteriarū tunica quales 24.1
Arteria quibus cōposita 74.2
Aspidis uirus quomodo offen-
dit 61.10
Atra bilis, sex sanguinis 37.15
Audaces Galli quare 46.25
Audacia indicat plurimū calor-
is in corde. 45.23
Austriū statu omnia faciliē pu-
trefcere 9.38
Autumni natura 7.32
Autūnus quare morbilifer 7.39

Autumnus nō est absolutio sermo-
ne frigidus & siccus 74.40
BAlneū dulcis aquæ calidat
& humectat 2.17
Balnearū aēr qualis 34.7
Bilis flaua calidior saguē 37.16
Bilem acruantia 48.31
Bilis calidissima 76.13
Bilis flaua si alē alaratur 76.16
Bilis à icore quibusdā tota con-
fluit ad ieiunum 48.7
Bilis meatus à icore ad uētricu-
lum quibusdā gemius, alijs
unicus 47.37
Bilis nigra egrē alterata 76.17
Bilis atra frigida post pituitam
76.15
Bitumen calidum 55.18
Bitumen quare calidum potesta-
te 63.10
Boreas frigidus & siccus 2.28
Boreas flāte, omnis impudria de-
rant 9.36
Boreas itē frigidus et siccus, si alē
Bruta tēperata quomodo 15.8
CAcachymia unde 60.36
Calamynthe nature 67.37
Calidum duobus modis 11.9
Calidum, frigidum, siccum, humi-
dum duobus modis 12.11
Calidi, frigidi, siccū, humidū iudici-
unde sumenda 68.34
Calidum, frigidum, siccum, humi-
dū multipliciter dici apud Ari-
stotelem 10.27
Calidi & caliditatis acceptio-
nes 17.12
Calidi nomen ad quæ 17.2
Calidum actu, & calidum po-
tentia 20.11
Calidi potestate cōtēplatio 68.6
Calida potestate quæ 20.12
Calidorū potestate effectus 64.5
Calidū animal quomodo 12.31
Calidū animal dupliciter 66.38
Calidū, in animalibus quō 12.20
Calidū corpus multifaria 72.8
Calidi & frigidi corporis, 14.14
aus

INDEX.

Etus solus est iudex 35.18
Calidus & fixus est abunde hirtus 51.28
Calidas regiones habitantium natura 46.27
Calor puerorum qualis 33.37
Caloris puerorum & florentium opiniones, & utriusque rationes 29.18
Calor florentium qualis 33.38
Calor puerorum & florentium idem 35.7
Caloris puerorum & florentium sententia Galeni 32.24
Calor puerorum & florentium tactu indicatur 31.30
Calores in hoie diuersi 26.25
Calor augetur & secundum qualitatem, & secundum substantiam 66.31
Calor naturalis non est idem cum aduentitio 10.30
Calor naturalis medicamento utitur ut alimento 56.21
Calori omni an succedat fixitas 52.
Calor intus quomodo augetur per acedens 70.33
Calor intro retransus quomodo roboratur 70.37
Calor immodicus soluit unitatem 78.3
Calua tota ossa est 43.29
Caluitum quibus 43.35
Caluitum unde 49.8
Caluitum non est signum totius corporis sicca 44.17
Caluescent homines a syncipite 44.10
Cancer cum temperie aequali 80.35
Canceri unde 60.40
Cancrescent homines a tibus 44.10
Canities quibus 44.22
Canis hominis siccior 11.30
Canis bonitas 15.15
Canis rabidi spuma quomodo offendit 61.9
Canis conuenit, ut sit mitissimus & fortissimus 22.18
Canon statua Polyceleti 22.32
Cantharis nescia exulcerat 62.11
Cantharis castigata corpori prodest, aliis officit 62.13
Capillorum generatio 41.30
Capilli subrussi quare 43.22

Capilli nigri & rufi atatis temperamento debent 43.24
Capilli quare cito crescent, & modice crassi 43.27
Capitis dolores culpa sui aut uentris 49.1
Caro suilla recens edita, est praehumida 27.33
Carbunculi unde 9.2, & 60.40
Carbunculi quo temporis statu, & eorum ortus 9.27
Carbunculus cum intemperie inaequali 80.35
Carnis plures species 35.39
Caro quae uiscerum propria substantia 36.1
Caro calida 23.22
Caro humidior cute 24.8
Caro post adipem humidior 35.38
Carnis mediocritas unde 23.1
Carnium recens auditorum collatio 27.28
Carnosi, uide Corpulenti.
Chartilago sita 12.18, & 27.30
Chartilagnis natura 37.5
Castorium cur alidum 55.14
Castorium 67.34
Cepa, uide Sinapi.
Cerebri corpus proximum adipi humiditatis ratione 36.5
Cerebrum humidius spinali medulla 24.10
Cerebri aequalis signum 49.5
Cerebri spinali medulla calidius & humidius 36.12
Cerebri frigidi & humidi signum 49.6
Cerebri abscessus qui boni & qui mali 75.14
Chalcitis alida 55.22
Chironia unde 61.1
Chondrosyndesmi natura 23.32
Cibus quiuis factus sanguis calorem natium augeat 68.15
Cibus omnis & patitur a corpore, & in id agere potest 66.15
Ciboligno uiridi copatur 59.13
Cibi & medicamenta quomodo probantur 69.25
Cibus frigidus & humidus rationem medicamenti & nutrimenti habet 66.15

Cibus omnis, siue calidus, siue humidus potestatem, non habet rationem medicamenti sanguis factus 68.14
Cibus donec concoquitur, medicamenti rationem habet 67.40
Cibus quoad tedit ad sanguis formam, calfacit, uel refrigerat medicamenti ritu 68.17
Ciborum autem concoquitur, & postquam concocti sunt, collatio 68.8
Ciata frigida 64.24, & 65.9
Ciata cur frigida 55.16
Cicuta summo nutrimenti, & homini medicamentum 68.30
Collationes quomodo fieri debent 37.30
Consuetudo naturae rationem habet 37.30
Consuetudo acquisita natura 38.33
Contraria in eodem esse non possunt 33.8
Contraria de eodem quomodo 11.22
Contraria in eodem quomodo 14.19
Contraria inimica 78.18
Contraria simul sentiuntur quomodo 79.31
Contrarietas quomodo indicatur 63.1
Cor alidissimum omnium partium 24.5
Cordis uentriculus sinister calidissimus 76.34
Cor minus cute durum 24.6
Cor humidius cute 24.7
Cordis caro ceteris particulis calidior 36.23
Cordis caro simplicis naturae non est 36.30
Cornu fixum 12.20
Corpus affiatum trifariam 14.13
Corpus alidum multifariam 72.8
Corpus calfacientia quomodo calfaciunt 61.34
Corpora unde conflat 116
Corporum collationes 25.33
Corpora quae pugnant inter se, necesse est agere & pati 65.22
Corpora alia ab elementis quomodo qualitatibus pollent 18.10
Corporis quatuor facultates 57.8
Corpulentorum natura 39.4
Corpulenti qui sunt 38.38
Corpulentia unde 39.14
Corruptio a dissimilibus 78.19
Cosus calida 55.23

INDEX.

Craſſities temperamentum ſequi-
tur 37.2.8
Criſpitudinis pilorū cauſa 42.15
Cruſta interea 50.3.8
Cutis media 22.7
Cutis hominis media 21.2.5
Cutis manus iſterne media 22.6
Cutis temperata 22.1
Cutis in homine temperatiſſima,
et maxie manus iſterne 26.14
Cutis conſtitutio 23.5
Cutis diſpoſitio ſecundum regio-
nes 46.14
Cutis inter neruū et carne 23.10
Cutis quibus natura prodit 46.10
Cutis norma intemperatura reli-
quarum partium 23.5
Cutis calue reliqua ſcior 43.30
Cutis capitis infantibus qualis
43.34
Cutis Veri adſimilatur 41.7
Cutis nonnullis reſacea 43.38
Deleteria 63.17
Deleteria quomodo iudi-
canda 63.28
Deleteriorū duo genera 63.38
Dēmonſtrationis principia 31.1
Dogma ppetue affectiōis 65.36
Dolent perſeuerati, qui ſe cele-
riter caſciunt 79.24
Dolores quando ſiunt 75.25
Dolor quando aſſat 75.22
Dolor pro modo alterationis
77.15
Dolor non eſt in perfectē alte-
ratis 77.25
Domus cōbuſte hiſtoria 58.15
Duritia & ſiccū corpore 37.27
Duritia inſeparabilis & ſiccū cor-
pore 35.22
Elemēta ſola abſolutē calida,
ſicca, et humi. et frig. 12.4
Elemēta exactē qualia 17.12
Elementorū cōuenientiū inter ſe
mutatio 63.30
Elychnium promptē accenditur
58.26
Energia calida, uide Actū calidū.
Equi uirtus 15.14
Eryſipelas cum intemperie ine-
quali 80.25
Eruca et cibus et medicamen-
tum calidum 67.33

Euaſionē partis a phlegma-
to caſſa ſequitur refrigera-
tio 71.11
Eucraton quid 15.1, et 18.2.1
et 22.40, et 25.25
Eudemus 47.32, et 48.11
Euphorbiū aralidum 55.14
Euſarci qui 38.28, et 22.36
Euſarcon quid 12.38
Exanguē omne frigidū 36.16
Excrementa porracea quibus a-
bis 48.22
Excrementa biliola in uētre geni-
ta, ſunt porracea: ex hepate, ſta-
ua uel pallida 48.21
Fames quid 75.33
Febris calida et ſicca 5.40
Febris ex ſolis humoribus pu-
reſcentibus 78.34
Febres lipyricæ quæ 80.11
Febri: heſtica 73.11
Febris heſtica cæteris ſuperue-
nit 79.10
Febrem heſticam non ſentit qui
eam patitur 78.22
Febres heſticæ citra dolorem
ſunt 77.26
Febris heſtica quando 77.18
Febris heſtica doloris expers
77.20
Febris epida quæ 80.18
Febres epiale 73.10
Febribus in epialis et calor et
frigus ſentitur in partibus mi-
nutis 80.14
Ferula præptē ſuccēditur 58.26
Fibrarum natura 36.38
Fibræ quibus ſunt partibus 36.31
Fibræ in carne cordis ibidem.
Ficus tēperata quomodo 15.6
Ficus uirtus 15.12
Fluxione quomodo muſculus af-
ſicitur 74.22
Foemine uiris pinguiore 38.25
Foetus in utero partes formantur
ſecundum ordinem 27.15
Foetus in utero quare primō hu-
midiffimus, calidiffimusq; 27.12
Formica cane ſcior 11.19
Formica ſicca 12.20
Frigidū duobus modis 17.27
Frigidū aliquid dupliciter di-
atur 67.1

Frigidum in animalibus, et ſirpi-
bus quomodo 1.16
Frigidus et ſiccus nō neceſſariō
melancholicus 52.8
Frigidus et ſiccus ex habitu mu-
tatione neceſſariō melancholi-
cus 52.9
Frigidū per ſe quō diſtinguitur &
frigo per acidens 64.17
Frigida et humida ſe habent ad
hominem, ſicut ligna uiridia ad
ignem 66.20
Frigida poteſtate anodyna 64.6
Frigus inmodicum ſoluit unita-
tem 78.3
Functiones, uide operationes.
Gallorū natura 46.21
Gangrena cum intemperie
inequali 80.36
Generationis primordia 27.13
Gēa ſubalterna a ueterib; 16.39
Genera multorum 16.31
Germanorum natura 46.21
Glaciæ humida per ſe 62.30
Grales quō ſiūt pingues 37.31
Graſalitas cum uenarū paruitate
ſignū nature frigide 39.2
Graſalitas temperamētum ſequi-
tur 37.29
Harena ſicca 12.18
Helleborus, uide Veratrum.
Herbe quando ſiccantur 41.4
Herbe qua terra naſcuntur, et
qua non 40.39
Herpes unde 60.40
Herpes cum intemperie inequa-
li 80.35
Homo temperatiſſimus omnium
animalium 26.11
Homo omnium corporum tempe-
ratiſ. 22.5
Homo medium temperie in toto
animalium genere 12.37
Homo ſapientiſſimus 22.18
Hōis tēpatiſſimi deſcripti 26.22
Hōis plurimæ diſcretiæ 26.21
Hōis ſaliua uiperæ pnicies 78.14
Homonymiam diſtinguere nō le-
uis eſt momenti 18.3
Humidum quomodo in animali-
bus et ſirpibus 1.24
Humidum non ſolus tactus iudi-
cat 37.21
Humidum

INDEX.

Humidum duobus modis 12.4
 Humida quæ sunt 12.16
 Humida, una cum tacturatio iudex 35.19
 Humida per se quæ sunt, & per accidens considerandæ 62.26
 Humorum naturæ cognitio per tactum 37.18
 Hydericis prodest medicamentum ex cantharidibus 62.11
 Hydrops anæstæa 73.9
 Hyems quare frigida et hu. 71.6
 Ictur minus calidum corde 24.6
 Ictinoris caro qualis 36.71
 Ictinoris caro simplicis naturæ 36.28
 Ignis potestare quæ sunt 72.25
 Inmediatiora quæ non ferunt 38.11
 Inmediata aera noxia quæ ferunt 38.12
 Infans quod rationalis 54.19
 Intemperies octo, & earum demonstatio 18.22
 Intemperiei sane & morbose signa 39.26
 Intemperiei sane signum 39.22
 Intemperies si a modice hirta 40.20
 Intemperies frigida omnes glabra 40.22
 Intemperies calida & si a in summo hirsuta 40.16
 Intemperies inæqualis in qualibet parte corporis 73.7
 Intemperies inæqualis ex variis causis 79.7
 Intemperiei inæqualis ortus 76.40
 Intemperies inæqualis aliquando solos spiritus, aliquando solos humores inuadit 79.7
 Intemperies inæqualis quomodo differt ab æquali 73.25
 Intemperies inæqualis in toto corpore 73.7
 Intemperies inæqualis ex ijs, quæ feris occurrunt 73.19
 Intemperies inæqualis quomodo fit in phlegmone 76.32
 Iracundi quæ, & quare 46.25
 Iudicium exactum eorum quæ uel nutrimini, uel rationem medicamentum habent, unde 68.34
 Iachryma Cyrenaica 61.26
 Lactuca cur frigida 55.12

Lactuca tam cibum quam medicamentum frigidum 67.27
 Lactucæ ratio 67.17
 Lactuca somnifica 30.19
 Lactuca quare somnum conaliat 66.10
 Lactuca uentrem afluantem refrigerat, refrigeratum ledit 66.9
 Lactuca aliquando tantum medicamentum 67.15
 Lana propterea succenditur 58.26
 Later fixus 12.19
 Leo fortissimus 22.19
 Libro de temperamentis qui libri succedunt 53.2
 Lienis caro qualis 36.20
 Lienis caro simplicis naturæ 36.26
 Lignum fixum 12.18
 Ligna omnia natura frigida 56.8
 Ligamentorum natura 37.3
 Μαλακόςρακα 51.1
 Madragera somnifica 30.19
 Mandragora cur frigida 55.14
 Manus interna quare sine pilis 43.40
 Mans propter gemini usum 27.7
 Maza potestare aere ipse 54.39
 Meconium frigidissimum 62.4
 Medea medicamentum 56.29
 Medium in uniuersa substantia ex oppositione calidi & frigidi 20.18, & 20.36
 Medium in fixa & humidum oppositione 20.36
 Medicamentorum natura duplex 57.40
 Medicamenta quæ 57.39
 Medicamentorum actiones uariæ 51.4
 Medicamentum, tertia species 58.7
 Medicamentum, quarta species 58.9
 Medicamenta aera quantitate consistunt, largius sumpta ledunt 61.16
 Medicamentorum exploratio quibus affectibus 69.38
 Medicamentum exploratur tepidum 69.33
 Medicamentum frigidum quomodo dignoscitur 71.29
 Medicamenta secundum proportionem affectus debent esse 71.20
 Medicamenta calida promptè ignescunt 55.34

Medicamenta frangi possumt antequam agant in corpore 56.11
 Medicamenta tantum quæ 63.14
 Medicamentum ex cantharidibus hydericis prodest 62.11
 Medicamenta non agunt, nisi alore uincepte 56.2
 Medicamentum uni, alteri nutrimentum 68.29
 Medicamentum Medea 58.29
 Medullarum collatio 36.8
 Medulla ossium non est eius generis cui crebro et spina medulla ibi.
 Mel alidum 63.11
 Melancholia frigida & fixa 61.1
 Mel humidum quomodo 12.17
 Membrarum natura 37.1
 Meninges cuius naturæ 37.2
 Meon alidum 55.10
 Meridionales calore aduictio calidi, proprio frigidi 46.27
 Metacarpium 73.37
 Mollities ab humido 37.27
 Morbus an aliquis calidus & humidus 53.39
 Morbi contrarij pellunt 78.20
 Morbi omnes ulcera 78.1
 Morbi frigidi qui, et seniles 29.5
 Morbi frigidi comitantes unum qui 59.33
 Muria, uide Sinapi.
 Musculus quod fluxione afficitur 74.21
 Musculus omnis carnosus 44.13
 Mutatio ex contrarijs. 2.38
 Mutationis particule quæ alteratur, terminus 77.9
 Myi calidum 55.13
 Myi cur calidum 55.20
 Nafus aduicinus quid indicat 50.10
 Nafus resinosus ibidem.
 Natura quid 65.13
 Naturæ secundum regiones 46.11
 Nervus ex æguis et frigida 23.21
 Nervorum durorum natura 23.34
 Nervorum mollium natura ibidem.
 Nitrum calidum 55.20
 Nitrum cur alidum 55.13
 Nutriminum trifariam 59.21
 Nutriminum communis effectus 59.5
 Nutriminum omne, animalis calorem auget 59.17
 H iij Nutriminum

INDEX.

Nutrimētū secundū modo 68.2
Nutrimētū uni, alteri est medi-
camentum 68.29
Nutrimētū uel medicamentū iudi-
cū exactē unde fit 68.14
Nutriunt aliqua, quæ cuti imposi-
ta ipsam erodunt, & ulcerant,
& quare 60.3
Nutritis cum nutritio simili-
tudo esse debet 57.24
Nutritiū oīm quod cōe 66.19
Nutritio quid 57.20
Nutritio à similibus 78.18
Oculus fides 31.37
Oleum alidum 55.17
Oleū unde iudicatur aliud 69.6
Oleū quare aliud potest 63.9
Oleum quō humidū 12.17
Operationes ostendunt partium
temperamenta 46.7
Operationes indicāt quidvis opti-
mē se habere 15.9
Origani natura 67.37
Os factum 12.18
Ossis natura 23.30
Ossa continent multū humoris qui-
bus nutriuntur 74.11
Ostitū medulla propinqua cerebro
in humiditatis ratione 36.8
ὄσθακός 50.39
Ostrearum natura 50.37
Ovillū corpus recēs editum præ-
humidum 27.33
Ovis mitissima 22.18
Panis potestate caro quare
54.39
Papauer cur frigidū 55.19
Papaueris lachryma sicut & re-
frigerat 2.31
Papaueris succus frigidus natura
64.39
Papauer quare somnificū 30.19
Papaueris succus homini contra-
rius 63.35
Parenchyma quid 36.2
Partium corporis ad cutem & se
inuicem collationes 23.26
Partium corporis quæ dure sunt
nulla humida 35.32
Partium corporis cum cute colla-
tio in humido & siccō 23.12
Partes aëialis quæ siccissime 37.11
Partiū corporis nature 23.27

Partium in sœtu formatio secun-
dum ordinem 27.14
Partium ex una non licet de toto
pronunciare 46.4
Partes corporis inæquales tem-
peramento 44.21
Partes uariorum temperamento-
rum conferendæ 47.8
Partes similes ac priæ 73.40
Partes corporis quomodo diui-
duntur 73.33
Particula quæq; ex se ipsa digno-
sa debet 51.9
Partes si à phlegmone uincuntur,
quomodo periclitantur 76.20
Particula ex una nō est de omni-
bus sententia ferenda 45.4. &
49.14. & 50.14. & 50.28
Particulae mutatiōis terminus 77.9
Per se aliquid fieri 72.3
Per se quæ sunt, maximē disun-
guere oportet ab his quæ sunt
per accidens 62.24
Per se agere aliquid quomodo ex-
ploratur 70.14
Per accidens agere quomodo ex-
ploratur 70.11
Phagedæne unde 60.40
Phlegmone omnis ab inæquali in-
temperie 78.32
Phlegmones modus 76.36
Phlegmone quomodo fit 73.20
Phlegmones duplex curatio ad-
huc uisita fluxione 75.3
Phlegmone particulā duplici asse-
ctu afficit 71.14
Phlegmones ex calida fluxione
curatio 71.11
Phlegmones multifarie altera-
tiones 76.19
Phlegmones gradus secundū suc-
cos, & uianitatē uiscerū 76.21
Pilus siccus 12.18
Pili natura 23.29
Pili quō aëalib; nō oriuntur 40.31
Pilus niger quomodo fit 42.8
Pilus albus 42.12
Pili ruffi generatio ibidem.
Pili temperatæ regionis 43.4
Pili in sua cute 40.26
Pili secundum etates & regio-
nes 42.37
Pili generatio 41.30

Pilus siccissimus 37.11
Pili crispi cause 42.19
Pili secundū etates quales 43.6
Pili regionis calidæ & sicce qua-
les 42.39
Pili regionis frigidæ & humidæ
quales 43.1
Pilosis admodum non statim me-
lancholicus iudicandus 51.23
Pilositas quibus, & quibus non
40.16
Pinguēs quō gralescūt 37.34
Piper 67.36
Pituita quō humida 12.16
Pituita natura 23.27
Pituita frigidissima & humidissi-
sima 37.17
Pituita frigida 64.29
Pituita item frigidissima 76.13
Pituita ex cibis non ex ipso cor-
pore 52.2
Pituita quibus defluit à capite
47.17
Pituita uitrea Praxagoræ 80.22
& 79.34
Pix calida 55.18
Pylorus quid 47.39
Pyrethrum alidum 55.11
Pyrethrum cur calidum 55.18
Porcellorū caro præhumida 17.
Potestate esse 31.19 (33)
Potestate esse tripliciter aliqui
dicunt 55.5
Potestate tale iudicandū est ad id
quod per se est 62.39
Potestate alidorum contem-
ptio 67.34
Potestate talia quæ sunt 54.29
Potestate tale quid 54.17
Potestate tale ratione inuestiga-
tur 32.16
Potestate quæ dicuntur ad aliquid
sunt 72.21
Potestis corporis quatuor 57.7
Ροορεχῖ 73.34
Ρυλλium frigidum 65.10
Ρυγγυώδης 44.39
Puellorū humiditas 27.30
Puer hūidus pibus solidis 28.34
Pueri an calidiores florentibus
29.16
Pulegii natura 67.37
Pulmo minus humidus q̃ adeps
24.19 Pulmonis

INDEX

Pulmonis corpus proximū adipi
humiditatis ratione 36.5
Pulmonis caro simplicis naturæ
36.28

Putredo quando 9.14
Putredinem prohibent quæ sic-
cant 9.33

Putredinis morbi 9.25
Putrescunt quæ calore aduēitio sūt
calida, et proprio frigēt 46.33

Putrescunt alerius, quæ carent
perspiratu 76.24
Putrescunt perspiratu prohibi-
ta. 78.36

Qualitates quibus nominibus
solam 17.12

Qualitates sinceræ corpus quæle
exatē denominant 18.6

Renum caro qualis 36.20
Renum caro simplicis na-
turæ 36.28

Resina calida 55.17
Risiko nō est una æquos 15.30
Rigor cū febricitatione 80.6

Rigor ab ipsa febricitatione 80.16
Rigor ab inæquali intemperie
78.25

Rosacēū an calidum an frigidum
potestate 69.18
Rūctus fumosus calidū ventriālū
ostēdit, acidus imbecillū 47.10

Rutæ natura 67.37

Salamandræ natura 65.7
Sale carnes obseruātūr 9.35
Saliuarum in animalibus colla-
tio 78.12

Salua hominis ieiuni enecat cor-
pium 78.14

Sanguis succorū optimus 54.13
Sanguis quomodo humidus 12.16

Sanguinis natura 23.28
Sanguis calefit à corde 24.3
Sanguis quare potestate caro
54.35

Saxosus qui 44.36
Saxosus similibus seruatur 78.20

Saxum durū cauatur undula as-
siduo illuso 65.29

Serpium enecat salua hominis
ieiuni 78.14

Senex siccus solidis pthalis 18.33
Senex quomodo humidus 28.29
Senes qui dicunt humidos deci-

piuntur 28.10
Senu corpora siccata 28.19

Senibus morbi frigidi 29.5
Senibus quæ accidunt ibidem.

Senum accidentia 28.12
Senum detrimenta 29.9
Senescētium partes omnes siccæ-
cere 43.37

Senectus frigida et siccata 29.3
Senilis etas siccissima 29.1
Senium marcenti stirpi ad simile
28.36

Seniū uia ad interitum 29.11
Sensibus fides 31.39

Sensus non est citra alteratio-
nem 77.24

Senum calidum 55.17
Siccata quæ sunt 12.19

Sicciora quæ iam etate procef-
serunt 28.2
Siccum quomodo in animalibus et
stirpibus 1.25

Siccitas absolute in solis elemen-
tis 12.4
Siccitas an omnino calori succē-
dat 52.25

Siccitas terræ non est similis sic-
citati hominis 40.27

Siccitas hominis maxime ad gene-
rationē pilorū idonea 40.30
Similia amica 78.17

Sinapi nutrimentum et medica-
mentum 67.36
Sinapi ut nutrimentū sumitur, at
tamē impositū hanc erodit: iūē

muria, allium, cepa 60.4.
Sinapi calidum 55.20
Sinciput siccissimum 44.11

Sitis quid 75.33
Symmetron quid 14.1

Symmetriō quō uelligim 20.27
Symmetra quæ 12.34
Syndesmi natura 37.8

Specula urentia 58.25
Spinalis medulla cute humidior
et frigidior 24.9

Spiritus proptus alterari 76.11
Status calidi et humidi pro-
prium 8.34

Status indolēs difficilis 81.11
Stirps quomodo calida 1.19
stirpem temperatam quomodo
dicimus 15.3

Stippa proptus succēditur 58.26
Stimulatio car calidum 55.13

Tactus index eorū quæ a-
ctus sunt 31.22

Telephia unde 61.1
Temperamentorū differentia due
tantū ab aliquibus 2.3

Temperamentū frigidū et siccū,
quare aliqui abnegarūt 1.37
Super temperamēto interrogati-
bus nō est absolute respondē-
dum 15.29

Temperamentorum concemitan-
tia 37.25

Temperamentum calidum et hu-
midum aliqui abnegarūt 1.35
Temperamentum melancholicum ex
sanguinis adhesionē 51.26

Temperamentum calidum et sic-
cū omnino æqualiter habet ce-
cidentia 45.21

Temperamentū partiū ex multo-
nibus dignoscuntur 46.7
Temperamenti frigidi et lami-
di signa 45.37

Temperamentum totius at una
parte non est pronunciandum
46.4

Temperamentorum aeris ambi-
tis pessimum, calidum et hu-
midum 8.28

Temperamentorū liber proximē
suadet libro de elementis 1.12
Temperate natura disputatio
4.31

Temperata natura seu eueratos,
sæpè ceterarum naturarum
4.30

Temperamentū in singulis gene-
ribus quibus indicatur 25.26

Temperamentū in uniuersa jub-
stantia quibus indicatur 25.23

Temperamentum quid 14.12
Temperata natura ceterarū ca-
non 39.23

Temperatura æqualitas in ani-
malibus et stirpibus quomo-
do 15.3

Temperatum an idem cum cali-
do et humido 6.17

Temperatū in uniuersa substantia
et singulis generibus 20.25
Temperatissimi hōis notæ 22.8

Tempera-

INDEX

Tēperatissimus homo quāt 26.22
 Tempora anni, vide Anni tēpora.
 Tendonum natura 23.33
 Terra quae producat herbas 37.4
 40.39
 Thorax hirsutus indicat cordis
 caliditatem 45.22
 Thymi natura 67.8
 Thymbræ natura ibidem
 Transpiratio per cutem varia
 41.21
 Tunica arteriarum & uenarum
 quales 23.40
 Venarum natura 23.33
 Venarū tunice quales 24.1
 Venæ angustæ pauci sunt sangui-
 nis 38.10
 Venæ angustæ frigidis 37.40
 Venæ lauires calidis natura 43.1
 Ventriculi temperati & intem-

perati nota 47.8
 Ventriculi calidi signa 47.12
 Ventriculi ignei signa 48.33
 Ventriculo confluit bilis 48.5
 Ventriculo pituitoso flaua bilis
 colligitur 47.33
 Ventriculus culpam à quibus ac-
 cipit 47.15
 Ver quare salutiferum 9.39
 Ver saluberrimum 7.30
 Ver si calidum & humidū esset,
 salubre non esset 10.7
 Ver cuti adsimilatur 41.7
 Ver non est calidum & humi-
 dum 6.26, & 8.26
 Ver per se est estimādū 7.25
 Veratrum coturnici nutrimentū,
 homini medicamentum 68.30
 Vermium temperamenta 12.22
 Vermis humidus quomodo
 12.21

Vinum cito nutrit 57.30
 Vinum celeriter mutatur 59.6
 Vinum facile fit sanguis 63.10
 Vinum si plus bibitur, uitia gignit
 frigida 59.32
 Vinum conueniens alimentum
 59.1
 Vinum quomodo humidum
 12.17
 Vipere salius homini perniciosū
 78.13
 Viperae uenenum 61.9
 Virtutes quatuor effectus sui sub-
 stantie totius corporis 57.10
 Virtutes totius corporis qua-
 tuor 57.7
 Vitis uirtus 15.13
 Vlcera in cute quomodo fiunt
 60.37
 Vnguis siccus 12.18
 Vnitatis solutio 75.39

INDICIS FINIS.

